

**COVID-19'UN İTALYA'DAKİ ÜRETİM
SEKTÖRÜNE ETKİSİ: DÜNYA BANKASI ŞİRKET
VERİ ANALİZİ**

**2024
YÜKSEK LİSANS TEZİ
FİNANS VE BANKACILIK**

Atakan KAPLAN

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan TEKİN**

**COVID-19'UN İTALYA'DAKİ ÜRETİM SEKTÖRÜNE ETKİSİ: DÜNYA
BANKASI ŞİRKET VERİ ANALİZİ**

Atakan KAPLAN

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan TEKİN**

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Finans ve Bankacılık Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
Ocak 2024**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION	9
KISALTMALAR	10
ARAŞTIRMANIN KONUSU	11
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	11
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	11
ARAŞTIRMA SORULARI.....	12
EVREN VE ÖRNEKLEM	12
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	13
GİRİŞ	14
1. COVID-19 SALGINI VE EKONOMİLERE ETKİSİ.....	17
1.1. Salgın Hastalıklar	17
1.1.1. Hıyarcıklı (Bubon) Veba	17
1.1.2. İspanyol Gribi	18
1.1.3. Kongo Havzası – HIV/ AIDS Salgını.....	19
1.1.4. Batı Afrika Ebola Salgını	19
1.1.5. Covid-19 Salgını	20
1.1.6. Geçmişte Yaşanmış Olan Salgın Hastalıkların Ekonomilere Etkisi ..	
.....	20

1.2.	Covid-19 Salgınının Ekonomilere Etkisi.....	22
1.2.1.	Covid-19 Salgınının Dünya'daki Üretim Sektörlerine Etkisi.....	30
1.3.	Covid-19 Salgınının İtalya Ekonomisine Etkisi	32
1.3.1.	Covid-19 Salgınının İtalya'daki Üretim Sektörüne Etkileri.....	36
2.	LİTERATÜR TARAMASI	38
2.1.	Covid-19'un Borsalara Etkisi	38
2.2.	Covid-19'un Sektörlere Etkisi	43
3.	YÖNTEM VE ANALİZ.....	48
3.1.	Araştırmanın Modeli ve Yöntemi.....	48
3.2.	Dünya Bankası Tarafından İtalya'da Üretim Sektöründe Bulunan Firmalara Yapılan Anket Sorularının İncelenmesi	51
3.2.1.	İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı? .	52
3.2.2.	Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti? 55	
3.2.3.	İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı?	58
3.2.4.	Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırıldığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu?	61
3.2.5.	Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu?	64
3.2.6.	Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu?	67
3.2.7.	Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı?.....	69
3.2.8.	İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır?	71
3.2.9.	Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır?	73
3.2.10.	İşletmenizin Ürün ve Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumdadır?	76
3.2.11.	Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı?	78
	SONUÇ	82
	KAYNAKÇA.....	85
	TABLolar LİSTESİ	91
	ŞEKİLLER LİSTESİ	93
	ÖZGEÇMİŞ	96

TEZ ONAY SAYFASI

Atakan KAPLAN tarafından hazırlanan “Covid-19’un İtalya’daki Üretim Sektörüne Etkisi: Dünya Bankası Şirket Veri Analizi” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Hasan TEKİN
Tez Danışmanı, İşletme Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Finans ve Bankacılık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 04/01/2024

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Hasan TEKİN (KBÜ)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Şahay OK (KBÜ)

Üye : Prof. Dr. Saim KAYADİBİ (MÜ) Çevrimiçi

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Doç. Dr. Zeynep ÖZCAN
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Atakan KAPLAN

İmza:

ÖNSÖZ

Öncelikle hem araştırma konumun bulunmasında hem de tez yazımı süresi boyunca her soruma sabırla cevap veren saygı değer Danışman Hocam Sayın Doç. Dr. Hasan TEKİN'e teşekkürlerimi arz ederim. Bu süreç boyunca yoğunluğunun arasında hem akademik anlamda hem de tecrübeleri ile destek olmasından dolayı teşekkür ederim.

Eğitim, iş hayatım boyunca arkamda olan aileme ve bünyesinde bulunmaktan gurur duyduğum Kardemir Demir Çelik A.Ş. Yönetim Kuruluna ve yöneticilerine saygılarımı arz ederim.

ÖZ

Geçmiş yıllardan bu yana dünya, salgın hastalıklarla mücadele etmiştir. Ancak, 2019 yılının başında başlayan ve hala yoğun olmasa da devam eden Covid-19 salgını ile birlikte dünya küresel anlamda sallantıya girmiştir. 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde başlayan Covid-19 salgını daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır. 25.10.2023 tarihine kadar Dünya Sağlık Örgütü'nün sitesinde yayınlamış olan resmi sayılara göre, dünya genelinde toplam 771.407.825 kişi Covid-19 salgınına yakalanmıştır. Dünya genelinde ise toplam ölüm sayısı 6.972.152'dir. Covid-19 salgını küresel anlamda sağlık, turizm, hizmet sektörlerini etkilemiştir. Dünya'nın bu tür bir salgını tahmin edememesinden kaynaklı dünya ekonomisinde de dalgalanmalar olmuştur. Bu araştırmada, Covid-19 salgınının İtalya üretim sektörüne etkisi incelenmiştir. Ayrıca, Covid-19 salgınının ekonomilere ve üretim sektörlerine etkisi incelenmiştir. Sonrasında ise, İtalya ekonomisine ve İtalya'daki üretim sektörüne olan etkilerine bakılmıştır. Dünya Bankası tarafından yapılan ve resmi sitelerinde yayınlanan anket verilerinden yola çıkarak İtalya'da bulunan üretim firmalarının bu süreçten dönem dönem nasıl etkilendikleri incelenmiştir. Dünya Bankası tarafından yayınlanan anket üç dönem boyunca aynı katılımcılara yapılmıştır. İlk olarak 2020 yılının Mayıs ve Haziran ayları arasında, sonrasında ise 2020 yılının Kasım ve Aralık ayları arasında anket çalışması yapılmıştır. Son dönemde ise 2021 yılının Nisan ve Mayıs ayları arasında anket çalışması yapılmıştır. Araştırmanın amacı, katılımcıların cevaplarındaki dönem dönem olan değişimleri izlemek ve İtalya'da bulunan üretim firmalarının ne düzeyde etkilendiğini anlamaktır. Araştırmanın sonuçlarına göre, dünya ekonomisi bu süreçte etkilenmiş ve büyüme oranları negatif yönde ilerlemiştir. Ülkelerin enflasyonları tarihi seviyelere ulaşmıştır. Dünya Bankası tarafından yapılan anket sonuçları incelendiğinde ise, firmaların Covid-19 salgını başlarında kapanmalara gittiği, satışlarında düşüşler olduğu, bir önceki döneme göre üretim seviyelerinde düşüş yaşandığı, bazı firmaların salgın sürecinde çevrimiçi çalışmaya geçtiği ve bu süreci daha hafif zarar ile atlattığı ve ürün bazında (hijyen ürünleri, maske, vb.) satışlarda ve üretimde büyük yükselişler olduğu da gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19; Dünya Bankası; İtalya; Pandemi; Üretim Sektörü

ABSTRACT

Up to now, the world has struggled with epidemics. However, the world has been rough globally because of the Covid-19 epidemic which is started beginning of 2019 and it is still ongoing which is not intense. The Covid-19 epidemic which is started Wuhan, in China at 2019, afterwards spread all of the world. 771.407.825 people have been infected Covid-19 epidemic so far, according to the published-on World Health Organization website. The total deaths number is 6.972.152 on world-wide. The Covid-19 has been affected globally health, tourism and service sectors. There have been fluctuations in the world economy due to the world did not expect such an epidemic. In this research, the impact of the Covid-19 epidemic to the Italian production sector has been examined. Also, the impact of the Covid-19 epidemic to economies and production sectors has been examined. After that, the impact of to the Italian economies and Italian production sectors has been examined. Based on the survey data performed and published by the World Bank, it was examined how much the production sectors in Italy were affected by Covid-19 period time to time. The survey data which is published by the World Bank had been performed to the same company for three period. This survey performed firstly, between in May and June 2020, after that, between in November and December 2020. In the last period, this survey has performed between in April and May 2021. The aim of the research is to monitor the changes in the participants answers from time to time and understand how much the production companies in Italy are affected from Covid-19 epidemic period. According to the results of the research, the world economy was affected in this process and growth rates progressed negatively. Inflation of the countries has reached historical levels. When the survey results performed by the World Bank are examined, it is seen that companies went into closure at the beginning of the Covid-19 epidemic, there were decreases in their sales, there was a decrease in production levels compared to the previous period, some companies switched to online work during the epidemic and survived this process with less damage. It has also been observed that there have been great increases in sales and production on the product basis (hygiene products, mask, etc.).

Keywords: Covid-19; World Bank; Italy; Pandemic; Manufacturing Sector

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Covid-19'un Üretim Sektörüne Etkisi: Dünya Bankası Şirket Veri Analizi
Tezin Yazarı	Atakan KAPLAN
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Hasan TEKİN
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	04/01/2024
Tezin Alanı	Finans
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	96
Anahtar Kelimeler	Covid-19, Dünya Bankası, İtalya, Pandemi, Üretim Sektörü

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	The Impact of Covid-19 on Manufacturing Sector: World Bank Company Data Analysis
Author of the Thesis	Atakan KAPLAN
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Hasan TEKİN
Status of the Thesis	Master's Degree
Date of the Thesis	04/01/2024
Field of the Thesis	Finance
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	96
Keywords	Covid-19, World Bank, Italy, Pandemic, Manufacturing Sector

KISALTMALAR

CZK	: Çek Korunası
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
GBP	: Büyük Britanya Lirası
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçin Hasıla
IMF	: Uluslararası Para Fonu
MÖ	: Milattan Önce
RUB	: Rus Rublesi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BIST	: Borsa İstanbul
FTSE MIB	: Milano İtalya Borsa Endeksi
IBEX	: Madrid Borsası
AEX	: Amsterdam Borsası
DAX	: Alman Borsası
CAC	: Fransa Borsası
BEL	: Brüksel Borsası
SMI	: İsviçre Piyasa Endeksi
DOW	: Dow Jones Borsası

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusu, Covid-19 salgınının İtalya ekonomisine, İtalya üretim sektörüne, dünya ekonomisine ve sektörlerle olan etkisini incelemektir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı, Covid-19 salgını boyunca dünya ekonomisine, sektörlerle olan etkileri, ülkelerin salgın süresi boyunca ne gibi önlemler almaya çalıştığını, İtalya ekonomisi ve İtalya üretim sektörünün nasıl etkilendiğini tespit ve analiz etmektir.

Dünya’da yaşanmış ve yaşanan salgınlar gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için önem arz etmektedir. Genel olarak salgınlardan dünya ekonomisi büyük ölçüde etkilenmiş olup, ülkelerin bu gibi salgınlara hazırlıklı olmamasından dolayı dünya ekonomisinin dengeleri değişmektedir. Çalışmada, covid-19 salgını boyunca dünyada ve İtalya’da yaşanmış olan ekonomik ve sektörel problemler baz alınmış ve incelenmiştir. Araştırma sonuçlarının, akademisyenler, firma yöneticileri, yatırımcılar, hükümetler için faydalı bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca literatürde, İtalya ve Covid-19 özelinde bu araştırmanın amacıyla paralel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla araştırmanın literatürdeki bu boşluğu dolduracağı ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada, Dünya Bankası tarafından İtalya’da bulunan firmalara yapılmış ve resmi sitelerinde yayınlanmış anket çalışması verileri kullanılmıştır. Dünya Bankası’nın İtalya için yapmış olduğu bu anket çalışmasında hizmet sektörü, üretim sektörü gibi birçok sektör dahil edilmiştir. Ancak, çalışmamız için üretim sektöründe bulunan firmalara yapılan anket çalışması baz alınmıştır. Dünya Bankası yapmış olduğu anket çalışmasını Covid-19 döneminde Bulgaristan, Yunanistan, Gürcistan, Moldova gibi ülkeler içinde yapmıştır. Yapılan anket çalışmasındaki amaç Covid-19 salgını sürecinde firmaların bu süreçte ne düzeyde etkilendiğini anlamaktır. Yapılmış olan anket çalışması telefon ve internet metodu ile yapılmıştır. Yapılan anket çalışması 2020 ve 2021 yıllarında üç dönem için yapılmıştır. 2020 yılında Mayıs- Haziran ayları arasında ve

Kasım- Aralık ayları arasında yapılmıştır. 2021 yılında ise Nisan ve Mayıs ayları arasında yapılmıştır. Kapa Araştırma ajansı tarafından yapılan anket çalışması tüm sektörler için toplam 760 örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan anket çalışmasında sorulara verilen cevaplar üzerinden tanımsal analiz yapılmıştır.

ARAŞTIRMA SORULARI

Dünya Bankası Grubu için Kapa Araştırma Ajansı tarafından yapılan anket çalışmasında Covid-19 salgını sürecinde firmaların ne düzeyde etkilendiğini ve salgın boyunca bu durumu daha hafif şekilde geçirmek için ne gibi düzenlemeler yaptığını (uzaktan çalışma vb.) anlamak amacıyla anket esnasında Dünya Bankası tarafından katılımcılara sorulan sorulara ve verilen cevaplara tanımsal analiz yapılacaktır. Katılımcılara sorulan bazı sorular aşağıdaki gibidir;

- İlgili kuruluş açık mı, yoksa geçici veya kalıcı olarak kapalı mı?
- Geçici kapanmalar Covid-19 salgınından dolayı mı gerçekleşti?
- Bu kuruluş Covid-19 salgınından dolayı kaç haftadır kapalı / kaç hafta kapalı kaldı?
- Yapılan satışları bir önceki ay ile karşılaştırdığınızda azalma, yükseliş veya değişim oldu mu?
- Satışlarınızda ne kadar bir artış oldu?
- Satışlarınızda ne kadar bir azalış oldu?
- Online olarak ticari faaliyete başladınız mı veya bu durumu daha da arttırdınız mı?
- İşten ayrılan veya izne ayrılan çalışanların durumu nedir?
- Geçen ay bu işletmenin ürettiği üretim yüzde olarak ne kadardı?
- Bu kuruluşun ürün ve hizmetlerine olan talep ne durumda?
- Çalışanlara uzaktan çalışma imkânı verildi mi veya arttırıldı mı?

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmada, İtalya'da üretim sektöründe bulunan yaklaşık 300 firmanın 2020 ve 2021 yılları arası kapsayan Covid-19 sürecinde ne gibi etkiler gördüğünü anlamak

amacı ile Dünya Bankası Grubu verileri kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, Dünya Bankası Grubunun resmi internet sitesinde yayınlamış olduğu veri tabanından elde edilmiştir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Araştırmanın kapsamını, İtalya’da yer alan firmalar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem dönemi, 2020–2021 dönemidir ve örneklem sayısı 760’dır. Dünya Bankasında yayınlanan verilerin tanımsal analizi için sadece üretim sektöründe bulunan firmalar kullanılmıştır. Bazı sorular için dönemsel olarak katılımcılardan cevap alınamadığı için tanımsal analize dahil edilememiştir.

GİRİŞ

Covid-19 salgını 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde başlayıp dünyada etkisini göstermiştir. Salgının hızla yayılması ve insanlar üzerinde büyük etki göstermesi ile birlikte Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından büyük salgın ilan edilmiştir.

Covid-19 salgınının, insanlar üzerindeki etkisi ile birlikte dünya ekonomisine de etkisi olmuştur. Gelişmiş, gelişmekte olan ülkeler salgından büyük ölçüde etkilenmiştir. Özellikle, salgının sektörel bazda etkilerinden dolayı ülkelerin salgından etkilenmesi de farklı olmuştur. Örnek olarak, turizm sektörü, eğitim sektörü, hizmet sektörü verilebilir. Turizm sektöründeki gelirleri ülke ekonomisi için önemli olan bir ülkenin seyahat yasaklarından dolayı turizm gelirlerinden mahrum kalmıştır.

Covid-19 salgını yüzünden Avrupa ülkelerinde çıkan ekonomik kısıtlardan dolayı ve Euro bölgelerinin zayıf ülkeleri olan İtalya ve İspanya'nın finansal ve ekonomik istikrarı kolay kolay sağlayamayacağı öngörülmüştür. Çünkü, İtalya ve İspanya gibi Avrupa ülkeleri gelirlerinin büyük bir çoğunluğu turizm üzerinden kazanmaktadır ve Covid-19 sürecinde yaşanan seyahat kısıtlamalarından dolayı bu gelirlerde büyük bir düşüş olmuştur (Macar ve Asal, 2020). Sektör gelirleri birbirinden ayrı düşünülemezdir. Turizm sektör gelirleri açısından etkilenen bir ülkenin aynı zamanda hizmet sektöründen de etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Özellikle, turizm gelirlerine bağlı olan ülkeler bu süreçte büyük gelir kayıpları yaşamıştır. Bu ülkelere örnek olarak Türkiye verilebilir.

Turizm sektörü kendi başına birden fazla sektörü dolaylı ve direkt olarak etkilemektedir. ABD'de yapılan bir çalışmada Covid-19 döneminde internetten yapılan satışlarda en çok artış ve en çok düşüş yaşanan ekipmanlar hakkında çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmada 2019 ve 2020 yılları karşılaştırılmış ve çalışma sonucunda satışı en çok düşen ekipmanlar arasında çokça turizm sektörüne bağlı ekipmanlar bulunmuştur (Bahar ve İlal, 2020).

Dünya ekonomisinde yaşanan panik havasından dolayı borsalarda büyük düşüşler olmuştur. Karantinalardan, seyahat kısıtlamalarından dolayı ülkelerde enflasyon yükselmiş ve faiz artırımları gelmiştir. Covid-19 salgınına ülkelerin birçok kısmında etkili olmuştur. Bu durum, borsalar, faiz oranları, enflasyon, işsizlik rakamlarına kadar etkilemiştir. Bu durumlardan kaynaklı yaşanan kısıtlamalardan dolayı

çoğu kişi işsiz kalmış veya iş bulamamıştır. İşsizliğin artması ile birlikte gelirlerde düşüş gözlemlenmiştir. Dünya genelinde gelişmemiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin hepsinde işsizlik oranlarında artış olmuştur (Tekin, 2021).

Covid-19 salgını ile birlikte global piyasalarda yaşanan tedirginlik durumundan dolayı yeni fiyatlanmalar yaşanmıştır. Bunun ile birlikte, likidite problemleri oluşmuş ve sermaye çıkışlarında dolar ile yüzleşmek zorunda kaldıkları için dolar kurunda büyük artışlar yaşanmıştır. Bu durumda genellikle dışarı bağımlı olan ve gelişmekte olan ülkelerde yoğun olarak gözlemlenmiştir (Temir, 2020).

Üretim sektöründe bulunan firmalarda da büyük kayıplar görülmüştür. Hammadde fiyatlarında ve dolar kurundaki büyük artışlardan dolayı hammadde tedarikinde sıkıntılar yaşanmıştır. Deniz ticareti, navlun fiyatları da bununla birlikte yükseliş göstermiştir. Firmaların, salgın öncesindeki satışlarına göre büyük bir düşüş gözlemlenmiştir. Bu süreçte salgından önceki döneme göre en fazla gelir artışı sağlayan üretim grubu maske, deterjan ve hijyen ürünlerindeki üretimler olmuştur. İnsanlar salgından dolayı hijyen ve temizlik ürünlerini stoklamış ve bu ürünlerin fiyatlarında büyük yükselişler görülmüştür. Covid-19 salgını dünyadaki üretim sektörü üzerinde büyük etkiler bırakmış ve bırakmaya devam etmektedir. Girdi maliyetlerinin artması ve gerekli olan hammadde, yardımcı hammadde tedarikindeki problemler üretimde aksamalara sebep olmuştur. Özellikle demir-çelik sektöründe yaşanan hammadde sıkıntıları demir ve çelik üretimini çok büyük düzeyde etkilemiş ve hammadde fiyatlarında ciddi yükselmelere sebep olmuştur. Covid-19, dağıtım ve paketleme gibi sektörlerin haricinde hammadde tedariki dahil olmak üzere küresel tedarik zincirinin tüm alanlarını etkilemiştir (Telukdarie vd., 2020).

Bu çalışmanın amacı ise, Covid-19 salgını boyunca dünya ekonomisine ne gibi etkileri olduğu, dünya üretim, hizmet ve turizm sektörlerine etkileri, ülkelerin salgın süresi boyunca ne gibi önlemler almaya çalıştığını ve İtalya ekonomisi ve üretim sektörünün nasıl etkilendiğinin tespit edilmesi ve analiz edilmesidir. Dünya’da yaşanmış ve yaşanan salgınlar gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için önem arz etmektedir. Genel olarak, salgınlardan dünya ekonomisi büyük ölçüde etkilenmiş olup, ülkelerin bu gibi salgınlara hazırlıklı olmamasından dolayı dünya ekonomisinin dengesi değişmektedir. Bundan dolayı Covid-19 salgınında dünyada ve özellikle İtalya’da yaşanmış olan ekonomik ve sektörel problemler baz alınmış ve incelenmiştir.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, dünya tarihinde daha önce yaşanmış bazı salgın hastalıklar incelenmiş ve incelenen salgın hastalıkların ekonomilere etkisine bakılmıştır.

İkinci bölümde ise, Covid-19 salgını hakkında genel bir literatür taraması yapılmıştır. Sonrasında, Covid-19 salgınının dünya ekonomisine etkileri, sektörel bazda etkileri, dünya üretim sektörüne etkisi, İtalya ekonomisinin ne düzeyde etkilendiği ve İtalya üretim sektörüne salgın sürecinin etkisine bakılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise, Dünya Bankası tarafından yapılmış ve resmi sitelerinde yayınlanmış olan İtalya'daki üretim sektöründe faaliyet gösteren firmalara yapılan anket çalışması metodolojisi ve verileri incelenmiş ve bu veriler üzerinden tanımsal analiz yapılmıştır.

1. COVID-19 SALGINI VE EKONOMİLERE ETKİSİ

1.1. Salgın Hastalıklar

Salgın hastalıklar, çok eski zamanlardan bu yana görülmüştür. MÖ 429-426 tarihleri arasında Yunanistan'da yaşanmış olan Atina Vebası ve süregelen zamanda başka salgın hastalıklar yaşanmıştır. Güncel olarak dünyanın etkilenmiş olduğu Covid-19 salgını, Çin'in Wuhan kentinde başlamış ve belirli süre zarfında yavaş yavaş dünyaya yayılmış ve etkisi altına almıştır. Hem sağlık sektörü hem de dünya ekonomisi üzerinde büyük tahribatlar yaratmıştır.

1900'lü yıllardan itibaren bulaşıcı salgın hastalıklara ve tahmini ölüm sayıları aşağıdaki şekilde sıralanabilir (World Health Organization, 2023):

- 1910-1912 – Harbin, Shenyang, Çin – Hıyarcıklı Veba – 40.000 ölüm sayısı
- 1918-1920 – Dünya Çapında- İspanyol Gribi – 20.000.000- 35.000.000 ölüm sayısı
- 1960- Günümüz – Kongo Havzası – HIV/ AIDS salgını – 30.000.000'dan fazla ölüm sayısı
- 2013-2016 – Batı Afrika – Batı Afrika Ebola Salgını – 11.300'den fazla ölüm sayısı
- 2019- Günümüz – Dünya Çapında – Covid-19 salgını – 25 Ekim 2023 tarihine kadar 6.972.152 ölüm sayısı

1.1.1. Hıyarcıklı (Bubon) Veba

Veba kelimesi, Arapça kökenli bir kelime olup “salgın” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2022). Tehlikeli bir salgın hastalık olan veba hem bulaşıcı hem de öldürücü olmuştur. Çin'de yaşanan hıyarcıklı vebasında ise tahmini olarak 40.000 civarı ölüm yaşanmıştır. İnsanların yaşamını yitirmesinin yanı sıra bu durum ülkeyi hem ekonomik hem de sağlık sektörü açısından etkilemiştir. Özellikle bazı salgın hastalıklar çok kısa bir süre içerisinde yayılabildiğinden dolayı bu durum ile başa çıkmak oldukça zor olmuştur. Veba salgın hastalığını araştırmak için çok fazla çalışmalar yapılmıştır. Kaç çeşit olduğu, bunların belirtilerinin ne olduğu ve yayılma hızlarının ne kadar olduğu araştırılmıştır.

Araştırmalar sonucunda veba çeşidinin  tür olduğu anlaşılmıştır. Bunlar hıyarcıklı (bubon) vebası, akciğer (pnömonik) vebası ve septisemik vebaları olmuştur. Baz aldığımız hıyarcılık vebası, diğer vebalar arasında en hızlı bulaşabilen ve en fazla görülen salgın türüdür. Bakteri insan vücudunun lenflerine saldırmakta ve bu saldırlardan dolayı insan vücudunun belli yerlerinde şişlikler meydana getirmektedir. Meydana gelen bu şişliklere ise hıyarcık denmektedir. Hıyarcıklı vebasında ölüm oranları %40 ile %70 arasında değiştiği bilinmektedir. Hıyarcık vebasına yakalanan bir kişinin iyileşmesi için vücudundaki şişliklerin iltihaplanması ve vücuttan atılması gerekmektedir. Hıyarcık vebasından dolayı 1910-1912 yılları arasında yaklaşık 40.000 kişi yaşamını yitirmiştir (Yıldız, 2022).

Hıyarcık (bubon) vebası sadece Çin'de görülmüştür. Salgının hızlı bir şekilde bulaşması sonucunda 1910-1912 yılları arasında tahmini olarak 40.000 kişinin ölümüne sebep olmuştur. Diğer büyük salgınlar ile karşılaştırdığımızda onlar kadar öldürücü olmasa da hızlı yayılmasından dolayı sağlık sektörü ve ekonomik olarak ülkeyi etkilemiştir.

1.1.2. İspanyol Gribi

İspanya, Birinci Dünya savaşı sırasında tarafsız kalmıştır. Fakat, 1918 yılında sosyal ve politik açıdan zor durumlar yaşamıştır. Alfonso XIII, sosyal olarak bölünmüş bir ülkeyi yönetmekteydi ve 20 milyona yakın insan Birinci Dünya savaşının sonucunda ticaret ve tedarik eksikliğinden dolayı yoksul durumuna düşmüştür. 20. yüzyılın başlarında enflasyon en yüksek seviyelere (%20,1) ulaşmış ve birkaç sosyal grevde dahil olmak üzere sosyal sınıf çatışmaları yaşanmaya başlamıştır (Trilla vd., 2008).

İspanyol gribi, İngiltere ve ABD gibi birçok ülkede görülmüştür. Kaynaklar, lm oranları ile ilgili farklı sayılar raporlamış olsa da yaklaşık 30 milyon insanın öldüğü tahmin edilmektedir. İnsanlar yolda yürürken yere yığılmış, şiddetli öksürük gibi semptomlar göstermiş ve özellikle kiş aylarında hava şartlarından dolayı daha da şiddetlenmiştir. İspanyol gribinin yaklaşık 500 milyon insana bulaştığı tahmin edilmektedir. Özellikle, grip ile benzer özellikler taşıdığından dolayı hızlı bulaşma özelliğine sahip olmasından dolayı ülkeler açısından çok büyük zorluklara neden olmuştur (Abanoz, 2021).

Yaşanan bu salgından dolayı ülkeler hem ekonomik hem sosyal hem de demografik yapı olarak büyük zorluklarla karşılaşmıştır. Özellikle, o dönemde Birinci Dünya savaşı olmasından kaynaklı İspanyol gribi çok büyük yıkımlara sebep olmuştur.

1.1.3. Kongo Havzası – HIV/ AIDS Salgını

AIDS hastalığı, tüm insanların çekinmiş olduğu ve herkesin hakkında az da olsa fikir sahibi olduğu bir hastalıktır. Tedavisi zor bir hastalık olan AIDS aynı zamanda çoğu insan tarafından normal karşılanmamaktadır.

2018 yılındaki verilere göre 1,7 milyon insanın ilk defa AIDS hastalığına yakalanmıştır. AIDS hastalığına yakalanan kişilerden yaklaşık 37,9 milyonu ise bu hastalıkla birlikte yaşamını sürdürmektedir. Ölüm oranı, güncel teknolojik ve sağlık şartlarında çok yüksek olmamak ile birlikte 770.000 kişi hayatını AIDS hastalığından dolayı kaybetmiştir (Douglas vd., 2008).

1.1.4. Batı Afrika Ebola Salgını

Ebola salgını, Batı Afrika'da görülmüş ve 2013-2016 yılları arasında yaşanmıştır. Kaynaklara göre, tahmini ölüm oranları farklılık gösteriyor olsa da yaklaşık 10.000 kişinin öldüğü tahmin edilmektedir.

Batı Afrika'daki insanların yaşam standartlarından dolayı ortaya çıkan bir salgındır. Özellikle bu hastalık, virüse sahip hayvanların suyundan ve kanından bulaşmaktadır. Bu hayvanlara örnek olarak şempanze, goril gibi hayvanlar örnek verilebilir. Ebola salgını için verilen tanımlar arasında diğer virüslere benzer tanımlar bulunmaktadır. Bunlar, baş ağrısı, halsizlik, bulantı gibi güncel olarak yaşadığımız Covid-19 salgınına benzer özellikler içermektedir.

Ölümler genel olarak çoklu organ yetmezliği ve dokuda oluşan hasarlardan kaynaklanmaktadır. Ebola virüsünü geçiren ve atlatan bir kişi hala taşıyıcı özelliğe sahip olabilmekle birlikte virüsü başkalarına da bulaştırabilir (Açıkel, 2014).

1.1.5. Covid-19 Salgını

2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde görülen ve sonrasında dünyaya hızla yayılan Covid-19 salgını bazı ülkeleri çok büyük derecede etkilemiş olması ile birlikte günümüzde hâlâ varlığını sürdürmektedir. Covid-19 salgını, dünya ekonomisini, turizmini, eğitimi ve sağlık sektörünü etkilemiştir. Özellikle, salgının yayılışını azaltmak adına kapanmalara giden ülkeler ve tedarik zincirlerinde yaşanan problemlerden dolayı birçok ülke zor duruma girmiş ve yüksek enflasyon ile karşılaşmaya başlamıştır. Bu durumun etkisi hala görülmekle birlikte ülkeler bu durumlarla başa çıkmaya çalışmaktadır. Belirtileri arasında baş ağrısı, halsizlik, mide bulantısı ve eklem ağrıları gibi rahatsızlıklar içermektedir.

1.1.6. Geçmişte Yaşanmış Olan Salgın Hastalıkların Ekonomilere Etkisi

Geçmişten bu yana yaşanan salgın hastalıklar tüm dünya için tedirginlik yaşatan durumlardan birisidir. Özellikle, hızlı bir şekilde yayılabilen ve büyük zararlar verebilen salgın hastalıklar, dünya ekonomisini büyük derecede etkilemektedir. Üretim tarafında yaşanan sıkıntılar dolayısı ile yeterli üretim yapılamamasının sonucunda yeterli tedarik sağlanamamakta ve bundan dolayı insanların tüketimleri azalmadığı için üretim tüketimi dengesi kurulamamaktadır. Karantina ve kapanma gibi durumların yaşanması ile birlikte ülkelere para akışı olmamasından dolayı ülkelerin ekonomileri zor durumlara girmiş ve ülke ekonomileri gerilemeye başlamıştır. Bu sebeplerden dolayı salgın yaşayan ülkeler enflasyon ile karşı karşıya gelmek zorunda kalmıştır.

Pandemilerin şüphesiz en olumsuz etkisi insanların hayatını kaybetmesidir. Salgın dönemlerinde yaşanan karantinalar, insanların dışarıya rahat çıkamaması, iş yerlerinin, alışveriş merkezlerinin kapatılması gibi sebeplerden dolayı insanların yaşamlarında özgürce yaşayamama hissinden dolayı insanların hasta olma durumunun arttığını ifade etmektedir (McKibbin ve Siderenko, 2006).

1918-1919 yılları arasında yaşanmış olan H1N1 salgınının yol açtığı ölüm sayısı yaklaşık olarak 40-50 milyon insan olarak belirtilmektedir. Bu kadar insanın ölümüne yol açan H1N1 salgınının ekonomiye olan etkisi de çok büyük olmuştur. Bundan dolayı birçok iş yeri kapanmış ve sigorta poliçelerine karşı olan tazminat talepleri o günlerde %745 civarına gelmiştir (Eroğlu, 2020).

Covid-19 salgınından dolayı ülkeler tarihlerinde yaşamadıkları enflasyonlar ile yüzleşmek zorunda kalmıştır. Özellikle, gelişmekte olan ülkeler ve dışarıya bağımlı olan ülkeler bu durumdan çok fazla etkilenmiştir. Gelişmiş ülkelerde dahil olmak üzere enflasyon ile mücadele etmek de zorlandığı görülmektedir. Şirketlerin, fabrikaların girdi fiyatlarının artmasından dolayı zarar etmesi ile birlikte birçok şirket çalışanlarını ücretsiz izinlere çıkarmak veya işten atmak zorunda kalmıştır. Vaka sayılarının artması ile birlikte turizm sektöründe yaşanan sıkıntılar ile birlikte turizm açısından canlı olan ülkeler salgın olmayan yıllara göre büyük bir kayıp ile yaz aylarını ve kış aylarını kapattığı söylenebilir.

1347 Veba salgını toplumu her yönünden etkilemiştir. Özellikle, yaşanan tarih nedeniyle teknolojinin gelişmemesinden kaynaklı sadece iş gücü kullanılmıştır. İşçilerin toplu ölümlerinden dolayı kıtlıklar olmaya başlamıştır. Toprak sahipleri yaşanan ölümlerden dolayı ücretlerinde artışlar yapmıştır. Toprak sahipleri topraklarını ömürlük olarak kiralamaya veya toprak paylaşımı yapmak zorunda kalmışlardır. Salgından dolayı emekçiler ile toprak sahipleri arasında eskiden olan bağlılık durumu yavaş yavaş kaybedilmiştir ve köylüler daha fazla hak istemeye başlamışlardır. Ölümünden dolayı popülasyonda yaşanan azalmalar nedeni ile başka ülkelerden çalışanlar aramaya başlanmıştır. İşçi kayıplarından dolayı, işçi ücretlerinde de büyük artışlar yaşanmıştır (Özdan ve Özmet, 2014).

İspanyol gribi döneminde esnafların, marketlerin işlerinde yarı yarıya düşüler gözlemlenmiştir. Talebin azalması ile birlikte üretimlerde de duraksamalar olmuş ve düşüşler gözlemlenmiştir. Covid-19 salgınındaki gibi İspanyol gribinde de salgından kaynaklı ilaç ve sağlık ürünleri taleplerinde büyük artışlar görülmüştür (Tekin, 2021).

Sonuç olarak, salgın hastalıklar ülkeleri sağlık açısından etkilediği kadar ekonomik açıdan da bir o kadar etkilenmiştir. Yaşanılan salgının sadece bir ülke de yaşanıyor olması diğer ülkelerin ekonomisini etkilemeyecek anlamına gelmemektedir. Özellikle üretim yapan ve dünyaya gerekli hammadde, yardımcı hammadde konusunda ihracat yapıyor olması durumunda üretim miktarında azalmaların yaşanması ile birlikte ithalat yapan ülkelerin ithalat açığı ve üretim açığı yaşamalarını sağlamaktadır.

1.2. Covid-19 Salgınının Ekonomilere Etkisi

Covid-19 salgını ilk olarak 17 Kasım 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkmıştır. İlk vakanın tespitinden itibaren ve bulaşma hızının yüksek olmasından kaynaklı dünya tedirgin olmuştur. Özellikle, virüsün ilk zamanlarında güçlü olması ve bundan dolayı ölüm oranlarındaki yükseklik insanları ve ülkeleri tedirgin etmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine bakıldığında 25.10.2023 tarihine kadar toplam 771.407.825 vaka tespit edilirken 6.972.152 kişi yaşamını yitirmiştir. Teyit edilmiş vaka sıralamaları aşağıdaki şekildedir (World Health Organization, 2023):

Tablo 1: Bölgeler Bazında Covid-19 Vaka Sayıları (25.10.2023 tarihine kadar)

<i>Bölge</i>	<i>Vaka Sayısı</i>
Avrupa	276.563.944
Amerika	193.316.004
Batı Pasifik	207.368.477
Güney Doğu Asya	61.206.803
Doğu Karadeniz	23.398.740
Afrika	9.553.093

Kaynak: <https://covid19.who.int/>

Covid-19 salgınından en çok etkilenen sektörlerden diğeri ise turizm sektörüdür. Özellikle, turizm gelirlerine bağlı olan ülkeler bu süreçte büyük gelir kayıpları yaşamıştır. Bu ülkelere örnek olarak Türkiye verilebilir. Turizm sektörü kendi başına birden fazla sektörü dolaylı ve direkt olarak etkilemektedir. ABD'de yapılan bir çalışmada Covid-19 döneminde internetten yapılan satışlarda en çok artış ve en çok düşüş yaşanan ekipmanlar hakkında çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmada 2019 ve 2020 yılları karşılaştırılmış ve sonucunda en çok düşüş yaşanan ekipmanlar arasında çokça turizm sektörüne bağlı ekipmanlar bulunmaktadır (Bahar ve İlal, 2020).

Tablo 2: İnternet Ortamında Satışlarda En Fazla Düşüş Gösteren Ekipmanlar (2019-2020)

Sıra	Ekipman	Düşüş Oranı (%)
1	Bavul	77%
3	Kamera	64%
4	Mayo	64%
7	Bikini	59%

12	Şnorkel	56%
13	Çocuk Mayoları	55%
45	Gözlük	43%
58	Kamp Ekipmanları	39%
63	Yüzme Ekipmanları	37%

Kaynak: (Bahar ve İlal, 2020, s. 128)

Ülkelerin, Covid-19 salgınından dolayı yaşamış olduğu tedirginlik ile birlikte ekonomilerde de tedirginlik başlamıştır. Uçuş yasaklarının getirilmesi ile turizm gelirleri yüksek olan ülkeler bu gelirlerden mahrum kalmaya başlamıştır. Girdi fiyatlarının yükselmesi ile birlikte üretim kısmında kısıtlamalar getirilmiş ve birçok iş yeri çalışanlarını işten çıkarmak durumunda kalmıştır. Gelişmiş ülkelerde, devlet tarafından alınan vergilerde düzenlemeler getirilmiş ve halkın ekonomik olarak rahatlamasını sağlamıştır. Borsa endekslerinde tarihi düşüşler gerçekleşmiştir. Sinemalar, okullar ve restoranlar gibi işletmeler kapanmak zorunda kalmıştır.

Covid-19 salgınından dolayı eğitime uzun bir süre ara verilmiş ve uzaktan eğitime geçilmiştir. Eğitime verilen aradan dolayı öğrenciler eğitim hayatlarını kesintili olarak yaşamak zorunda kalmıştır. Örgün eğitimden tamamen çıkılmak zorunda kalmış ve uzaktan eğitime geçilmiştir. Sınavlar internet üzerinden yapılmış ve eğitimlerde internet üzerinden verilmiştir. Bu süre zarfında üniversitelerde ve mesleki liselerde okuyan öğrencilerin yüz yüze işleme gereken derslerin internet üzerinden yapılması ile birlikte problemler yaşanmış ve eğitim sektöründe karmaşalar olmuştur (Çiçek vd., 2020).

Ülkelerin iç yapısında yaşanan sıkıntılardan dolayı uluslararası finans, küresel ekonomi ve ticaret alanlarında tüm dünya ülkeleri etkilenmiştir. Aynı zamanda istihdam oranında büyük düşüşler görülmüştür. İşsizlik oranları yükselmiştir. Karantinalardan kaynaklı sokağa çıkma yasakları ile birlikte restoran gibi esnaf dükkanları büyük zararlara uğramıştır. Sağlık sektörü için yapılan harcamalar kamu harcamalarına yansımış ve bundan dolayı kamu harcamalarında büyük artışlar olmuştur. Bunlardan kaynaklı devletler yardım paketleri açıklamış ve insanlara yardımlarda bulunmuştur (Türk vd., 2020)

Covid-19 salgını birçok ülkeyi ekonomik olarak büyük anlamda etkilemiştir (Tekin ve Burgazoglu, 2022; Tekin ve Güçlü, 2023). Birçok ülke durgunluk dönemine girmiş ve ekonomik kriz ile karşı karşıya kalmıştır. Covid-19 salgını diğer salgınlardan

ayıran en önemli özelliği ise sadece gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere değil gelişmiş ülkelere de etki etmiş olmasıdır (Tekin, 2022, 2023).

Arz-talep dengesindeki dalgalanmalar sebebiyle fiyatlarda yüksek oynama ve fırlamalar görülmüştür. Düşük gelirli ülkelerin bu durumdan etkilenmesi, yüksek gelirli ülkelere göre çok daha fazla olmuştur. Düşük gelirli ülkelerin, salgın sırasında gerekli tedbirler, yardım paketleri gibi destek kapasitelerinin diğer ülkelere göre daha kısıtlı olmasından dolayı çok fazla etkilenmesi söz konusu olmuştur (Loayza ve Pennings, 2020).

Covid-19 salgınından dolayı uluslararası ticarete sıkıntılar yaşanmıştır. Salgının etkisi ile birlikte beyaz yaka personeller uzaktan çalışmaya başlamış ve salgın etkisini kaybedesiye kadar bu şekilde devam etmiştir. Eğitim sektörü tamamen uzaktan eğitime geçiş yapmıştır. Dizi film festivalleri, konferanslar, kokteyller iptal edilmiştir. Bunun gibi sebeplerden dolayı ülkelerin üretimi, istihdamı etkilenmiştir (Bahar ve İlal, 2020).

Covid-19 salgını ile birlikte dünyada bulunan ülkeler belirli önlemler almaya başlamıştır. Burada en önemli ve gerekli açıklamalar Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı açıklamalar ile birlikte ülkeler bu açıklamalara uygun şekilde gerekli önlemleri ve destek paketlerini açıklamıştır. Genel olarak ülkelerin Dünya Sağlık Örgütü'nün açıklamalarından sonra yapmış olduğu eylemleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (Acar, 2020):

- Covid-19 salgının başladığı, yayıldığı ve başlama ihtimali olan ülkeler ve kısımlarda salgının yayılımını engellemek adına karantinalar ve turizm yasağı.
- İtalya'nın tüm bölgelerinin karantina altına alınması, eğitime ara verilmesi ve spor müsabakalarının belirli bir tarihe kadar durdurulması.
- Şampiyonlar Ligi, UEFA ve diğer ulusal spor branşlarında oynanan turnuvaların iptal edilmesi.
- Vakaların yüksek olduğu ülkelere olan gidiş-geliş seferlerinin durdurulması.
- Konser, sinema, tiyatro gibi toplu alanlarda bulunulabilecek alanların geçici olarak kapatılması veya belirli kişiye kadar açık tutulması.

Yukarıda bahsedilmiş olan kısıtlamalar ve alınan önlemler DSÖ tarafından yapılmış olan uyarıların bazılarıdır. Alınması gereken önlemler ile DSÖ sürekli olarak

rapor yayınlamıştır. Virüsün belirli süre zarflarında güç kazanması ile birlikte alınan tedbirler sıkılaştırılmıştır.

Dünya ekonomisinde, ekonomilerin birbirlerine bağlı olmaları büyük bir önem arz etmektedir. İhracat alanında ve üretim alanında yüksek olan ülkeler ve bu üretimlere ihtiyacı olan ülkeler (bağımlı ekonomiler) bu durumlardan fazlasıyla etkilenmiştir. Salgından dolayı üretim ve tedarik zincirinde aksamalar yaşanmasıyla birlikte arzın düşmesiyle fiyatlar da yükselmeler meydana gelmiştir (Mugaloglu vd., 2021, 2022). Daha önce de dünya ekonomisini sarsan büyük ekonomik krizler yaşanmıştır. Fakat, Covid-19'un diğer ekonomik krizlerden farklı olması finansal olarak değil sağlık sektörünün etkilenmesinden dolayı ekonomileri etkilemesidir. Birçok ülke tarihinin en yüksek enflasyon seviyelerine ulaşmıştır.

Arz-talep üzerindeki dalgalanmalar dünya tarımını da büyük düzeyde etkilemiştir. Bundan dolayı tarım ticaretinde dalgalanmalar olmuştur. Petrol, metal, demir gibi ürünlerin fiyatlarında yaşanan düşüşlerden dolayı, bunları ihraç eden ülkelerin ekonomilerinde ve döviz kurlarında büyük etki oluşturmuştur. Bu kayıplardan dolayı, işsizlik artmış ve işsiz insanların satın alma gücünün azalmasından dolayı tüketim verileri üzerinde büyük düşüşler görülmüştür (Schmidhuber vd., 2020).

İnsanların yaşamış olduğu bu ekonomik, sağlık problemlerinden dolayı devletler yardım, destek paketleri yayınlamıştır. Ülkelerin ekonomik düzeyine, rezervine göre değişen bu paketler vergi, ekonomik destek, teşvik gibi destekler ile sağlanmıştır. Tablo 3'te bazı ülkelerdeki uygulanmış politikalar sunulmaktadır.

Covid-19 salgını ile birlikte piyasalarda global piyasalarda yaşanan tedirginlik durumundan dolayı yeni fiyatlanmalar yaşanmıştır (Aysan vd., 2023; Polat vd., 2021). Bunun ile birlikte, likidite problemleri oluşmuş ve sermaye çıkışlarında dolar ile yüzleşmek zorunda kaldıkları için dolar kurunda büyük artışlar yaşanmıştır. Bu durumda genellikle dışarı bağımlı olan ve gelişmekte olan ülkelerde yoğun olarak gözlemlenmiştir (Temir, 2020).

Covid-19 salgınının dolayı sosyal anlamda getirilen kısıtlamalar ile birlikte insanlar alışverişlerini internet üzerinden yapmaya başlamıştır. Özellikle, sosyal mesafe uyarıları ile birlikte insanlar e-ticaret alanına yönelmiş ve büyük talepler oluşmuştur. Ani gelişen talep patlamalarından kaynaklı internetten satış yapan firmaların stok dengesinde büyük bir azalış meydana gelmiştir. Ödeme yöntemleri konusunda da nakit

para ve kredi kartı kullanımları büyük bir azalış göstermiştir. Bundan kaynaklı olarak, e-ticaret siteleri online ödeme ve temassız teslimat seçenekleri getirmiştir (Demirdöğmez vd., 2020).

Küresel anlamda taleplerde düşüş görülmesi ile birlikte Brent petrol piyasası Covid-19 sürecinde %63 düşmüştür. Diğer emtialar açısından bakıldığında ise genel olarak düşüş %37 civarındadır. Sağlık sektöründeki yetersizlikler, yeterli fonların ve kaynak sağlamaların doğru şekilde yürütülememesi ve işsizliğin artması ile birlikte büyük problemler yaşanmıştır (Arslan ve Bayar, 2020).

Tablo 3: Covid-19 Pandemisi için Uygulanmış/Uygulanan Politikalar

Sıra	Politika Şekli	Uygulanan Politikalar	Uygulayan Ülkeler
1	Para Politikası Açısından Uygulanan Tedbirleri	Bankalara zorla düzenleyici işlem yaptırılması ve Covid-19'dan dolayı borca giren kişilere anapara ve faiz için gecikme sağlanması	İrlanda, Çin, Nijerya, İtalya
		Merkez bankalarının finansal piyasalara destekler sağlaması	ABD ve Çin
		Merkez bankaları tarafından değer kazanan varlıklara yatırım yapması (tahvil, menkul kıymet vb.)	Avustralya, AB, Kanada
		Ülkelerin merkez bankaları tarafından faizlerin düşürülmesi	Türkiye, ABD, Yeni Zelanda, Japonya, İngiltere, Nijerya, Güney Kore, Kanada
		Bankalar, sağlık kurumları, küçük işletmeler, bireylere kredi desteği	İngiltere, ABD, Avustralya, Nijerya
2	Maliye Politikası Açısından Uygulanan	Covid-19 salgınından yüksek seviyede etkilenmiş olan büyük fabrikalara ve şirketlere yapılan teşvik yardımları ve destekler	İngiltere, ABD, Avustralya, Nijerya, Türkiye
		Ev halklarına yapılan yardımlar	Avustralya, ABD, Türkiye

	Tedbirleri	Aylık gelir olarak yeterli düzeyde geliri olmayan veya herhangi bir geliri olmayan bireylere destek paketi	Avustralya, ABD, İngiltere, Hindistan, Türkiye
--	------------	--	--

Kaynak: (Duran ve Acar, 2020, s. 62)

Covid-19 salgınının ülkelerin birçok kısmında etkili olmuştur. Bunlar, borsalar, faiz oranları, enflasyon, işsizlik rakamlarına kadar etkilemiştir. Bunlardan kaynaklı yaşanan kısıtlamalardan dolayı çoğu kişi işsiz kalmış veya iş bulamamıştır. İşsizliğin artması ile birlikte gelirlerde düşüş gözlemlenmiştir. Dünya genelinde gelişmemiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin hepsinde işsizlik oranlarında artış olmuştur (Tekin, 2021).

Tablo 4: Bazı Ülkelerin Yapmış Olduğu Finansal Destekler

Ülkeler	Finansal Destek Miktarı	GSYH Yüzdesi	Finansal Desteğin Kullanım Amacı
ABD	2 Trilyon Dolar	10	Tedbir
Almanya	756 Milyar Avro	18	Kurumları Desteklemek ve Sosyal Yardım
İngiltere	350 Bin GBP	11,8	Tedbir
Kanada	107 Bin Kanada Doları	6,2	Tedbir
Çek Cum.	100 Bin CZK	1,8	Tedbir
İtalya	400 Milyar Avro	1,5	İç ve Dış Piyasa
Rusya	1,4 tn RUB	1,8	Tedbir
İspanya	200 Milyar Avro	20	Kamu ve Özel Sektör
Japonya	1 Trilyon Dolar	20	Kamu ve Özel Sektör

Kaynak: (Duran ve Acar, 2020, s. 62)

Covid-19 salgınından dolayı borsalarda yaşanan tedirginlikten dolayı dalgalanmalar olmuştur. Avrupa’da, ABD gibi ülkelerde hızla yayılması ile birlikte tedbir kapsamında gidilen geçici veya kalıcı kapanmalar, sosyal kısıtlamalardan dolayı risk algısı artmış ve finansal piyasaları etkilemiştir. ABD borsası da dahil olmak üzere birçok borsada genel düşüşler çok büyük olmuş ve devre kesicilere gidilmiştir (Şenol, 2020).

Tablo 5: Bazı Ülkelerin Yıllara Göre Ekonomik Büyüme Oranları

Ülkeler	2019	2020	2021	2022
ABD	2,2%	-3,4%	5,9%	5,1%

Almanya	1,1%	-4,6%	3,1%	4,6%
İngiltere	1,4%	-9,9%	6,8%	5,0%
Kanada	1,9%	-5,3%	5,7%	4,9%
İtalya	0,3%	-8,9%	5,8%	4,2%
Rusya	2,0%	-3,0%	4,7%	2,9%
Türkiye	0,8%	1,7%	8,9%	3,2%
Fransa	1,8%	-8,0%	6,3%	3,9%
Japonya	0%	-4,6%	2,4%	3,2%
Çin	6,0%	2,3%	8,0%	5,6%

Kaynak: (Ünüvar ve Aktaş, 2022, s. 130)

Tablo 5'i incelediğimizde, 2020 yılında ekonomisinde küçülme yaşayan ülkeler sırası ile İngiltere, İtalya, Fransa ile devam etmektedir. Burada dikkat çeken durum ise sadece Türkiye'nin 2019 yılına göre ekonomisinde büyüme yaşamasıdır. Gelişmiş ülkelerin hepsi ekonomik olarak küçülmeye giderken, gelişmekte olan Türkiye 2019 yılında %0,8 büyürken, 2020 yılında %1,7 büyümüştür ve 2022 yılına kadar ekonomik olarak büyümeye devam etmiş gözükmektedir.

Tablo 6: Dünya Geneline İşsizlik Oranları 2019-2020 (%)

	2019	2020
ABD	3,7%	8,1%
Almanya	3,1%	3,8%
Avustralya	5,2%	6,5%
Avusturya	4,8%	6,0%
Brezilya	11,9%	13,6%
Çin	5,1%	5,2%
Fransa	8,4%	8,0%
Hindistan	5,2%	5,4%
İngiltere	3,8%	4,6%
İtalya	10,0%	9,3%
Japonya	2,4%	2,8%
Kanada	5,7%	9,6%
Kore	3,8%	3,9%
Rusya	4,5%	5,5%
Türkiye	13,7%	13,1%

Kaynak: (Tekin, 2021:345)

Tablo 6'ya bakıldığında genel olarak tüm ülkelerde işsizlik oranlarının arttığını rahatlıkla görebilmekteyiz. Burada en çok dikkat çeken ülke ise ABD olmuştur. 2019 yılında işsizlik oranı %3,7 iken 2020 yılında %8,1 olmuştur. ABD gibi gelişmiş bir ülke Covid-19 salgınından bu kadar etkilenirken Türkiye ve İtalya gibi ülkelerde işsizlik oranının düşmesi dikkat çekmektedir. ABD ülkesindeki işsizlik oranının artışında nüfusun

etkisi bulunmaktadır. ABD nüfusu yaklaşık olarak 332 milyon iken Türkiye ve İtalya'nın toplam nüfusu 144 milyondur.

Covid-19 salgını ile birlikte Dünya Bankasının tahminleri de olumsuz yönde ilerlemeye başlamıştır. Özellikle, 2019 yılına göre büyük bir gerileme bekleyen IMF beklentilerini yayınlamıştır.

IMF'nin 2020 yılı için yapmış olduğu tahminlerden yola çıkarak salgın döneminde tüm dünyayı zor günleri beklediği anlaşılmaktadır. Tahminlerinin hepsi negatif yönde yapmıştır. Özellikle hem gelişmiş ülkelerdeki hem de Avrupa bölgesinde bulunan ülkelerin işsizlik oranlarındaki artışlar dikkat çekmiştir. Salgın dolayısı ile yaşanan karantinalardan kaynaklı olarak insanların ücretsiz olarak izinlere çıkarılması ve bununla birlikte birçok şirketin iflas durumuna gelmesinden kaynaklı işsizlik oranlarında artış tahmin etmiştir. Avrupa bölgesinin 2019 yılındaki reel GSYH'nin 2020 yılı çok büyük bir düşüş göreceği tahmin edilmiştir. Bu durum gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri de kapsamaktadır.

Tablo 7: IMF'nin 2020 Yılı için Tahminleri

	2019	2020
Dünya 2019 GSYH (Reel) Büyümesi ve 2020 Tahmini	2,90%	-3,00%
Gelişmiş Ülkelerin 2019 GSYH (Reel) Büyümesi ve 2020 Tahmini (Reel)	1,70%	-6,10%
Gelişmekte Olan Ülkelerin 2019 GSYH (Reel) Büyümesi ve 2020 Tahmini	3,70%	-1,00%
Avrupa Bölgesi 2019 GSYH (Reel) Büyümesi ve 2020 Tahmini	1,20%	-7,50%
Gelişmiş Ülkelerin 2019 İşsizlik Oranı ve 2020 Tahmini	4,80%	8,30%
Avrupa Bölgesinin 2019 İşsizlik Oranı ve 2020 Tahmini	7,60%	10,40%

Kaynak: (Eryüzlü, 2020, s. 15)

IMF'nin 2019 yılında salgının başlangıcı ile birlikte yapmış olduğu tahminlere benzer durumlarda dünyada yaşanmıştır. Dünya'daki çoğu ülkede işsizlik yükselmiş ve büyümelerinde düşüşler gerçekleşmiştir. Dünya'da enflasyonlar yükselmiş ve ülkeler faizlerde artışlara gitmiştir. 2021 ve 2022 yılı ile birlikte yavaş yavaş ülkeler toparlamaya başlamıştır.

Karantinalardan dolayı yaşanan geçici ve kalıcı olarak kapanmalar firmaların kâr oranlarında büyük bir düşüş yaşamasına sebep olmuştur. Bu kapanmalardan dolayı ve

firmaların satış yapamamasından kaynaklı olarak personeller işten ayrılmış veya ücretsiz olarak izne çıkarılmıştır. Piyasalarda yaşanan arz-talep şokları ile birlikte üretimde ve tüketimde problemler yaşanmıştır. Lojistik anlamda yaşanan sıkıntılar ile birlikte ise tedarik konusunda ülkeler yoğun problemler ile karşı karşıya kalmıştır.

1.2.1. Covid-19 Salgınının Dünya'daki Üretim Sektörlerine Etkisi

Covid-19 salgını dünyadaki üretim sektörü üzerinde büyük etkiler bırakmış ve bırakmaya devam etmektedir. Girdi maliyetlerinin artması ve gerekli olan hammadde, yardımcı hammadde tedarikindeki problemler üretimde aksamalara sebep olmuştur. Özellikle demir-çelik sektöründe yaşanan hammadde sıkıntıları demir ve çelik üretimini çok büyük düzeyde etkilemiş ve hammadde fiyatlarında ciddi yükselmelere sebep olmuştur. Covid-19, dağıtım ve paketleme gibi sektörlerin haricinde hammadde tedariki dahil olmak üzere küresel tedarik zincirinin tüm alanlarını etkilemiştir (Telukdarie vd., 2020).

Hammadde tedarikindeki etkilenmeler şirketlerin ve fabrikaların kâr-zarar durumunu etkilemek ile birlikte çalışanların işlerinin son verilmesine, ücretsiz izinlere çıkarılması gibi sonuçlara neden olmuştur. Özellikle, Dünya'daki üretim sektörünün en büyük öncülerinden olan Çin'de başlayan Covid-19 salgını küresel tedarik zincirinde duraksamalara neden olan büyük ölçekli bir krizdir (Nakıboğlu, 2020).

Üretimlerde yaşanan problemlerden dolayı ve ülkelerin yapmış olduğu kısıtlamalardan kaynaklı ücretsiz izinlere ayrılma, işten çıkarılma, esnek çalışma saatleri ve evden çalışma uygulamaları ile birlikte 2019 yılının dördüncü çeyreğine göre çalışma saatlerinde %17,3 düşüş gözlemlenmiştir ve Covid-19 salgınından dolayı işgücü gelirlerinde yaklaşık %5,5 azalma görülmüştür (Ünüvar ve Aktaş, 2022).

Çin devleti özellikle demir cevheri tedarikinde dünyanın en büyük tedarikçisi olup, dünyanın %70 demir cevheri ihracatını kapsamaktadır. Çin tarafında yaşanan tedarik zincirindeki problemlerden dolayı diğer ülkelere yansımaları kaçınılmaz olmuştur.

Salgın hastalıkların yaşanma ihtimalinin çok düşük olmasından kaynaklı ülkelerin yaşanabilecek salgın hastalıklara karşı lojistik, üretim, stok yeterlilikleri, sağlık sektörü gibi sektörlerde bu duruma karşı hazırlıklı olmaları gerekmektedir.

Üretim ve tedarik zincirinde yaşanan problemlerden dolayı, üretilen malzemelerde kıtlık, lojistik anlamda problemler yaşanmıştır. Bu problemlerden dolayı gelirler, verilen hizmetler de düşüşler görülmüştür (Duran ve Acar, 2020).

Otomotiv sektöründe bulunan üretim şirketleri global anlamda yaşanan üretim problemlerinden dolayı parça bulma anlamında problemler yaşamıştır. Parça bulmada yaşanan zorluklardan dolayı malzemelerin fiyatlarında büyük bir artış gözlemlenmiştir.

Dünya'nın en büyük tedarik zinciri kaynağı olan Çin'de virüsün çıkmasından ve sonra tüm dünyaya yayılmasından dolayı ürünlerini Çin'den ithal eden firmalar iflas eşiğine gelmiştir ve malzemelerde yaşanan üretim sıkıntılarında dolayı tedarik etmek süreleri yaklaşık iki kat uzatılmıştır (Cinel, 2020).

Gelişmekte olan ülkeler daha çok dışa bağımlı olmalarından dolayı (turizm, hizmet sektörleri vb.) Covid-19 salgının etkilerini atlatması daha uzun süreler almaktadır. Çünkü gelişmekte olan ülkeler bu sektördeki gelirlere ihtiyaç duymaktadır. Ancak, gelişmiş ülkeler daha çok sanayi, üretim sektörlerinde etkili olmasından dolayı Covid-19 salgınına gelişmekte olan ülkelere göre daha kısa sürede atlamaktadır (Akçakıcı vd., 2020).

Covid-19 salgını arz-talep dengesinde problemlere sebep olmuştur. Bundan dolayı üretim ve tüketimde dengesizlikler yaşanmıştır. Arz-talep dengesinde yaşanan problemler mal ve hizmet dengesini ve ticareti etkilemektedir (Çatuk ve Aydın, 2021).

Küresel anlamdaki makroekonomik bozulmalardan dolayı tarım arz-talep dengesini etkilemiştir. Bundan dolayı tarım ticareti de büyük ölçüde etkilenmiştir. Petrol ve metaldeki fiyatlarındaki değişimlerden dolayı, emtia ihraç eden ülkeler döviz karşısında zor durumlarda kalmıştır. Dünya çapında yaşanan gerilemeler dünya ekonomisini büyük zorluklara sokmaktadır (Duran ve Acar, 2020).

Covid-19 salgını ile birlikte ülkeleri tedirgin eden ilk şeylerden biri tedarik ve lojistik durumu olmuştur. Çin'de başlayan salgın ile birlikte Çinli üreticilerin üretimleri durdurmalarından kaynaklı olarak bu ürünlerin ithalatını yapan ülkeler büyük sıkıntılar çekmiştir ve bu durumdan kaynaklı olarak imalat endekslerinde büyük düşüşler görülmüştür (Nakıboğlu, 2020).

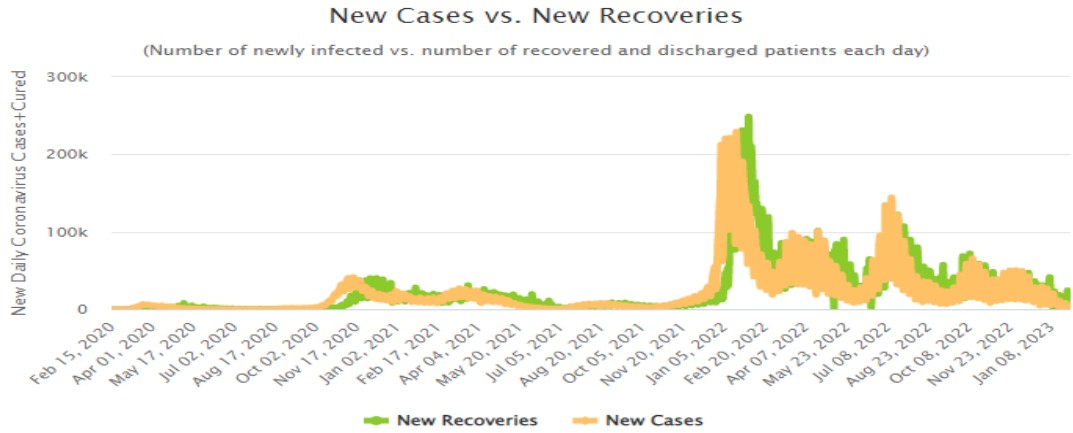
Üretimde yaşanan kesintileri en çok hisseden ülkeler Asya ülkeleri olmuştur. Bununla birlikte, Avrupa ülkeleri de bu durumdan etkilenmiştir. Bu kesintileri en çok

hisseden Avrupa ülkesi Almanya olmuştur. Bununla birlikte bu durumdan İtalya, Fransa gibi ülkelerde etkilenmiştir (Nakıboğlu, 2020).

1.3. Covid-19 Salgınının İtalya Ekonomisine Etkisi

Covid-19 salgının yoğunluğundan dolayı ülkede üretim 4 Mayıs tarihine kadar durmuş ve bununla birlikte sokağa çıkma yasakları, iş yerlerinin kapatılması gibi kısıtlamalar getirilmiştir. Salgının bu evrelerinden sonra yavaş yavaş kısıtlamalar kaldırılmıştır. Örnek olarak sinema salonları, alışveriş merkezleri, küçük işletmeleri verilebilir (Eroğlu, 2020).

Newly Infected vs. Newly Recovered in Italy

Şekil 1: İtalya, Enfekte ve İyileşme Oranları (2020-2023)

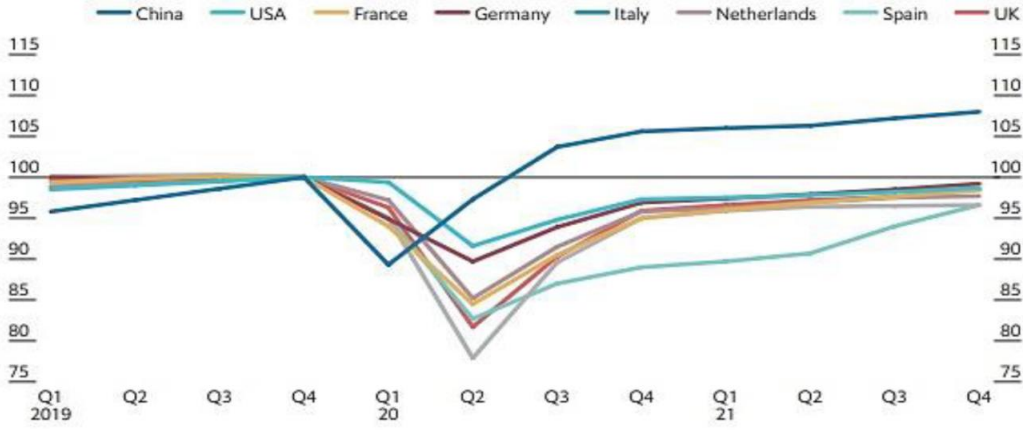
Kaynak: (Worldometer, 2023)

İtalya, salgının başlarında tıbbi mücadele kısmında ilk açıkladığı yardım paketleri ile birlikte diğer ülkelere göre aynı düzeyde destek açıklayamamıştır. Daha sonrasında Avrupa Birliği tarafından gelen yardımlar ile birlikte yapmış olduğu yardımları artırmıştır (Yorulmaz vd., 2021).

Dünya genelinde uygulanan ulusal kısıtlamalar, ürün ve hizmetlerin üretiminde yavaşlama ve durdurma etkisi yaratmıştır (Canelli vd., 2021). Avrupa Konseyi, SURE önlemlerinin bir parçası olarak İtalya'ya 27,4 milyar avroluk kredi desteği sağlamıştır (Canelli vd., 2021). Covid-19 salgınının İtalya ekonomisine direkt olarak etkisi hala tam olarak belli değildir. Avrupa Konseyi politikaları da dahil olmak üzere birçok bakış açısı da Covid-19 etkisinin tam olarak belli olmadığı yönündedir.

İlk etapta yapılmış olan finansal desteklere bakıldığında ABD, Almanya ve Kanada gibi ülkelerin büyük bir finansal destek verdiği görülmüştür. Yapılmış olan finansal desteklerin ülkelerin milli gelirleri ile bağlantılı olduğunu düşünerek yorumlamak gerekmektedir. Özellikle Covid-19 sürecinin ilerleyen aşamalarında Covid-19 vakalarının artması ve durumun daha kötüye gitmesi ile birlikte finansal desteklerini artırmış ve bazı ülkelere finansal destekler almıştır.

Çin, İtalya gibi Covid-19 salgınının fazla etkilemiş olduğu ülkeler bazı durumlarda finansal destek haricinde halktan kesmiş olduğu vergiler gibi kesintileri durdurmuştur. Örnek olarak, kira ödemeleri, ipotekler, vergiler, sosyal güvenlik ödemeleri verilebilir (Çıtak ve Çalış, 2020).

Şekil 2: Çeyrekler Bazında Reel GSYH Tahminleri

Kaynak: (Worldometer, 2023)

Şekil 2'ye göre Çin'in GSYH toparlanmasında baş rol oynayacağı görülmektedir. 2020 yılının birinci çeyreğinde büyük bir düşüş sonrasında ise ikinci ve üçüncü çeyreğinden itibaren GSYH'de büyük bir toparlanma gözükmemektedir. Avrupa tarafında bakıldığında ise Almanya bu duruma öncelik etmektedir. Çin gibi 2020 yılının ikinci çeyreğinden itibaren GSYH'de büyük bir toparlanma tahmin edilmiştir. Ancak, İtalya ve İspanya gibi ülkelerin ise Covid-19 salgınından daha büyük etkilenmesi ile birlikte daha geç bir toparlanma süreci ve istikrar beklenmiştir (Macar ve Asal, 2020).

Covid-19 salgını yüzünden Avrupa ülkelerinde çıkan ekonomik kısıtlardan dolayı ve Euro bölgelerinin zayıf ülkeleri olan İtalya ve İspanya'nın finansal ve ekonomik istikrarı kolay kolay sağlayamayacağı öngörülmüştür. Çünkü, İtalya ve İspanya gibi Avrupa ülkeleri gelirlerinin büyük bir çoğunluğu turizm üzerinden

kazanmaktadır ve Covid-19 sürecinde yaşanan seyahat kısıtlamalarından dolayı bu gelirlerde büyük bir düşüş olmuştur (Macar ve Asal, 2020).

Covid-19 salgınının başladığı tarihlerde İtalya'nın yapmış olduğu finansal destek paketlerinden bazıları Tablo 8'deki gibidir:

Tablo 8: İtalya'nın Uygulamış Olduğu Finansal Destek Paketleri

Tarih	Uygulanan Finansal Destek Paketleri
11 Mart	11 Mart tarihinde iki adet finansal destek açıklanmıştır. Finansal destek paketinin değeri yaklaşık 28 milyar dolardır. Bu değer yarısı sağlık sektörü için harcanmıştır. Bir diğer ise şirketlerin ve insanların çekmiş olduğu kredi ödemelerinin durdurulması ve vergilerde düzenlemelerdir.
6 Nisan	Covid-19 salgını yüzünden finansal anlamda sıkıntı yaşayan firmalara likidite ve yaklaşık 400 milyar avro üzerinde kredi verilmiştir.
15 Mayıs	GSYH'nin %3,5'una denk gelen 55 milyar Euro 'lük yeni bir destek paketi açıklanmıştır. Bu destek paketinin amacı hane halkına daha fazla yardım edilmesi, sağlık sektörüne destek ve Kobilere verilen destekler olmuştur.
8 Ağustos	8 Ağustos tarihinde çıkarılan diğer destek paketinin miktarı yaklaşık 12 milyar Euro'dur. Burada da 15 Mayıs tarihinde hane halkına yapılan desteklerin devam etmesi amacı ile ve istihdamı artırmak amacıyla kısa süreli çalışmaların sürelerinin uzatılması için yapılmıştır.

Kaynak: (Eroğlu, 2020, s. 228)

Covid-19 salgınının ülkelerdeki etkisi sektörden sektöre değişmektedir. İtalya, turizm sektörü açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Covid-19 salgını döneminde gıda, sağlık, e-ticaret gibi sektörlerde yükselme yaşanırken, turizm, tekstil, konaklama gibi sektörlerde büyük düşüşler yaşanmıştır. Bu gibi sebeplerden dolayı İtalya Covid-19 salgınından başta etkilenen ülkelerden biridir. Çünkü, turizmde sektöründe yaşanan sıkıntılardan dolayı, konaklama, restoran gibi işletmeler problemler yaşamıştır. İtalya'nın 2020 yılı için yaklaşık 60-65 milyon kişinin turistik gezi yapması bekleniyordu. Covid-19 salgınından dolayı yapılmış olan rezervasyonların çok büyük bir çoğunluğu iptal edilmiş ve bu iptal edilen rezervasyonların yaklaşık değerinin 260 milyon dolar olduğu belirtilmiştir. Otellerin ve konaklama yerlerinin doluluk oranlarında çok büyük düşüşler gözlemlenmiştir. Bazı otellerin doluluk oranlarının %0 olduğunu belirtilmiştir. İtalya için turizm gelirleri GSYH açısından çok büyük öneme

sahip olmak ile birlikte Covid-19 salgını sebebi ile 2020 yılında bu gelirlerden mahrum kalmıştır (Erol, 2020).

İtalya ekonomisinin salgın öncesinde de ekonomisinde yeterli seviye büyümeler görülmemiştir. Dünya Bankası tarafından bu durumun problemlili olan bürokratik durumlardan kaynaklandığı söylenmiştir. Yeterli seviyede büyümenin yeni yapılacak olan vergi reformları ile olacağını bildirmiştir. Ancak, salgın öncesi de yeterli seviye büyüme gösteremeyen İtalya ekonomisi salgın ile birlikte daha çok gerilemiştir ve IMF tarafından bu durumun kaçınılmaz olduğu bildirilmiştir. Aynı zamanda IMF, salgın da olsa gerekli adımların atılması ile birlikte ekonomide toparlama beklediğini söylemiştir (Tekinay, 2021).

Şekil 3: İtalya'nın Yıllara Göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve Borsa Durumu (2014-2022)

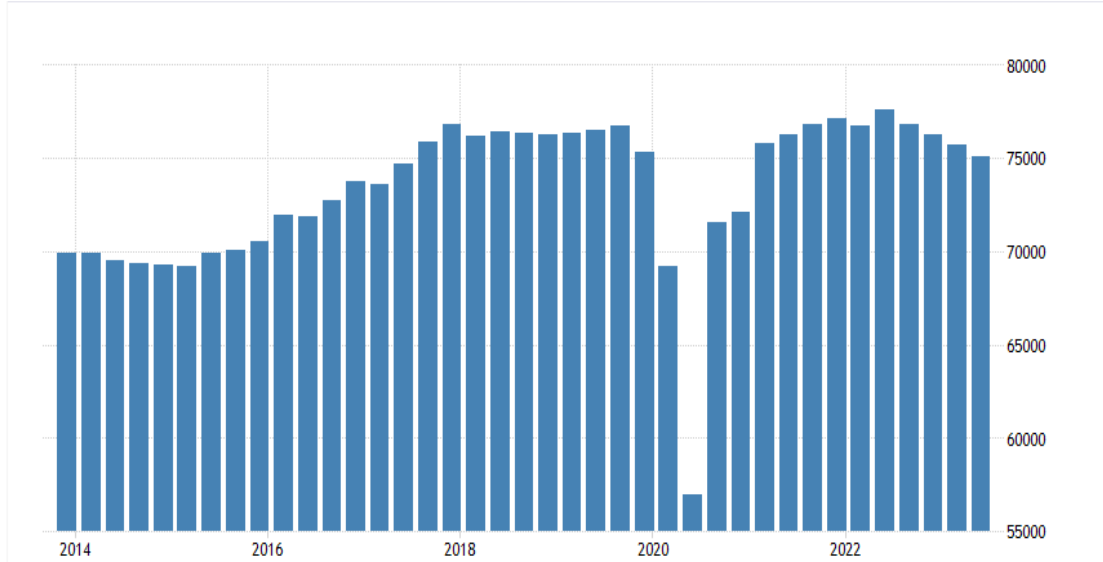
Kaynak: (<https://tr.tradingeconomics.com/italy/gdp-from-manufacturing>)

Şekil 3'e bakıldığında GSYH'de yaşanan düşüş ile birlikte İtalya borsasında çok büyük bir düşüş yaşanmıştır. 2014 yılından beri en yüksek seviyelerine ulaşan İtalya borsası 2020 yılının başında çok büyük bir düşüş yaşamıştır. 25.000 civarından 15.000 civarına düşüş gerçekleşmiştir. Salgının etkisi ile birlikte GSYH'de yaşanan düşüş ve dünya ekonomisinde yaşanan endişe panik haliyle birlikte bu düşüş İtalya ekonomisini ve yatırımcılarını büyük ölçüde etkilemiştir. GSYH'nin yükselmeye başlaması ile birlikte İtalya borsası da yavaş yavaş kendini toparlamış ve 2022 yılının sonlarına doğru zirve noktalarına ulaşmıştır.

1.3.1. Covid-19 Salgınının İtalya'daki Üretim Sektörüne Etkileri

İtalya, dünya genelinde üretim anlamında en büyüklerdendir. Özellikle, makine, otomotiv, ilaç üretimi vb. gibi konularda büyük üretimleri bulunmaktadır. Bu üretimlerinden dolayı da ihracatı çok yüksektir. Ancak, daha önce de bahsettiğimiz gibi ülke içinde yaşanan problemlerden kaynaklı genellikle ekonomik büyüme olarak Avrupa ve dünya ülkelerine göre geride kalmıştır.

Negatif ekonomik çıktılarına göre bu durumdan en çok etkilenecek olan sektörlerden birinin üretim sektörü olacağı beklenmektedir (Rapaccinivd., 2020). Covid-19 salgını, küresel ağlardaki anlaşmalar nedeniyle ve kimsenin böyle bir salgını tahmin edememesinden dolayı arz ve talep üzerinde yıkıcı etkilere sebep olmuştur (Norman vd., 2020).

Şekil 4: İtalya'nın Yıllara Göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Miktarları (2014-2022)

Kaynak: (<https://tr.tradingeconomics.com/italy/gdp-from-manufacturing>)

Şekil 4'e bakıldığında İtalya'nın GSYH ile üretiminin 2014 yılından 2020 yılına kadar belirli farklar ile sabit düzeyde gittiği görülmektedir. Ancak, Covid-19 salgınının başlangıcı ile birlikte 2020 yılının ortalarına doğru çok büyük bir düşüş olduğu görülmektedir. 2014 yılından 2020 yılına kadar sabit 75.000 olarak giden GSYH değeri 2020 yılının ortalarında yaklaşık 60.000'e kadar düşmüştür. Bu değerlere bakıldığında salgının ülkelere vermiş olduğu ekonomik etki anlaşılmaktadır. Salgının etkisinin yavaş yavaş azalması ve gücünü kaybetmesi ile birlikte 2020 yılının son çeyreği ve 2021 yıllarında GSYH değerlerinde yükselmeler görülmüştür. İtalya'nın salgını ağır bir

şekilde geçirdiği de göz önünde bulundurularak geçici kapanmalarında son bulması ile birlikte ülke belirli seviyede toparlanmaya girmiştir.

Covid-19'dan dolayı uygulanan kısıtlamalar talep ve arz dengesinde problemler yaşatmıştır. İtalyan Ulusal İstatistik Enstitüsünün aylık raporuna göre, yaklaşık 2 milyon firmadan (toplamın %50'si, ihracatçı firmaların %65'i) yaptıkları faaliyetleri durdurmaları istenmiş ve bundan dolayı bu düşüş ile birlikte 7,4 milyon çalışanın tüketim ve gelirleri etkilenmiştir (Eurostat, 2020). 2020 yılının ilk çeyreğinde, İtalya borsasında %42'lik yüksek bir düşüş yaşanmıştır (Ding vd., 2020).

Salgından etkilenen sektörlerin hepsi aynı düzeyde etkilenmemiştir. Turizm, otomotiv gibi sektörler diğer sektörlere göre daha fazla etkilenen sektörlerdir. Bu durumdan dolayı Merkez Bankası, ekonomi sistemindeki likiditeyi artırmak ve talebi desteklemek adına müdahalelerde bulunmuştur (Rapaccini vd., 2020). Ekonomistler ve iş insanları, Covid-19 salgınından sonra dünyanın aynı olmayacağını ve ülkelerin bu duruma kendilerini adapte etmeleri gerektiği konusunda fikir birliği sağlamıştır (Banoun vd., 2016).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Covid-19'un Borsalara Etkisi

Covid-19 salgını, ülkelerin borsalarına da etkisi olmuştur. Ülkelerin borsaları ve hisse senetleri değerleri iki sebepten dolayı etkilenmektedir. Bunları iç ve dış sebepler olarak adlandırabiliriz. İç sebepler, firmaların performansları, yönetimdeki değişiklikler, hisse senedi sahiplerine yaklaşımları olarak belirtirken, dış sebepleri ise savaş, salgın, ekonomik krizler olarak belirtebiliriz. Covid-19 salgını da bir dış sebeptir.

Barut ve Kaygın (2020) çalışmalarında, Covid-19'un 12 ülke özelinde finansal etkilerini incelemiştir. Çalışmalarında incelenen ülkeler Çin, ABD, İngiltere, İtalya, İspanya, Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İsviçre, Türkiye'dir. Tahran borsa verilerine ulaşamadığı için İran analize dahil edilememiştir. Her ülke için, ayrı ayrı birim kök testi, eşbütünleşme analizi ve eşbütünleşme uzun dönem katsayısı tahmin testleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda, BIST100, FTSE MIB, IBEX35, AEX ve Shanghai endeksleri ile Covid-19 arasında eşbütünleşme olduğunu fark edilmiştir. Ancak, DAX, CAC40, BEL20, SMI, FTSE100 ve DOW30 endeksleri ile eşbütünleşme olmamıştır.

Contuk (2021) çalışmasında, Covid-19 salgınının Borsa İstanbul üzerindeki etkisini incelemek amacı ile, 11 Mart- 16 Haziran 2020 tarihleri arasındaki salgının borsa hacmi üzerindeki etkisini ARDL sınır testi yöntemi ile analiz etmiştir. Çalışmada bağımlı değişken olarak Borsa İstanbul işlem hacmi kullanılırken, bağımsız değişken olarak ise Covid-19 vaka sayıları alınmıştır. Bulguların sonucunda, Covid-19 salgınındaki vaka sayınlardaki artışın kısa vadede borsayı negatif yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Ancak, uzun vadede olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır.

Mazur vd. (2021) çalışmalarında, Covid-19 salgınının S&P borsasındaki etkisini incelemek için, S&P borsasında bulunan firmaların fiyatlarını analiz etmiştir. Örneklem dönemi 2020 Mart ayı olup, örneklem sayısı 1500'dür. Hisse senedi fiyatı ve işlem hacmi verileri Reuters'ten alınmıştır. Çalışmanın sonucunda, beklenmedik şekilde sağlık, gıda, doğal gaz hisse senetlerinin iyi bir yükseliş yaşadığını belirtmiştir. Tam tersi olarak ise, petrol, emlak, eğlence sektöründe bulunan firmaların ise büyük bir kayıp yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Onali (2020) çalışmasında, Covid-19 salgınının vaka ve ölüm oranlarının VIX, S&P500 ve Dow Jones endekslerine olan etkilerini incelemiştir. Endekslerin tarih aralığı 8 Nisan 2019 ve 9 Nisan 2020'dir. Covid-19 vakaları ve ölüm oranları için 31 Mart 2020 tarihi verilerini baz almıştır. Verilerin analizleri GARCH, VAR-X metotları ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, GARCH metoduna göre, 9 Nisan 2020 tarihine kadar Covid-19 salgınından büyük bir şekilde etkilenen ABD ve diğer ülkelerdeki vaka ve ölüm sayımlarındaki değişimlerin, ABD borsasındaki getirileri etkilemediği anlaşılmıştır. VAR modeline göre ise, İtalya'daki ve Fransa'daki vaka ve ölüm sayılarının Dow Jones borsasında negatif etki ederken, VIX üzerinde ise pozitif anlamda etki ettiği anlaşılmıştır.

Ming Lee vd. (2020) çalışmalarında, Covid-19 salgınının Malezya borsasındaki etkisini incelemiştir. Örneklem dönemi 1 Ocak 2020 ve 18 Nisan 2020'dir. Bağımlı değişken olarak Malezya borsası endeksleri kullanılmıştır. Çalışmada, Kuala Lumpur Composite endeksi ve 13 sektörel endeksin günlük verileri kullanılmıştır ve regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Bulgular, Covid-19 vakalarının ve ölüm oranlarının tüm sektörleri ve Malezya borsasını etkilediğini göstermektedir.

Ustalar ve Şanlısoy (2021) çalışmalarında, Covid-19 krizinin Türkiye ve G7 ülkelerinin borsaları ve hisse senetleri üzerindeki etkisini GARCH metodu kullanılarak incelemiştir. Örneklem dönemi olarak 11 Mart 2020 ve 15 Ocak 2021 tarihleri baz alınmıştır. Analizde kullanılan borsalar; DAX, CAC, MSCI, FTSE, NYSE, TSX, NIKKEI ve XU100'dür. Araştırmanın sonuçlarına göre, Fransa, Japonya, Kanada ve Türkiye'deki vaka sayıları yükseldikçe bu ülkelere ait endekslerdeki oynaklıkları arttığı gözlemlenmiştir.

Vuru ve Özen (2020) çalışmalarında, Covid-19 salgınının İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya ve İspanya borsa endeksleri ve CDS primlerine olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Veriler, Reuters ve Investeing'e ait resmi sitelerden elde edilmiştir. Veri aralığı 22 Şubat 2018 ve 29 Ağustos 2020'dir. Çalışmada, durağanlık tespiti için ADF ve PP birim kök testleri yapılmıştır. Yapısal kırılma tespiti için ise, Lee ve Strazicich testleri yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, CDS primlerindeki değişimin ikinci dönemde negatif anlamda arttığı görülmüştür.

Hacıevliyagil ve Gümüş (2020) çalışmalarında, Covid-19 salgınının en çok etkiye almış olduğu 10 ülkenin borsa endekslerinde etkileşimleri incelemiştir. Veri

aralığı 27 Ocak 2020 ve 29 Nisan 2020 tarihleri aralığıdır. Çalışmaya dahil edilen ülkeler ABD, İspanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Almanya, Türkiye, Rusya, İran, Çin ve Brezilya'dır. Ancak, İran'ın borsa verilerine çalışma esnasında ulaşamadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmada değişkenler arasındaki uzun vadede ilişki olup olmadığını anlamak için Maki Eşbütünleşme testi uygulanmıştır. Durağanlık seviyelerinin ölçülebilmesi için çalışmada Lee ve Strazicich testleri yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, Fransa, Almanya, İtalya ve İspanya'da vaka ve ölüm sayılarının borsa endeksine etki etmediği ve bundan dolayı borsa yatırımcılarının da etkilenmediği anlaşılmıştır.

Literatür taraması kısmında yapılan çalışmaları destekler nitelikte olan ve Bloomberg'in resmî sitesinde yayınlanmış olan dünya borsa verilerine bakıldığında da ülkelerin Covid-19 salgını sürecince borsa endekslerine düşüşler gözlemlenmiştir. Borsa endekslerinde yaşanan düşüşler 2020 yılının mart ayından itibaren yükseliş trendine girmiştir.

Tablo 9: Dünya Borsa Verileri (Erişim Tarihi: 10.04.2024)

Ülke	Borsa	30 Aralık 2019	30 Mart 2020	Değişim (%)
İngiltere	FTSE 100	7.622,40	5.415,15	-22,07
ABD	Dow Jones	28.462,14	22.327,48	-61,35
ABD	S&P500	3.221,29	2.626,65	-5,95
ABD	Nasdaq	8.945,99	7.797,54	-11,48
Almanya	DAX	14.853,47	10.900,61	-39,53
Fransa	CAC40	6.730,08	4.660,48	-20,70
İspanya	IBEX 35	10.770,43	7.239,73	-35,31
Türkiye	BIST 100	1.444,25	880,59	-5,64

Kaynak: (<https://www.bloomberght.com/borsa/dunya-borsalari>)

Zeren ve Hızarcı (2020) yaptığı çalışmada, Covid-19 salgınının borsalardaki etkisini incelemiştir. Analiz metodu olarak bu çalışmada Maki analizi kullanılmıştır. Analize dahil edilen ülkeler Covid-19 salgınının en yaygın olduğu ülkeler olup, Çin, Güney Kore, İtalya, Fransa, Almanya ve İspanya'dır. İran borsa verilerine ulaşamadığından dolayı çalışmaya dahil edilememiştir. Çalışmanın sonucunda, Çin, İtalya, Fransa ve Almanya gibi ülkelerin Covid-19 salgını süresince büyü kayıplar yaşadığını göstermiştir. Ancak, Covid-19 salgınının bitimi ile birlikte bu ülkelerin tekrar toparlanacağı ve küresel ticarete yer bulacağı bulgusuna ulaşılmıştır.

He vd. (2020) yapmış oldukları çalışmada, Covid-19 salgınının borsalara olan direkt etkisini incelemektedir. Çalışmada analiz metodu olarak, t-test, Mann Whitney metotları kullanılmıştır. Borsa verileri incelenen ülkeler Çin, İtalya, Güney Kore, Fransa, İspanya, Almanya, Japonya ve ABD'dir. Örneklem dönemi olarak 1 Haziran 2019 ve 16 Mart 2020 yılları baz alınmıştır. Çalışmanın sonucunda baz alınan ülkelerin borsalarına Covid-19 salgınının kısa dönem etki ettiğine ulaşılmıştır.

Bıyıklı (2022) yapmış olduğu çalışmada, Covid-19 salgınının bazı büyük borsalara olan etkisini incelemiştir. Çalışmasında yer verdiği borsalar Borsa İstanbul, Rusya Menkul Kıymetler, Brezilya Menkul Kıymetler, Tokyo Menkul Kıymetler, Almanya Menkul Kıymetler, Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler, New York Menkul Kıymetler, Brezilya Menkul Kıymetler ve Kore Menkul Kıymetler borsalarıdır. Analiz metodu olarak EGARCH modeli kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre, Borsa İstanbul ve Brezilya Menkul Kıymetler borsasının getirilerini negatif etkilerken, Rusya, Tokyo ve Kore Menkul Kıymetler borsasının getirilerini pozitif etkilediği görülmüştür.

Eren vd. (2021) yapmış oldukları çalışmada, MSCI ACWI endeksinde yer alan borsa endekslere Covid-19 salgınının etkisini incelemiştir. Olay çalışması yöntemi kullanılarak MSCI ACWI endeksinde yer alan ülkelerin borsa verileri incelenmiştir. İncelenmiş olan ülkeler ABD, Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya, Almanya, Hollanda, Kanada, Belçika, Portekiz, İsveç, İsviçre, Avusturya, Japonya, İrlanda, Danimarka, Norveç, Finlandiya, Singapur, Avustralya ve Yeni Zelanda'dır. Çalışmanın sonunda elde edilen bulgularda, incelenmiş olan ülkelerin borsa endekslerinin hepsinde büyük kayıplar olduğu görülmüştür. Panik havası ile birlikte bu negatif etkinin sürdüğü ancak uzun vadede toparlanma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

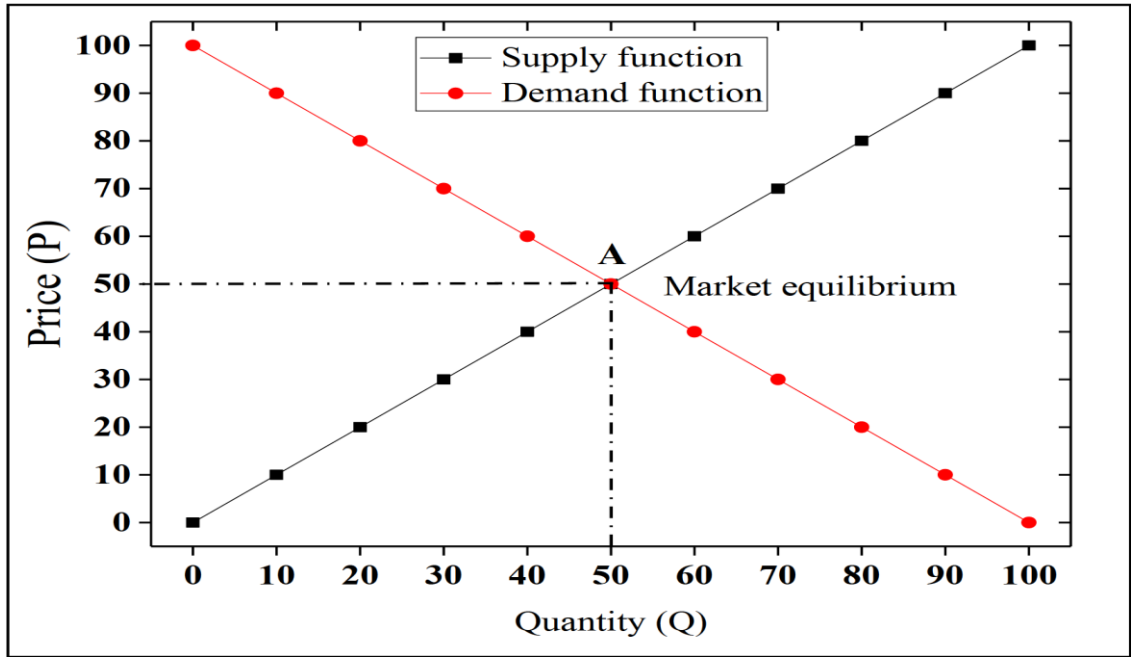
Tablo 10: Covid-19 Salgınının Borsalara Olan Etkisi Literatür Taraması Özeti

Çalışmanın Yazarı/Yazarları	Çalışmanın Başlığı	Çalışmanın Yılı	Çalışmanın Amacı ve Yöntemi	Çalışmanın Sonuçları
Abdulkadir BARUT Ceyda YERDELEN KAYGIN	Covid-19 Pandemisinin Seçilmiş Borsa Endeksleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi	2020	Covid-19 salgınının 12 ülke özelinde finansal etkileri incelenmiştir. Her ülke için birim kök testi, eş bütünlüme analizleri uygulanmıştır.	BIST100, FTSE MIB IBEX35, AEX ve Shangi endeksleri ile Covid-19 salgını arasında eş bütünlüme tespit edilmiştir. DAX, CAC40, BEL20, SMI, FTSE100 ve DOW30 endeksleri ile eşbütünlüme tespit edilememiştir.
Filiz YILDIZ CONTUK	Covid -19'un Borsa İstanbul Üzerindeki Etkisi: Bir ARDL Sınır Testi Modeli	2021	Covid-19 salgınının Borsa İstanbul üzerindeki etkisini incelemiştir. Örneklem dönemi 11 Mart- 16 Haziran 2020'dir. ARDL sınır testi yöntemi kullanılmıştır.	Covid-19 salgınındaki vaka sayılarındaki artışın kısa vadede Borsa İstanbulu etkilediği görülmüştür.
Mieszko MAZUR Man DANG Miguel VEGA	Covid-19 and the march 2020 stock market crash. Evidence from S&P500	2021	Covid-19 salgınının S&P borsasındaki etkisini incelemek için, S&P borsasında bulunan firmaların fiyatlarını analiz etmiştir. Örneklem dönemi 2020 Mart ayı olup, örneklem sayısı 1500'dür.	Beklenmedik şekilde sağlık, gıda, doğal gaz hisse senetlerinin iyi bir yükseliş yaşadığını belirtmiştir. Tam tersi olarak ise, petrol, emlak, eğlence sektöründe bulunan firmaların ise büyük bir kayıp yaşadığı sonucuna ulaşmıştır.
Enrico ONALI	Covid-19 and Stock Market Volatility	2020	Covid-19 salgınının vaka ve ölüm oranlarının VIX, S&P500 ve Dow Jones endekslerine olan etkilerini incelemiştir. Endekslerin tarih aralığı 8 Nisan 2019 ve 9 Nisan 2020'dir. Verilerin analizleri GARCH, VAR-X metodları ile yapılmıştır.	GARCH metoduna göre, 9 Nisan 2020 tarihine kadar Covid-19 salgınından büyük bir şekilde etkilenen ABD ve diğer ülkelerdeki vaka ve ölüm sayılarındaki değişimlerin, ABD borsasındaki getirileri etkilemediği anlaşılmıştır. VAR modeline göre ise, İtalya'daki ve Fransa'daki vaka ve ölüm sayılarının Dow Jones borsasında negatif etki ederken, VIX üzerinde ise pozitif anlamda etki ettiği anlaşılmıştır.
Kelvin Yong-Ming Lee Mohamad Jais Chia-Wen Chan	Impact of Covid-19: Evidence from Malaysian Stock Market	2020	Covid-19 salgınının Malezya borsasındaki etkisini incelemiştir. Çalışmada, Kuala Lumpur Composite endeksi ve 13 sektörel endeksin günlük verileri kullanılmıştır ve regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır.	Covid-19 vakalarının ve ölüm oranlarının tüm sektörleri ve Malezya borsasını etkilediğini göstermektedir.
Sinem ATICI USTALAR Selim ŞANLISOY	Covid-19 Krizi'nin Türkiye ve G7 Ülkelerinin Borsa Oynaklıkları Üzerindeki Etkisi	2021	Covid-19 krizinin Türkiye ve G7 ülkelerinin borsaları ve hisse senetleri üzerindeki etkisini GARCH metodu kullanılarak incelemiştir. Analizde kullanılan borsalar, DAX, CAC, MSCI, FTSE, NYSE, TSX, NIKKEI ve XU100'dür.	Fransa, Japonya, Kanada ve Türkiye'deki vaka sayıları yükseldikçe bu ülkelere ait endekslerdeki oynaklıkları arttığı gözlemlenmiştir.
N. Serap VURUR Ercan ÖZEN	Covid-19 Salgınının CDS Primleri İle Borsa Endeksleri Arasındaki İlişki Üzerine Etkileri: Başlıca Avrupa Endeksleri İçin Bir Uygulama	2020	Covid-19 salgınının İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya ve İspanya borsa endeksleri ve CDS primlerine olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, durağanlık tespiti için ADF ve PP birim kök testleri yapılmıştır. Yapısal kırılma tespiti için ise, Lee ve Strazicich testleri yapılmıştır.	CDS primlerindeki değişimin ikinci dönemde negatif anlamda arttığı görülmüştür.
Nuri HACIEVLİYAGİL Arif GÜMÜŞ	Covid-19'un En Etkili Olduğu Ülkelerde Salgın-Borsa İlişkisi	2020	Covid-19 salgınının en çok etkiye alması olduğu 10 ülkenin borsa endekslerinde etkileşimleri incelemiştir. Çalışmaya dahil edilen ülkeler ABD, İspanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Almanya, Türkiye, Rusya, İran, Çin ve Brezilya'dır. Ancak, İran'ın borsa verilerine çalışma esnasında ulaşılmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Maki Eşbütünlüme Lee ve Strazicich testleri uygulanmıştır.	Fransa, Almanya, İtalya ve İspanya'da vaka ve ölüm sayılarının borsa endeksine etki etmediği ve bundan dolayı borsa yatırımcılarının da etkilenmediği anlaşılmıştır.
Feyyaz ZEREN	The Impact of Covid-19 on Stock Markets: Evidence From Selected Countries	2020	Covid-19 salgınının borsalardaki etkisini incelemiştir. Analiz metodu olarak bu çalışmada Maki analizi kullanılmıştır. Analize dahil edilen ülkeler Covid-19 salgınının en yaygın olduğu ülkeler olup, Çin, Güney Kore, İtalya, Fransa, Almanya ve İspanya'dır. İran borsa verilerine ulaşılmadığından dolayı çalışmaya dahil edilememiştir.	Çin, İtalya, Fransa ve Almanya gibi ülkelerin Covid-19 salgını süresince büyük kayıplar yaşadığını göstermiştir. Ancak, Covid-19 salgınının bitimi ile birlikte bu ülkelerin tekrar toparlanacağı ve küresel ticarete yer bulacağı bulgusuna ulaşılmıştır.
Qing HE Junyi LIU Sizhu WANG Jishuang YU	The impact of COVID-19 on stock markets	2020	Covid-19 salgınının borsalara olan direkt etkisini incelemektedir. Çalışmada analiz metodu olarak, t-test, Mann Whitney metodları kullanılmıştır. Borsa verileri incelenen ülkeler Çin, İtalya, Güney Kore, Fransa, İspanya, Almanya, Japonya ve ABD'dir.	Çalışmanın sonucunda baz alınan ülkelerin borsalarına Covid-19 salgınının kısa dönem etki ettiğine ulaşılmıştır.
Süreyya İnre BIYIKLI	Covid-19 Pandemisinin Seçili Dünya Borsaları Üzerindeki Etkisi	2022	Covid-19 salgınının bazı büyük borsalara olan etkisini incelemiştir. Çalışmasında yer verdiği borsalar Borsa İstanbul, Rusya Menkul Kıymetler, Brezilya Menkul Kıymetler, Tokyo Menkul Kıymetler, Almanya Menkul Kıymetler, Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler, New York Menkul Kıymetler, Brezilya Menkul Kıymetler ve Kore Menkul Kıymetler borsalarıdır. Analiz metodu olarak EGARCH modeli kullanılmıştır.	Borsa İstanbul ve Brezilya Menkul Kıymetler borsasının getirilerini negatif etkilerken, Rusya, Tokyo ve Kore Menkul Kıymetler borsasının getirilerini pozitif etkilediği görülmüştür. Ek olarak, incelenen borsaların hepsinde volatilitelerde artışa sebep olduğu görülmüştür.
Binali Selman EREN İlcut Elif KANDİL GÖKER Süleyman Serdar KARACA	Covid-19 Pandemisinin Finansal Piyasalara Etkisi: Gelişmiş Ülkeler Üzerine Bir Analiz	2021	MSCI ACWI endeksinde yer alan borsa endekslerine Covid-19 salgınının etkisini incelemiştir. Olay çalışması yöntemi kullanılarak MSCI ACWI endeksinde yer alan ülkelerin borsa verileri incelenmiştir. İncelenmiş olan ülkeler ABD, Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya, Almanya, Hollanda, Kanada, Belçika, Portekiz, İsveç, İsviçre, Avusturya, Japonya, İrlanda, Danimarka, Norveç, Finlandiya, Singapur, Avustralya ve Yeni Zelanda'dır.	İncelenmiş olan ülkelerin borsa endekslerinin hepsinde büyük kayıplar olduğu görülmüştür. Panik havası ile birlikte bu negatif etkinin sürdüğü ancak uzun vadede toparlanma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.2. Covid-19'un Sektörlere Etkisi

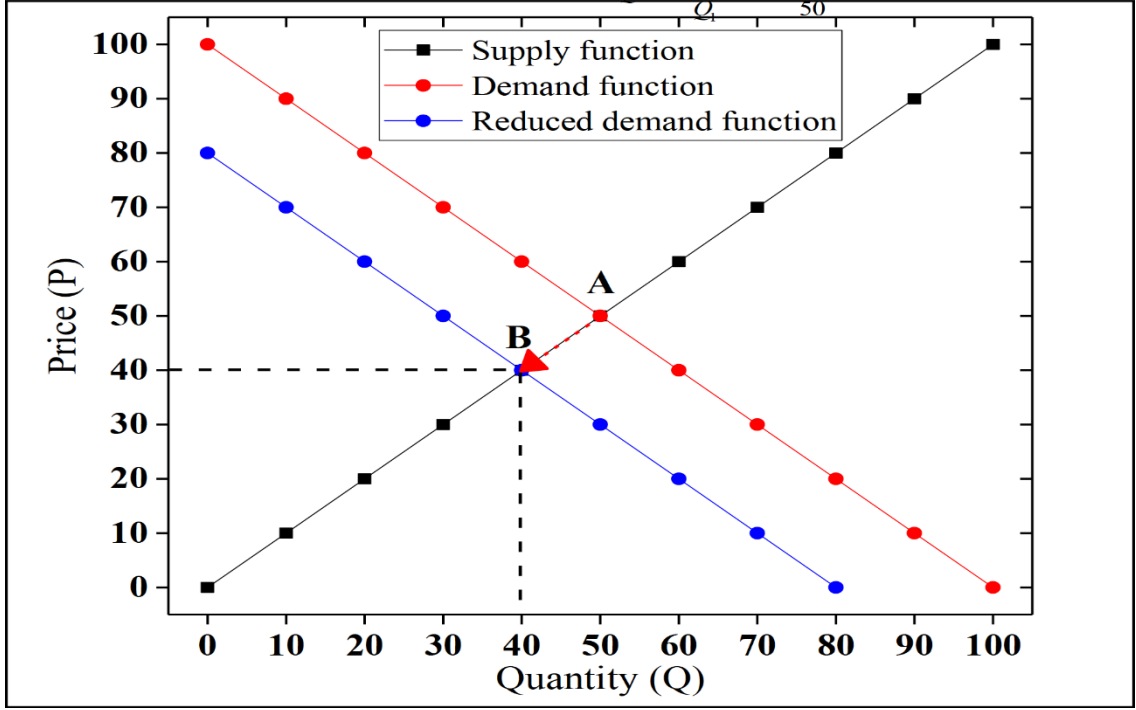
Türker (2020) yapmış olduğu çalışmada, Covid-19 salgınının turizm sektörüne olan etkisi turizm alanında akademisyenlik yapan ve YÖK akademik platformunda turizm alanında kayıtlı olan öğretim görevlileri kapsamında incelemiştir. 10 Nisan- 10 Mayıs 2020 tarihlerinde 82 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcılara anket çalışması yapılmış ve belirli sorular sorulmuştur. Çalışmanın sonucunda, çok yüksek sayıda katılımcı salgının seyahat ve turizm alanına negatif anlamda etki yapacağını bildirmiştir. Bir diğer çıkarılan sonuç ise, katılımcılar tarafından artık toplu olarak turizm aktivitelerin yerine bireysel olarak seyahatlerin daha çok yapılması yönünde olmuş ve turizm gelirlerinde ciddi kayıpların ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Bakar ve Rosbi (2020) çalışmalarında, Covid-19 salgınının turizm sektörüne olan etkisini incelemiştir. Aynı zamanda turizm sektöründe bulunan ekonomik değişiklikleri belirlemek adına arz ve talep grafiği kullanılmıştır.

Şekil 5: Arz-Talep Dengesi

Kaynak: (Bakar ve Rosbi, 2020:191)

Şekil 6: Düşümlü Arz-Talep Dengesi

Kaynak: (Bakar ve Rosbi, 2020:192)

Grafikte bulunan talep kısmı tüketicilerin belirli bir süre boyunca almak istediği ve alabilecekleri ürünleri mal ve hizmet miktarlarıdır. Arz kısmı ise ürüne olan talep ile ürünün fiyatı arasındaki ilişkinin müşteri açısından matematiksel ifadedir. Çalışmanın sonucunda, Covid-19 salgınının turizm sektörünü etkilediğini ve talebin azaldığını göstermektedir. Talep kısmında oluşan azalmanın, fiyat ve arz miktarında da azalmaya sebep olduğu anlaşılmıştır.

Şenol ve Otçeken (2021) çalışmalarında, Covid-19 salgınının Borsa İstanbul sektör endekslerine olan etkisini incelemiştir. Örneklem dönemi Ocak 2020 ve Nisan 2021'dir. Çalışmada test metodu olarak her sektör için ayrı ayrı Johansen eşbütünlüme, Toda Yamamoto, birim kök testleri olan ADF ve PP uygulanmıştır.

Tablo 11: Dünya Borsa Verileri (Erişim Tarihi: 11.04.2024)

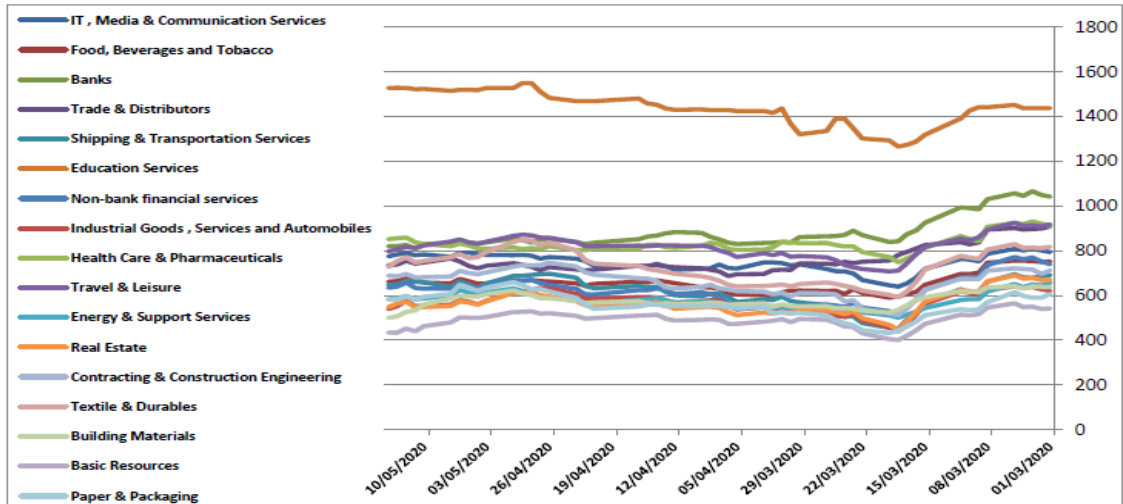
Endeksler	22 Ocak 2020- 17 Mart 2020	17 Mart 2020- 17 Mart 2021
BIST100	-34%	93%
Hizmet Sektörü	-29%	90%
Mali Sektör	-38%	70%
Sanayi Sektörü	-36%	199%
Ticaret Sektörü	-20%	79%

Kaynak: (Şenol ve Otçeken, 2021:511)

Elde edilen bulgular sonucunda, Covid-19 salgının sektörlere olan etkisinin farklı olduğu anlaşılmıştır. Covid-19 vaka ve vefat sayılarının mali ve sanayi sektörleri arasında ilişki olduğu görülürken, bazı sektörlerde ilişki olmadığı görülmüştür. Aynı zamanda, Covid-19 vefat sayılarından mali ve sanayi sektörlerinden doğrudan nedensellik olduğu belirtilmiştir.

Tayar vd. (2020) çalışmalarında, Covid-19 salgınının Türkiye’deki sektörel incelemelerini incelemek amacı ile en küçük kareler yöntemi ile basit lineer regresyon analizi yapılmıştır. Bağımsız değişken olarak vaka sayılarındaki günlük değişim, bağımlı değişken olarak ise Borsa İstanbul sektörel endekslerindeki günlük değişimler baz alınmıştır. Çalışmanın sonucunda, elektrik, ulaştırma, mali, sanayi ve teknoloji sektörlerine Covid-19 salgının etkilerinin olduğu görülürken, gıda-içecek, ticaret sektörlerinde görülememiştir.

Alam vd. (2020) çalışmalarında, ulaşım, enerji, yiyecek – içecek, eczacılık gibi Avustralya’ya ait 8 sektörün verilerini incelemiştir. Çalışmada veriler, Avustralya Menkul Kıymetler borsasından elde edilmiştir. Örneklem dönemi Covid-19 salgınının Avustralya’da ilan edilmesinden sonra 10 günlük bir dönemdir. Elde edilen veriler olay çalışması ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, Avustralya’da Covid-19 salgınının ilan edildiği gün yiyecek-içecek, eczacılık ve sağlık sektörlerinde pozitif bir etkileşim olmuştur. Aynı şekilde, ulaşım ve enerji sektörlerinde negatif bir etkileşim olduğu anlaşılmıştır.

Şekil 7: Mısır Borsası Endeksinin Sektörel Değişimi (1 Mart 2020-10 Mayıs 2020)

Kaynak: (Elyased ve Elrhim, 2020:5)

Korkut vd. (2020) yapmış oldukları çalışmada, Covid-19 salgınının en çok etkilemiş olduğu sektörlerden olan turizm sektörünün BIST (Turizm) özelinde

incelemesini yapmıştır. Çalışmada ARDL sınır testi uygulanmıştır. Örneklem dönemi olarak 11 Mart 2020 ve 2 Temmuz 2020 arası alınmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgularda, kısa dönemde turizm sektöründe bulunan firmaların negatif yönde etkilendiği görülmüştür. Uzun dönemli tahminlere göre ise bu etkinin pozitif yönde olacağı belirtilmiştir.

Şahin ve Özkan (2022) çalışmalarında, Borsa İstanbul'da işlem gören otomotiv sektörlerinin Covid-19 salgını boyunca finansal durumunu incelemiştir. Örneklem dönemi olarak 2017 ve 2021 yılları baz alınmıştır. Çalışmada kullanılan analiz metotları Altman Z- Skor, Springate S-Skor, Taffler T-Skor ve Zmijewski X-Skor 'dur. Yapılan çalışmanın sonucunda Borsa İstanbul'da bulunan 8 otomotiv firmasının Covid-19 salgını boyunca çok büyük etkilenmediği görülmüştür. Çalışmada incelenen otomotiv firmaları Anadolu Isuzu, Doğu Otomotiv, Ford Otomotiv, Karsan Otomotiv, Otocar Otomotiv, Tümosan Otomotiv, Tofaş Türk Otomobil ve Türk Traktör firmalarıdır. Çalışma öncesinde Covid-19 salgınının otomotiv sektöründe bulunan firmalara negatif anlamda etki etmesi beklenmiştir. Ancak, bulgular bu beklentiyi desteklememiştir.

Şenol ve Başer (2022) çalışmalarında, Covid-19 salgınının Türk bankacılık sektörüne etkisini incelemiştir. Borsa İstanbul'da işlem gören bankacılık firmaları araştırmaya dahil edilmiştir. Örneklem dönemi olarak Ocak 2020 ve Kasım 2021 yılları baz alınmıştır. Çalışmada test metodu olarak EGARCH yöntemi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda edilen bulgularda, Covid-19 salgınının Borsa İstanbul'da bulunan bankacılık endeks getirilerine pozitif etkilediği görülmüştür. Ancak, bu pozitif etkilenmenin volatilité getirmedeği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12: Covid-19 Salgınının Sektörlere Olan Etkisi Literatür Taraması Özeti

Çalışmanın Yazarı/Yazarları	Çalışmanın Başlığı	Çalışmanın Yılı	Çalışmanın Amacı ve Yöntemi	Çalışmanın Sonucu
Gülşah ÖZALTIN TÜRKER	Covid-19 salgını turizm sektörünü nasıl etkiler? Turizm akademisyenleri perspektifinden bir değerlendirme	2020	Covid-19 salgınının turizm sektörüne olan etkisi turizm alanında akademisyenlik yapan ve YÖK akademik platformunda turizm alanında kayıtlı olan öğretim görevlileri kapsamından incelemiştir.	Çok yüksek sayıda katılımcı salgının seyahat ve turizm alanına negatif anlamda etki yapacağını bildirmiştir. Bir diğer çıkarılan sonuç ise, katılımcılar tarafından artık toplu olarak turizm aktivitelerinin yerine bireysel olarak seyahatlerin daha çok yapılması yönünde olmuş ve turizm gelirlerinde ciddi kayıpların ortaya çıktığı belirtilmiştir.
Nashirah Abu BAKAR Sofian ROSBI	Effect of Coronavirus disease (COVID-19) to tourism industry	2020	Covid-19 salgınının turizm sektörüne olan etkisini incelemiştir. Aynı zamanda turizm sektöründe bulunan ekonomik değişiklikleri belirlemek adına arz ve talep grafiği kullanılmıştır.	Covid-19 salgınının turizm sektörünü etkilediğini ve talebin azaldığını göstermektedir. Talep kısmında oluşan azalmanın, fiyat ve arz miktarında da azalmaya sebep olduğu anlaşılmıştır.
Zekai ŞENOL Gülşah OTÇEKEN	Covid-19'un BIST Sektörlerine Etkisi	2021	Covid-19 salgınının Borsa İstanbul sektör endekslerine olan etkisini incelemiştir. Örneklem dönemi Ocak 2020 ve Nisan 2021'dir. Çalışmada test metodu olarak her sektör için aynı aynı Johansen eşbütünlüğüne, Toda Yanmoto, birim kök testleri olan ADF ve PP uygulanmıştır.	Covid-19 salgınının sektörlere olan etkisinin farklı olduğu anlaşılmıştır. Covid-19 vaka ve vefat sayılarının mali ve sanayi sektörleri arasında ilişki olduğu görülmüş, bazı sektörlerde ilişki olmadığı görülmüştür. Aynı zamanda, Covid-19 vefat sayılarından mali ve sanayi sektörlerinden doğrudan nedensellik olduğu belirtilmiştir.
Tunahan TAYAR Ezgi GÜMÜŞTEKİN Kaan DAYAN Ermad MANDİ	Covid-19 Krizinin Türkiye'deki Sektörler Üzerinde Etkileri: Borsa İstanbul Sektör Endeksleri Araştırması	2020	Covid-19 salgınının Türkiye'deki sektörel incelemelerini incelemek amacı ile en küçük kareler yöntemi ile basit lineer regresyon analizi yapılmıştır. Bağımsız değişken olarak vaka sayılarındaki günlük değişim, bağımlı değişken olarak ise Borsa İstanbul sektörel endekslerindeki günlük değişimler baz alınmıştır.	Elektrik, ulaştırma, mali, sanayi ve teknoloji sektörlerine Covid-19 salgınının etkilerinin olduğu görülmüş, gıda-ıçecek, ticaret sektörlerinde görülmemiştir.
Md. Mahmudul ALAM Haitian WEI Abu N. M. WAHID	COVID-19 outbreak and sectoral performance of the Australian stock market: An event study analysis	2020	Ulaşım, enerji, yiyecek – içecek, eczacılık gibi Avustralya'ya ait 8 sektörün verilerini incelemiştir. Çalışmada veriler, Avustralya Menkul Kıymetler borsasından elde edilmiştir. Örneklem dönemi Covid-19 salgınının Avustralya'da ilan edilmesinden sonra 10 günlük bir dönemdir. Elde edilen veriler olay çalışması ile analiz edilmiştir.	Avustralya'da Covid-19 salgınının ilan edildiği gün yiyecek-ıçecek, eczacılık ve sağlık sektörlerinde pozitif bir etkileşim olmuştur. Aynı şekilde, ulaşım ve enerji sektörlerinde negatif bir etkileşim olduğu anlaşılmıştır.
Yasemin KORKUT Mert EKER Feyyaz ZEREN Remzi ALTUNIŞIK	Covid-19 Pandemisinin Turizm Üzerindeki Etkileri: Borsa İstanbul Turizm Endeksi Üzerine Bir İnceleme	2020	Covid-19 salgınının en çok etkilemiş olduğu sektörlerden olan turizm sektörünün BIST (Turizm) özelinde incelemesini yapmıştır. Çalışmada ARDL sınır testi uygulanmıştır. Örneklem dönemi olarak 11 Mart 2020 ve 2 Temmuz 2020 arası alınmıştır.	Kısa dönemde turizm sektöründe bulunan firmaların negatif yönde etkilendiği görülmüştür. Uzun dönemli tahminlere göre ise bu etkinin pozitif yönde olacağı belirtilmiştir.
Tuğçe ŞAHİN Nasıf ÖZKAN	Covid-19'un Borsa İstanbul'da İşlem Gören Otomotiv Firmalarının Finansal Başarısına Etkisi	2022	Borsa İstanbul'da işlem gören otomotiv sektörlerinin Covid-19 salgını boyunca finansal durumunu incelemiştir. Örneklem dönemi olarak 2017 ve 2021 yılları baz alınmıştır. Çalışmada kullanılan analiz metotları Altman Z- Skor, Springate S-Skor, Taffler T-Skor ve Zmijewski X-Skor'dur. Yapılan çalışmanın sonucunda Borsa İstanbul'da bulunan 8 otomotiv firmasının Covid-19 salgını boyunca çok büyük etkilendiği görülmüştür. Çalışmada incelenen otomotiv firmaları Anadolu Isuzu, Doğuş Otomotiv, Ford Otomotiv, Karsan Otomotiv, Otokar Otomotiv, Tümosan Otomotiv, Tofaş Türk Otomobil ve Türk Traktör firmalarıdır.	Covid-19 salgınının otomotiv sektöründe bulunan firmalara negatif anlamda etki etmesi beklenmiştir. Ancak, bulgular bu beklentiyi desteklememiştir.
Zekai ŞENOL Rufat BAŞER	COVID-19'un Bankacılık Sektörüne Etkileri: Türkiye Örneği	2022	Covid-19 salgınının Türk bankacılık sektörüne etkisini incelemiştir. Borsa İstanbul'da işlem gören bankacılık firmaları araştırmaya dahil edilmiştir. Örneklem dönemi olarak Ocak 2020 ve Kasım 2021 yılları baz alınmıştır. Çalışmada test metodu olarak EGARCH yöntemi uygulanmıştır.	Covid-19 salgınının Borsa İstanbul'da bulunan bankacılık endeks getirilerine pozitif etkilediği görülmüştür. Ancak, bu pozitif etkilenenin volatilitenin getirmedeği sonucuna ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM VE ANALİZ

Covid-19 salgını esnasında birçok sektörün ve dünya ekonomisi büyük bir zarar görmüştür. Dünya Bankası da olmak üzere bu süreçte birçok anket firmaları bu konularda anketler yapmıştır. Yapılan anketler sadece İtalya özelinde olmamak ile birlikte birçok ülke için yapılmıştır. Örnek vermek gerekirse, Bulgaristan, Yunanistan, Gürcistan, Moldova gibi ülkeler verilebilir. Dünya Bankası tarafından yapılan anket telefon ve internet metodu ile yapmıştır.

Birden çok ülkede anketleri yöneten Dünya Bankasının amacı, Covid-19 salgınının özel sektöre olan etkisini anlamaktır. Bu analizlerin temeli, Covid-19 salgınının getirmiş olduğu düzenlemeler hakkında hızlı bir bilgi sağlamaktır.

Takip anketleri, tabakalı rastgele örnekleme kullanarak tüm kuruluşlar ile yeniden iletişime geçer. Sonuç ereni, üretim, inşaat, hizmet, ulaştırma, depolama, iletişim ve bilgi teknolojilerinde yer alan faaliyetlerden birinde beş veya daha fazla çalışanları olan tüm kayıtlı iş yerleridir. Takip verileri idstd değişkeni kullanılarak temel veri seti ile birleştirilebilir (World Bank Group, 2020).

Dünya Bankası tarafından yapılan bu anketler, analiz açısından daha güvenilir olarak karşılanmaktadır. Özellikle, Covid-19 döneminde özel sektörlerin ekonomik, üretim, tüketim, istihdam gibi alanlarda yaşamış olduğu problemlere karşı rahat incelenebilir sonuçlar sunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi

Dönem 1 için;

Elde edilen verilerin elde edilme yöntemlerine dair bilgiler aşağıdaki gibidir (World Bank Group, 2020):

- Veri Toplama Metodu: Telefon ve İnternet
- Veri Toplama Periyodu: 27 Mayıs – 30 Haziran 2020
- Verilerdeki Son Tamamlanmış Aya Referans: Nisan-Mayıs
- Toplam Örneklem Sayısı: 760
- Cevap Oranı: %65,90
- Örnek Çerçeve Kaynağı: 2019 yılı İtalya

- Ortalama Röportaj Süresi Uzunluğu: 25 Dakika
- Uygulama Acentesi: Kapa Araştırma- Yunanistan
- Röportaj Dili: İtalyanca

Veri seti üç ağırlık değişken içermektedir. Temel ağırlıklar wmedian_ES olarak ifade edilir ve temel evrene yansıtan göstergeleri hesaplamak için kullanılmıştır. Cevap vermeyen katılımcıları hesaplamak için, bu örnekleme ağırlıkları tabakalaşma hücresine (büyüklük, sektör ve konum kombinasyonu) göre ayarlanmıştır (World Bank Group, 2020).

Analiz için kullanılması önerilen ve diğer tüm göstergelerin hesaplamasında kullanılan wmedian_COVID değişkeni, yeniden iletişime geçilemeyen işletmelerin piyasadan çıktığını varsaymıştır. wweak_COVID değişkeni elde edilemeyen işletmelerin var olmaya devam ettiğini sayar (World Bank Group, 2020).

Veri setinde olan geçici kapanan oluşumlar için kısa anket kullanılmıştır. Veri kümesi, ilgili firmaya ulaşmaya çalıştıktan sonraki sonucu gösteren eligibilitycode değişkeniyle birlikte standart ES'deki tüm gözlemleri içermiştir (World Bank Group, 2021).

Dönem 2 için;

Elde edilen verilerin elde edilme yöntemlerine dair bilgiler aşağıdaki gibidir (World Bank Group, 2021):

- Veri Toplama Metodu: Telefon
- Veri Toplama Periyodu: 2 Kasım- 17 Aralık 2020
- Verilerdeki Son Tamamlanmış Aya Referans: Ekim, Kasım
- Toplam Örneklem Sayısı: 760
- Cevap Oranı: %80,60
- Örnek Çerçeve Kaynağı: İtalya 2018 yılı
- Ortalama Röportaj Süresi: 23 Dakika
- Uygulama Ajansı: Kapa Araştırma, Yunanistan
- Röportaj Dili: İtalyanca

Veri seti üç ağırlık değişken içermektedir. Temel ağırlıklar wmedian_ES olarak ifade edilmiş ve temel evrene yansıtan göstergeleri hesaplamak için kullanılmıştır (World Bank Group, 2021).

Cevap vermeyen katılımcıları hesaplamak için, bu örnekleme ağırlıkları tabakalaşma hücresine (büyüklük, sektör ve konum kombinasyonu) göre ayarlanmıştır (World Bank Group, 2021).

Analiz için kullanılması önerilen ve diğer tüm göstergelerin hesaplamasında kullanılan wmedian_COVID değişkeni, yeniden iletişime geçilemeyen işletmelerin piyasadan çıktığını varsaymıştır. wweak_COVID değişkeni elde edilemeyen işletmelerin var olmaya devam ettiğini saymıştır (World Bank Group, 2021).

Veri setinde olan geçici kapanan oluşumlar için kısa anket kullanılmıştır. Veri kümesi, ilgili firmaya ulaşmaya çalıştıktan sonraki sonucu gösteren eligibilitycode değişkeniyle birlikte standart ES'deki tüm gözlemleri içermiştir (World Bank Group, 2021).

Cov2r1 değişkeni, firma anketinin bir önceki turuna katılıp katılmadığını gösterir ve bazı sorular için referans dönemini belirlemiştir. Veri setindeki her değişken, katılımcılar arasında aynı referans dönemine sahiptir (World Bank Group, 2021).

Dönem 3 için;

Elde edilen verilerin elde edilme yöntemlerine dair bilgiler aşağıdaki gibidir (World Bank Group, 2021):

- Veri Toplama Metodu: Telefon
- Veri Toplama Periyodu: 13 Nisan – 13 Mayıs 2021
- Verilerdeki Son Tamamlanmış Aya Referans: Mart, Nisan
- Toplam Örneklem Sayısı: 760
- Cevap Oranı: %70,30
- Örnek Çerçeve Kaynağı: İtalya 2019 yılı
- Ortalama Röportaj Süresi: 25,8 Dakika
- Uygulama Ajansı: Kapa Araştırma, Yunanistan
- Röportaj Dili: İtalyanca

Veri seti üç ağırlık değişken içermektedir. Temel ağırlıklar wmedian_ES olarak ifade edilir ve temel evrene yansıtan göstergeleri hesaplamak için kullanılmıştır. Cevap vermeyen katılımcıları hesaplamak için, bu örnekleme ağırlıkları tabakalaşma hücresine (büyüklük, sektör ve konum kombinasyonu) göre ayarlanmıştır (World Bank Group, 2021).

Analiz için kullanılması önerilen ve diğer tüm göstergelerin hesaplamasında kullanılan wmedian_COVID değişkeni, yeniden iletişime geçilemeyen işletmelerin piyasadan çekildiğini varsaymıştır. wweak_COVID değişkeni elde edilemeyen işletmelerin var olmaya devam ettiğini saymıştır (World Bank Group, 2021).

Veri setinde olan geçici kapanan oluşumlar için kısa anket kullanılmıştır. Veri kümesi, ilgili firmaya ulaşmaya çalıştıktan sonraki sonucu gösteren eligibilitycode değişkeniyle birlikte standart ES'deki tüm gözlemleri içerir (World Bank Group, 2021).

Cov3r2 değişkeni, firma anketinin bir önceki turuna katılıp katılmadığını gösterir ve bazı sorular için referans dönemini belirler. Veri setindeki her değişken, katılımcılar arasında aynı referans dönemine sahiptir.

3.2. Dünya Bankası Tarafından İtalya'da Üretim Sektöründe Bulunan Firmalara Yapılan Anket Sorularının İncelenmesi

Dünya Bankası, Covid-19 için özel sektörde yapmış olduğu anketi yayınlamış ve Covid-19 salgının ülkelerde yaşatmış olduğu potansiyel etkilerinin anlaşılabilmesi için ilgili verileri elde etmiştir (World Bank, 2020). Dünya Bankası, elde ettiği verileri birçok ülke için toplamıştır. Bu ülkelere örnek olarak, Kıbrıs, Gürcistan, Yunanistan, Moldova, Rusya gibi ülkeler örnek verilebilir.

Dünya Bankası'nın ilgili verileri üretim, perakende ve diğer hizmetler (turizm, sağlık vb.) sektörlerindeki firmalara sormuş olduğu sorulardan toplamış ve bunu kendi web sitesinde yayınlamıştır.

Dünya Bankası'nın sormuş olduğu sorular içinden seçilen soruların yapılan analiz sonuçlarına göre tanımlaması yapılacaktır. Seçilen sorular aşağıdaki gibidir:

- İlgili kuruluş açık mı, yoksa geçici veya kalıcı olarak kapalı mı?
- Geçici kapanmalar Covid-19 salgınından dolayı mı gerçekleşti?
- Bu kuruluş Covid-19 salgınından dolayı kaç haftadır kapalı / kaç hafta kapalı kaldı?
- Yapılan satışları bir önceki ay ile karşılaştığımızda azalma, yükseliş veya değişim oldu mu?
- Satışlarınızda ne kadar artış oldu?

- Satışlarınızda ne kadar azalış oldu?
- Online olarak ticari faaliyete başladınız mı veya bu durumu daha da arttırdınız mı?
- İşten ayrılan veya izne ayrılan çalışanların durumu nedir?
- Geçen ay bu işletmenin ürettiği üretim yüzde olarak ne kadardı?
- Bu kuruluşun ürün ve hizmetlerine olan talep ne durumda?
- Çalışanlara uzaktan çalışma imkânı verildi mi veya arttırıldı mı?

Bu bölüm, üç dönemde de ilgili sorulara cevap veren katılımcıları görmek ve bu katılımcıların dönemsel olarak cevaplarındaki değişimleri incelemek amacı ile hazırlanmıştır.

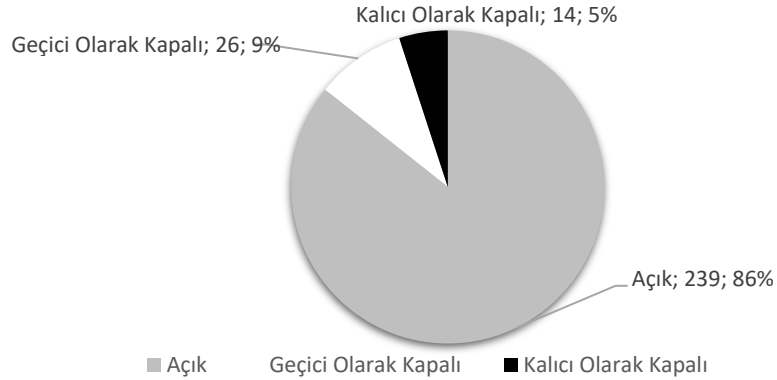
3.2.1. İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı?

Dönem 1 için bakıldığında yukarıda bulunan soruya 279 katılımcı cevap vermiştir ve sorunun sorulduğu zaman dilimi ise 2020 yılının Mayıs- Haziran aylarındadır. Bu süreçte vaka sayıları 1000 civarında, ölüm sayıları ise 300 civarında bilinmektedir. Katılımcıların 239 kişi şirketlerinin bu süreçte açık olduğunu bildirmiş ve toplam cevapların %89'unu kapsamaktadır. Buradan, Covid-19 sürecinde çalışmalarına devam ettikleri anlaşılmaktadır.

Cevap veren katılımcılar arasından bir diğer fazla cevap alan ise geçici olarak kapatıldığını göstermektedir. Bu cevabı veren katılımcı sayısı ise 26'dır. Bu önlemlerin alınmalarındaki sebeplerden biri güncel olan vakalardan dolayı geçici olarak kapatılmaya gidilmesidir. Yeni çıkan bir salgın olmasından kaynaklı şirketlerin ülkeyi ne düzeyde etkileyebileceğini bilmemesinden dolayı geçici kapanmaya gittiği düşünülmektedir.

Bir diğer cevap ise, kalıcı olarak kapanmalara giden şirketlerdir. Kalıcı olarak kapanmalara giden şirketler kısa süre zarfında Covid-19 salgınından çok büyük etkilenen ve bu etki ile birlikte üretimde sıkıntılar yaşayan ve iflas durumuna gelen firmalar olarak düşünülebilir. Çünkü, Covid-19 etkisi ile birlikte genellikle en çok zarar gören kısım üretim firmalarıdır. Ancak, Covid-19 etkisi ile birlikte üretimlerinin tepe noktalara geldiği ve çok büyük kârlar eden üretim sektörleri de bulunmaktadır. Örneğin, dezenfektan, hijyen ve maske şirketleri bu kısma örnek verilebilir.

Dönem 1 için toplam 279 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 8’de gösterilmiştir.

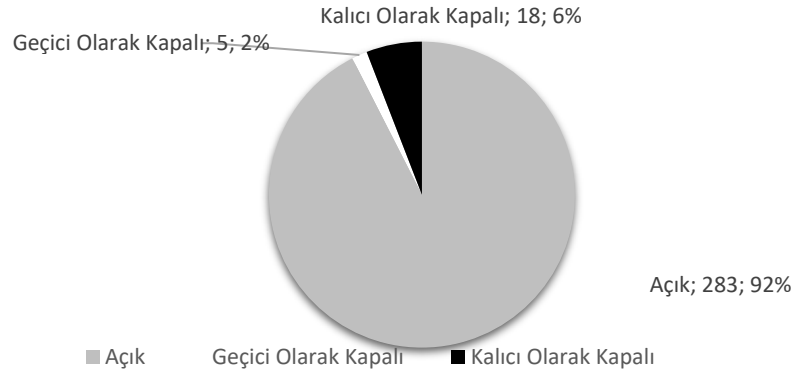
Şekil 8: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 2 için bakıldığında soruya 306 katılımcı cevap vermiş ve sorunun sorulduğu zaman dilimi ise 2020 yılının Kasım- Aralık aylarındadır. Kasım- Aralık aylarında görülen vaka sayısı 20.000 civarını bulmuştur. Ölüm sayıları ise 700 civarına çıkmıştır. Dönem 2 için verilen cevaplara bakıldığında ise yine en fazla cevap alan kısım şirketlerin açık olduğunu göstermektedir ve 283 katılımcı açık cevabını vermiştir. Dönem 1’e göre açık olarak belirtilen cevap sayısı 239’dan 283’e yükselmiştir. Fakat, burada kalıcı olarak kapanmaların arttığı görülmektedir. Dönem 1 için kalıcı olarak kapalı cevabını veren katılımcı sayısı 14 iken Dönem 2 için 18’e yükselmiştir.

Bunun sebebi olarak Covid-19’un ilk dönemlerinde üretim kapasitesini zorlayan, fakat belli bir süre sonra artık hammadde ve yarı hammadde de yaşanan fiyat yükselmelerinden kaynaklanan ve artık mücadele edilmemesinden dolayı kalıcı olarak kapanmaların arttığını görmekteyiz.

Yukarıda bahsedilen bu süreçte çok fazla kâr elde eden şirketlerin yanında çok büyük zarar yapan şirketlerde bulunmaktadır. Kalıcı olarak kapanmaya giden şirketler arasında kâr elde edemeyen ve genellikle zarar açıklayan şirketler bulunmaktadır.

Dönem 2 için toplam 306 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 9’da gösterilmiştir.

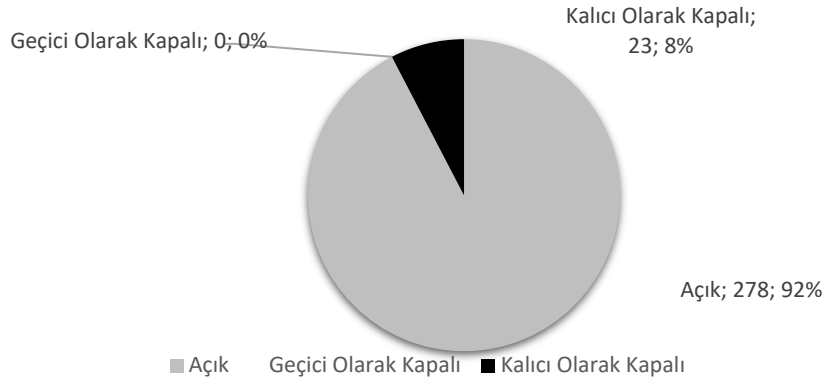
Şekil 9: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 3 için bakıldığında ise, 301 katılımcı sorulara cevap vermiştir ve katılımcılara sorulduğu zaman dilimi 2021 yılının Mart- Nisan aylarıdır. Bu sürede ölüm ve vaka sayılarında düşüş görülmektedir. Özellikle, ölüm sayıları yarı yarıya düşmüş ve 350 civarına gelmiştir. Vaka sayıları ise, Dönem 2 sürecinde hesaplanan vaka sayıları ile hemen hemen aynı seviyeye gerilemiştir.

Dönem 3 için verilen cevaplar ele alındığında 300 katılımcı arasında geçici olarak kapanmaya giden bir cevaba rastlanılmamıştır. Bunun en büyük sebeplerinden birisi aslında artık Covid-19 ile mücadele edebilen firmaların açık kalması, edemeyenlerin ise mecburi olarak kalıcı olarak kapanmaya gitmesidir. Dönem 2’de 283 katılımcı açık cevabını verirken, Dönem 3 için ise 278 katılımcı açık cevabını vermiştir. Geçici olarak kapanmaya giden firmaların ise kalıcı olarak kapanmaya gittiği gözlemlenmektedir.

Genel olarak bakıldığında Dönem 1’de Covid-19’un yeni yeni ortaya çıkması ve elinde bulunan sermaye ile üretime devam etmesinden kaynaklı veya firmaların belirli bir süre boyunca zarar ederek üretimlerine devam ettiğini söylenebilir. Kısmen geçici olarak kapanmaya giden firmalarda bulunmaktadır. Geçici olarak kapanmalara giden firmaların Covid-19 sürecini izlemek ve gözlemek için veya karantinalardan kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Dönem 3 için toplam 301 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapılı mı Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 2’de ise üretimlerin devam ettiği, fakat hem kalıcı olarak kapanmaya hem de geçici olarak kapanmaya giden firmaların arttığı görülmüştür. Dönem 2’de firmaların Covid-19 vakalarının ve ölüm oranlarının artması ile birlikte daha çok açık kalamadığı gözlenmektedir. Dönem 3 ile birlikte geçici olarak kapanmaya giden firma kalmamış olup, kalıcı olarak kapanmalara gidilmiştir.

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 13’de incelenebilir:

Tablo 13: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapılı mı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

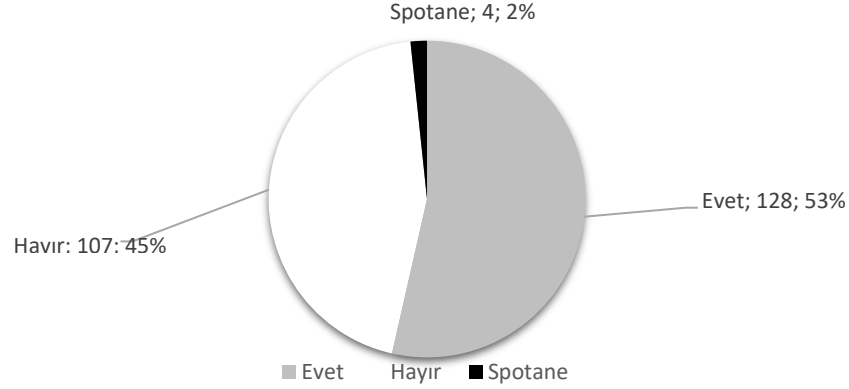
	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
Açık	239	283	278
Geçici Olarak Kapalı	26	5	0
Kalıcı Olarak Kapalı	14	18	23

3.2.2. Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti?

Dönem 1 için bakıldığında 239 katılımcı ilgili soruya cevap vermiştir. Evet ve hayır cevabını veren katılımcıların sayıları birbirine çok yakındır. Evet cevabını 128 katılımcı, hayır cevabını ise 107 katılımcı vermiştir. Ayrıca dört katılımcı ise geçici olarak kapanmaların spontane olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar tarafından verilen cevaplardan geçici olarak kapanmaların sadece Covid-19 dolayısı ile olmadığı anlaşılmaktadır. Farklı nedenler de olabilmektedir. Örneğin, İtalya’nın iç

ekonomisinden dolayı geçici olarak kapanmalara gidildiği de düşünülebilir. Ancak, %53'lük gibi büyük bir kısım geçici olarak kapanmaların Covid-19 salgınından dolayı olduğunu belirtmiştir.

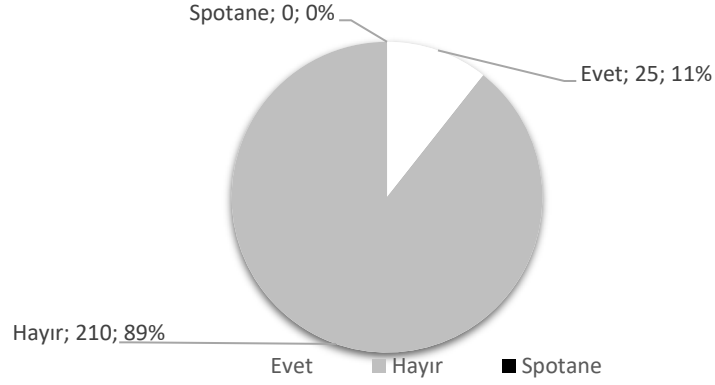
Dönem 1 için toplam 239 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 11'de gösterilmiştir.

Şekil 11: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna Birinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 2 için bakıldığında ise 235 katılımcı soruya cevap vermiştir. Dönem 1'de evet cevabı 128 katılımcı tarafından verilirken, Dönem 2 için evet cevabı 25 katılımcı tarafından verilmiştir. Hayır cevabını Dönem 2'de toplam 210 kişi vermiştir. Dönem 1'de 4 kişi spontane cevabı vermiştir. Ancak, Dönem 2'de spontane cevabı herhangi bir katılımcı tarafından verilmemiştir.

Genel olarak bakıldığında cevapların %89 gibi çok büyük bir çoğunluğu hayırdır. Bu cevaplardan anlaşılan Dönem 2'de firmaların geçici olarak kapanmaya gitmesinin artık Covid-19 ile ilgili olmamasıdır. Burada sebep olarak Covid-19 salgınının İtalya ekonomisine vermiş olduğu zararlar gösterilebilir. Dönem 2 için toplam 235 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 12'de gösterilmiştir.

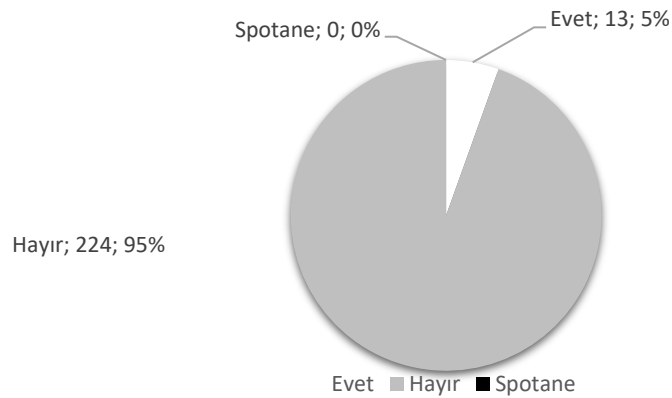

Şekil 12: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna İkinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 3 için ise toplam 237 katılımcı soruya cevap vermiştir. Dönem 2'ye göre verilen evet cevap sayısının azaldığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak ise, Covid-19 vakalarının ve ölüm oranlarının düşmesi ile birlikte küresel anlamda yaşanan ekonomik krizler düşünülebilir.

Bunun en büyük sebeplerinden biri üretim için gerekli olan hammadde, yardımcı madde gibi ürünlerin zor bulunması, bulunsa bile çok daha yüksek fiyatlardan tedarik edebilecek olmaları firmaların kapanmasına iten en büyük sebeplerden birisi olarak görülmektedir. Dönem 2'de hayır cevabını veren katılımcı sayısı 210 iken, Dönem 3'te hayır cevabını veren katılımcı sayısı 224'dür.

Dönem 3 için toplam 237 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 13'de gösterilmiştir.

Şekil 13: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna Üçüncü Dönem İçin Verilen Cevaplar

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 14'te incelenebilir:

Tablo 14: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
Evet	128	25	13
Hayır	107	210	224
Spontane	4	0	0

Verilen cevaplara bakıldığında Dönem 1’de %53’lük kısım (128 kişi) geçici kapanmaların Covid-19 salgınından dolayı olduğunu düşünmektedir. Ancak, ileri ki dönemlerde geçici kapanmaların Covid-19 salgınından dolayı olduğunu düşünen katılımcıların sayısı çok büyük düşüş göstermiştir. Aynı şekilde geçici kapanmaların Covid-19 salgınının dolayı olmadığını düşünen katılımcıların sayısı da Dönem 1’e göre çok büyük artış göstermiştir. Özet olarak, katılımcılar Covid-19 salgınının başında geçici kapanmaların salgından dolayı olduğunu düşünürken ilerleyen süreçlerde salgınlardan dolayı olmadığını düşünmüştür. Covid-19’un başlarında yaşanan kriz etkisi ile birlikte tedirginlik yaşanmasından dolayı firmalar koruma amacı ile geçici kapanmalara gitmiştir. Covid-19 sürecinin uzaması ve insanların bu duruma alışması ile birlikte geçici olarak kapanmalar azalmış ve geçici kapanmaların Covid-19’dan kaynaklı olmadığı görülmektedir.

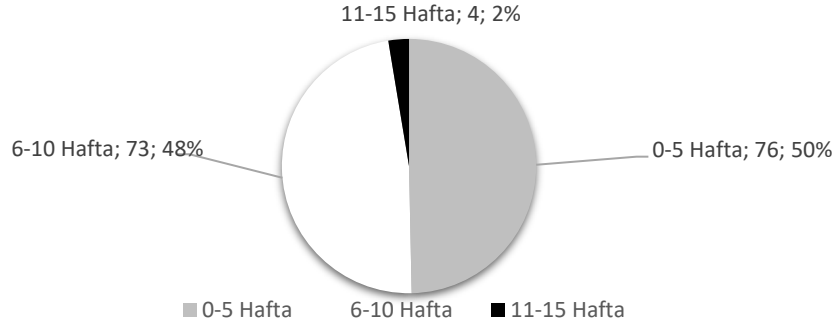
3.2.3. İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı?

**Bir önceki soruda “evet” cevabını veren katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar dikkate alınmıştır.*

Dönem 1 için bakıldığında toplam 153 katılımcı bu soruya cevap vermiştir. Katılımcıların bu soruya verdikleri hafta aralığı aslında 1 ile 15 hafta arasında değişmektedir. 0-5 hafta için 76 katılımcı, 6-10 hafta için 73 katılımcı ve 11-15 hafta için ise 4 katılımcı cevap vermiştir. Burada çoğunlukla firmaların 0-10 hafta boyunca kapalı kaldığı gözlemlenmektedir. Firmalar arasında hafta aralığının bu kadar farklı olmasının sebebi ise hangi malzeme üzerine üretim yaptıkları ve bu salgının aslında o üretim sektörü ne düzeyde etkilediği ile ilgili olabilmektedir. 11-15 hafta boyunca kapalı kalan firmaların bu kadar kapalı olmalarının sebeplerinden bazıları, salgının yoğun

olduğu bir bölge olması veya salgın döneminde en çok etkilenen sektörlerden olmasından kaynaklanabilir.

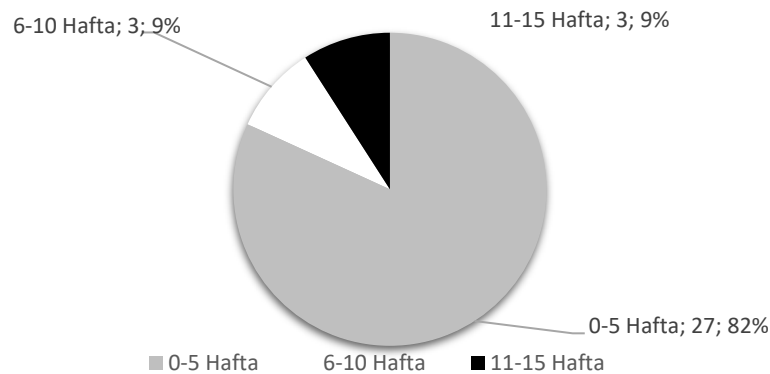
Dönem 1 için toplam 153 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 14’de gösterilmiştir.

Şekil 14: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna Birinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 2 için bu soruya cevap veren katılımcı sayısı 33’tür. 153 katılımcıdan 33 katılımcıya düşmüştür. Buradaki en büyük sebeplerden biri katılımcıların kapanmaların artık direkt olarak salgın ile değil de Covid-19 etkisinin yaratmış olduğu ekonomik etkilerden dolayı kapanmalara gidildiğini düşünmesidir. Ayrıca Dönem 2’de kapanma haftalarının süresinin Dönem 1’e göre daha kısa olduğu görülmektedir.

Dönem 2 için toplam 33 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 15’de gösterilmiştir.

Şekil 15: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna İkinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

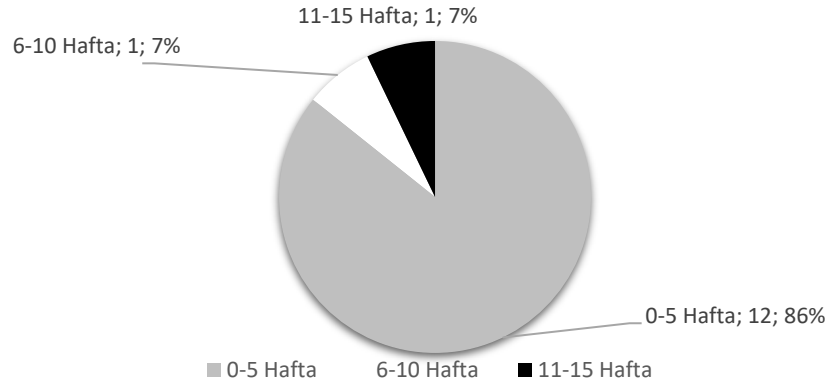
0-5 hafta için Dönem 1’de 76 katılımcı cevap verirken Dönem 2’de 27 katılımcı cevap vermiştir. 6-10 hafta arasına cevap veren katılımcı sayısında büyük bir düşüş gözlemlenmektedir. Dönem 1’de 73 katılımcı cevap verirken, Dönem 2’de 3 katılımcı

cevap vermiştir. Firmalar artık daha fazla kapalı kalmamaya başlamıştır. Sosyal yaşama dönüş ve Covid-19 salgınının etkisini kaybetmesi ile birlikte geçici kapanmalar yavaş yavaş azalmıştır.

Dönem 3 için bakıldığında, Dönem 2 için geçerli olan cevaplarda azalma durumu devam etmiş ve soruya cevap veren katılımcı sayısı 14'e düşmüştür. Dönem 3 için bakıldığında kapanma süreli katılımcıların azalması ile birlikte daha da azalmıştır.

Covid-19 sürecinin başlarında firmaların kendilerini kapatmaya geçtiklerini görülmektedir. Özellikle, Dönem 1 için 155 katılımcının vermiş olduğu cevap sayısı dikkat çekmektedir. Fakat, ilerleyen süreçlerde firmalarını kapalı tutan katılımcı sayısı dikkat çekecek şekilde az sayılara düşmüştür.

Dönem 3 için toplam 14 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 16'da gösterilmiştir.

Şekil 16: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna Üçüncü Dönem İçin Verilen Cevaplar

Genel olarak bakıldığında firmalar kendilerini güvene almak adına belirli bir süre kapanmaya gittikten sonra zaman ilerledikçe yavaş yavaş kapanmaları durdurmuştur. Dönem 2 ve Dönem 3'te kapanmaya giden firmaların Covid-19 sürecinden çok fazla etkilendiği düşünülebilir.

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 15'de incelenebilir:

Tablo 15: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

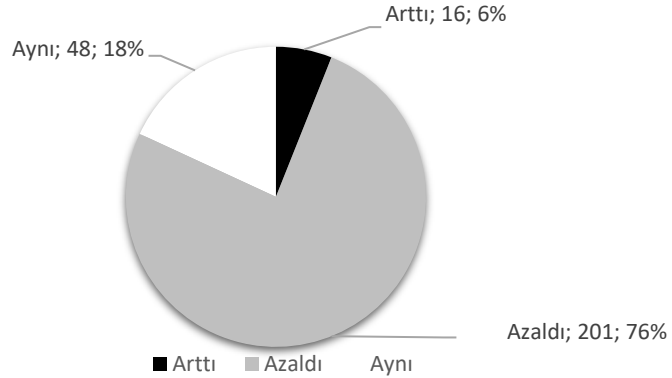
	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
0-5	76	27	12
6-10	73	3	1
11-15	4	3	1

3.2.4. Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırıldığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu?

Dönem 1 için toplam 265 katılımcı cevap vermiştir. Verilen cevaplardan çoğunluk satışlarının azaldığı yönündedir ve toplam 201 katılımcı bu dönem boyunca satışlarının azaldığı belirtmiştir. Bunun en büyük sebeplerinden birisi Covid-19 salgını sürecinde satışların bu salgından negatif yönde etkilenmiş olmasıdır. Covid-19 salgını sürecinde arz edilen ürüne talebin azalması ile birlikte satışlarında azalması olarak düşünülebilir. Satışlarının azalması cevabından sonra verilen en çok cevap ise satışların bir ay önceki ile aynı kalmasıdır.

Satışlarının bir önceki ay ile aynı kaldığını toplam 48 katılımcı belirtmiştir. Sabit kalmasının sebeplerinden aslında Covid-19 salgınından üretim ve talep açısından herhangi bir değişiklik olmamasından kaynaklanmaktadır. Aslında burada en dikkat çeken cevap satışlarının arttığı yönünde verilen cevaptır ve daha önce de bahsettiğimiz gibi satışlarında artış yaşayan firmalar genellikle sağlık, hijyen ve temizlik alanında üretim ve satış yapan sektörlerdir. Hijyen ürünlerinde yapılan üretimleri, dezenfektan, maske vb. ürünler üzerinde üretim yapan sektörler bu süreçte yüksek kazançlar ve kârlar elde etmiştir. Bir önceki aya göre satışlarının arttığını belirten toplam 16 katılımcı bulunmaktadır.

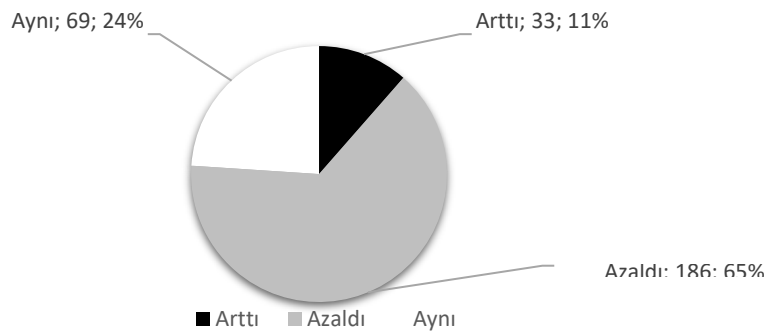
Dönem 1 için toplam 265 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 17’de gösterilmiştir.

Şekil 17: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna Birinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 2 için toplam 288 katılımcı soruya cevap vermiştir. Dönem 2’de de Dönem 1 gibi çoğu katılımcı satışlarında azalmanın devam ettiğini belirtmiştir. 186 katılımcı Dönem 2’de de satışlarında azalma olduğunu söylemiştir. 33 katılımcı ise Dönem 2’de bir önceki aya göre satışlarında artış olduğunu belirtmiştir. Bir önceki aya göre satışlarının aynı olduğunu belirten 69 katılımcı bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında satışlarında azalma yaşayan katılımcı sayısı düşmüştür. Ancak, satışların aynı olduğunu ve arttığını söyleyen katılımcıların sayıları da artmıştır. Bunun sebeplerinden birisi Covid-19’un yavaş yavaş insanlar tarafından alışıla hale gelmesi, alınan tedbirler ve kısıtlamaların yavaş yavaş kaldırılıp sosyal hayat dönüşün başlamasıdır.

Dönem 2 için toplam 288 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 18’de gösterilmiştir.

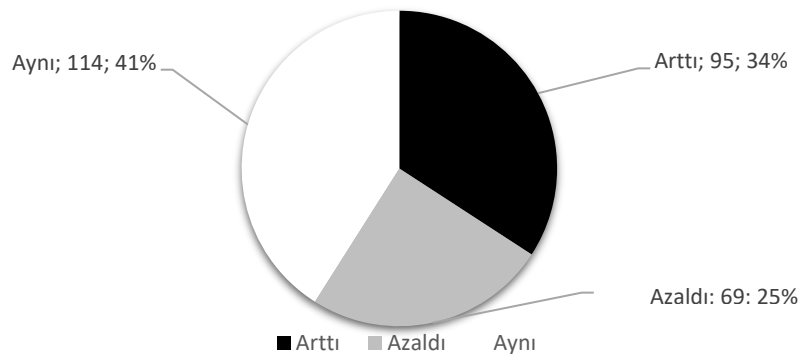
Şekil 18: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna İkinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 3 için toplam 278 katılımcı cevap vermiştir. 95 katılımcı satışlarının bir ay öncesine göre arttığını belirtmiştir. Covid-19'un yavaş yavaş etkisi kaybetmesi ve sosyal hayata geri dönüş ile birlikte satışlarda artışlar görülmüştür. Ancak, bir önceki döneme göre satışlarında azalma yaşayan katılımcı sayısında düşüş görülmüş ve toplam 69 katılımcı azalış yaşamıştır. 114 katılımcı ise satışlarının bir ay öncesi ile aynı olduğunu ve değişmediğini belirtmiştir. Genel olarak bakıldığında satışlarda azalmalar yavaşlamış, bir önceki aya göre çoğunlukla aynı kalmıştır. Covid-19 etkisinin tamamen bitmek üzere olması ile birlikte firmalar normal süreçlerine yavaş yavaş başlamıştır.

Burada satışlarda azalmalar veya artmalar daha düşük seviyelere veya daha yüksek seviyelere ulaşmış olabilir. Bunun için öngörülen sebep ise salgınların daha yüksek seviyelere ulaşması ile birlikte Covid-19 salgını için önde gelen üretim sektörlerinin bu kapanmalar ve salgının artması ile birlikte daha fazla satış yapması olarak düşünülebilir. Satışlarının azaldığı yönünde cevap veren katılımcıların ise bu salgından daha fazla etkilenen üretim sektörlerinden bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Satışlarında azalış yaşayan üretim sektörlerine örnek vermek gerekirse daha çok büro malzemeleri üzerinde üretim yapan sektörler, tekstil firmaları örnek olarak verilebilir. Bunun nedeni ise insanlar daha çok evden çalışmaya başlaması ile birlikte daha az büro malzemelerine ihtiyaç duymalarıdır.

Dönem 3 için toplam 278 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 19'da gösterilmiştir.

Şekil 19: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna Üçüncü Dönem İçin Verilen Cevaplar

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 16’da incelenebilir:

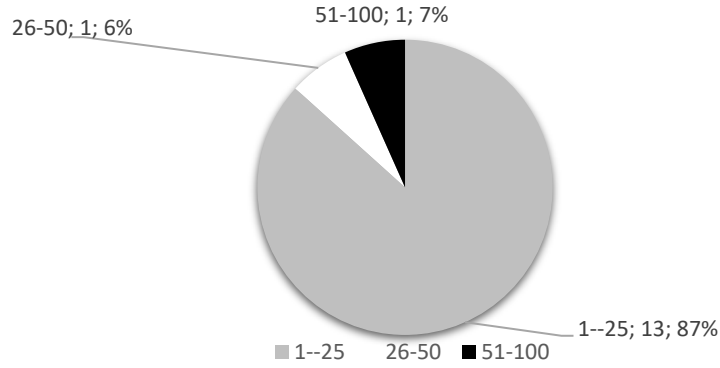
Tablo 16: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
Arttı	16	33	95
Azaldı	201	186	69
Aynı	48	69	114

3.2.5. Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu?

Dönem 1 için bakıldığında, satışlardaki artış sorusuna sadece 15 kişinin cevap verdiği görülmektedir. Özellikle, Covid-19 salgının başlangıcı olmasından kaynaklı üretim sektörlerinin birçoğunun bu dönem boyunca satışlarında artış olmadığı rahatlıkla görülmektedir. Bunun birden fazla sebebi olabilir. Ancak, en önemli sebeplerinden birkaçını söylemek gerekirse, firmaların covid-19 analizden de baktığımız üzere bu süreçte kapanmalara gitmiş olmasıdır. Örnek vermek gerekirse 191 numaralı kişinin Covid-19 ilk döneminde geçici olarak kapanmaya gittiği görülmektedir. Bundan dolayı bu süreçte satışlarında artış olmamıştır. Bir diğer sebebi ise, bilindiği üzere Covid-19 salgını birçok sektörü büyük derecede etkilemiş ve birçok firma iflas düzeyine gelmiş veya iflas etmiştir. Satışlarında artış yaşamayan firmaların Covid-19 salgınının etkilemiş olduğu sektörlerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Satışlarında artış yaşayan firmalar ise Covid-19 salgını sürecince, insanların ihtiyaç duyduğu veya ihtiyaç duymaya başladığı malzemeler üreten firmalardır. Örneğin, Covid-19 salgını olmadığı dönemlerde insanların gündelik hayatlarında maske ihtiyaçları bulunmuyordu. Maske üretimleri belli bir seviyedeydi ve belirli kesimlere standart olarak satılmaktaydı. Örneğin, maskeler daha çok hastanelerde kullanılmaktaydı. Ancak, Covid-19 salgını ile birlikte maske zorunluluğu getirildi ve bunun ile birlikte maske satışlarında çok büyük artışlar yaşandı. Aynı zamanda insanlar, temizlik ve hijyen konularına daha çok önem vermeye başlamış ve stok yapmıştır.

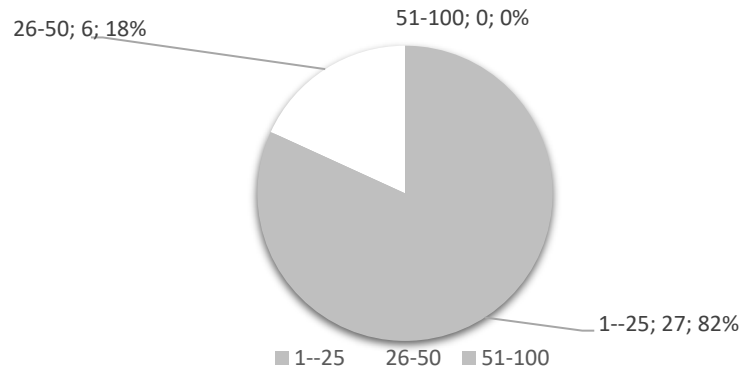
Dönem 1 için toplam 15 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 20’de gösterilmiştir.

Şekil 20: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 2 için bakıldığında ise, toplam 33 kişi bu soruya cevap vermiştir. Özellikle, insanlar Covid-19 salgını ile yaşamaya alışmasına, birçok tedavi yönteminin icat edilmesi ve artık insanların ellerinde sermayelerini bitirmiş olması ile birlikte geçici olarak kapanan işletmelerin açılması ile birlikte satışlarda artış görülmüştür. Burada bir diğer önemli kısım ise satışlardaki artış oranlarının ne kadar yükseldiğidir. Dönem 1’e göre bakıldığında 1-25 ve 26-50 aralığında artışlarda yükselme olduğu görülmektedir. Bunun sebeplerinden birisi firmaların artık sosyal hayata dönüş ile birlikte tekrar üretime başlaması ve satış gerçekleştirmesidir.

Dönem 2 için toplam 15 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 21’de gösterilmiştir.

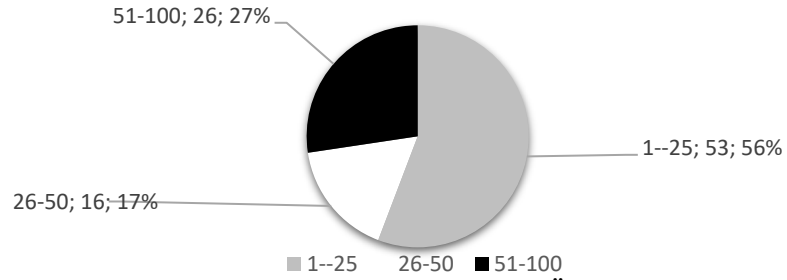

Şekil 21: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar

İlerleyen süreçlerde Covid-19 salgınının gücünü kaybetmesi ile birlikte Dönem 3’de 95 kişi bu soruya cevap vermiştir. Verilen cevap sayısında Dönem 1 ve Dönem 2’ye göre gözle görülen büyük bir artış bulunmaktadır. Bu dönemlerde karantinaların azalması ile birlikte insanlar şirketlerini açmış ve gündelik olarak yaşamlarına devam etmiştir. Bundan dolayı, işletmeler daha önceden kapalı olduğu için satışlarında bir artış yaşamıştır. Dönem 3’te artışların spontane olarak arttığına ilişkin cevaplarda bulunmaktadır.

Özet olarak, Covid-19’un ilk döneminde artış yaşayan firmalar sağlık, hijyen, gıda üretimi sektörleri iken ilerleyen süreçlerde çoğu üretim firmaları satışlarında artış yaşamıştır. Dönem 3’e genel olarak bakıldığında 51 ila 100 arasında büyük bir artış görülmektedir. Dönem 2’de herhangi bir katılımcı 51-100 arası cevap vermez iken Dönem 3’te 26 katılımcı vermiş ve genelin %27’sine denk gelmektedir.

Dönem 3 için toplam 95 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 22’de gösterilmiştir.

Şekil 22: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 13’te incelenebilir:

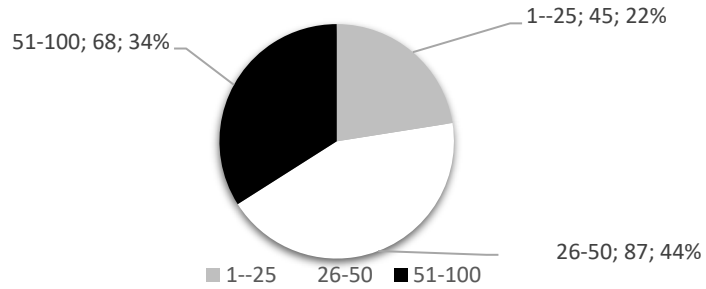
Tablo 17: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
1-25	13	27	53
26-50	1	6	16
51-100	1	0	26

3.2.6. Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu?

İlgili soru için Dönem 1'e bakıldığında 200 katılımcı cevap vermiş ve katılımcıların çok büyük bir çoğunluğunun satışlarında azalma yaşadığı görülmektedir. Özellikle, Covid-19'un ilk dönemleri olmasından kaynaklı olarak panik havası ile birlikte, kapanmalardan dolayı satışlarda düşüş görülmektedir. Genel olarak oranlara baktığımızda ise 50 ile 100 arasında cevap verilmiştir ve bu oran yüksek bir orandır. Satışlarındaki azalmaları yaşayan bu firmalar Covid-19 salgınından çok büyük etkilenme yaşayan firmalardır. Buna örnek olarak, demir-çelik sektörü örnek verilebilir. Hammadde girdi fiyatlarının yükselmesinden dolayı üretim de kısıtlamalara gitmek zorunda kalmış ve Covid-19 dönemi öncesine göre satışlarda azalma yaşanmıştır. Bir önceki için 421 numaralı katılımcı satışlarında üç dönemde de artış olmadığını bildirmiştir.

Aynı numaralı kişiye bakıldığında satışlarında Dönem 1 için 25, Dönem 2 için 20 ve Dönem 3 için 30 oranlarında azalma olduğunu bildirmiştir. 421 numaralı kişinin Covid-19'un her döneminde de satışlarında azalış yaşadığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak, Covid-19 döneminde kimi üretim sektörleri çok büyük kârlar elde ederken, kimi üretim sektörleri ise büyük zararlar etmiştir. Dönem 1 için toplam 200 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 23'te gösterilmiştir.

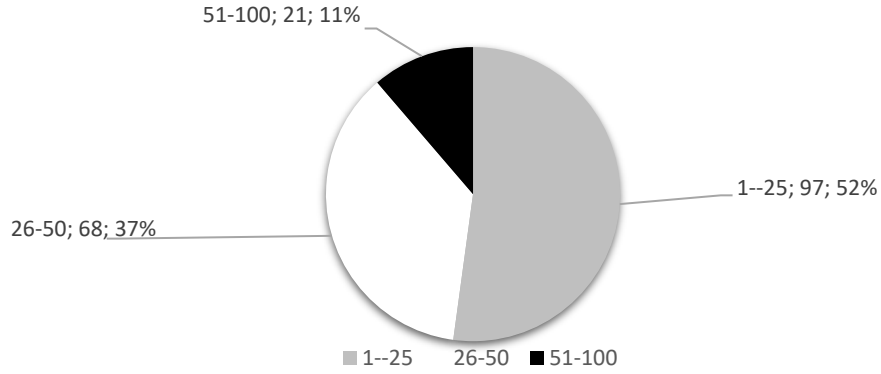

Şekil 23: Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna Birinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 2 için bakıldığında ise, toplam 186 katılımcı katılmış olup, yine çoğunlukla satışlarda azalış görülmüştür. Ancak, Dönem 1'e göre oranlar daha azalmıştır. Bunun en büyük sebeplerinden birisi artık insanların Covid-19 ile birlikte yaşamaya alışması ve mecburen işlerinin başına dönmesinden kaynaklanmaktadır.

Örnek vermek gerekirse, Dönem 1’de 100 oranında azalış belirten 506 numaralı katılımcı, Dönem 2 için 40 oranında azalış bildirmiştir. Aynı zamanda, Dönem 1’de azalış bildirmeyen ancak Dönem 2 için azalış bildiren katılımcılarda bulunmaktadır.

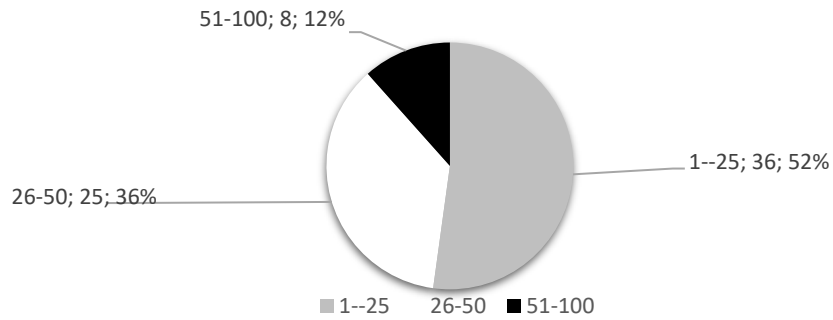
Dönem 2 için toplam 186 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 24’de gösterilmiştir.

Şekil 24: Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna İkinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 3 için bakıldığında satışlarda azalış yaşayanların oranı azalmıştır ve toplam 69 katılımcı soruya cevap vermiştir. Burada hem Covid-19’un etkisinin yavaş yavaş azalması hem de aşularla birlikte sosyal hayata dönülmesidir. Genel olarak bakıldığında Dönem 1’den itibaren düzenli olarak azalmalar görülmektedir.

Dönem 3 için toplam 69 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 25’de gösterilmiştir.

Şekil 25: Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna Üçüncü Dönem İçin Verilen Cevaplar

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 18’de incelenebilir;

Tablo 18: Satışlarımızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

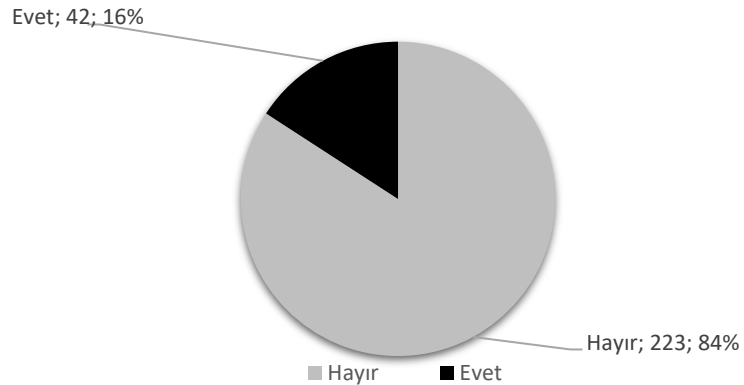
	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
1-25	45	97	36
26-50	68	68	25
51-100	87	21	8

3.2.7. Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı?

Covid-19 döneminde çoğu firmanın satışlarında azalma yaşadığını bir önceki sorularda belirtmiştik. Bu süreçte birçok firma çalışma şekillerini uzaktan çalışmaya döndürmüştür. Ancak, bu araştırma sorusu için aynı şeyi söylememekteyiz. Dönem 1 için bakıldığında 265 katılımcı soruya cevap vermiş ve büyük bir çoğunluğu bu dönemde online ticari faaliyetlere başlamadığını belirtmiştir.

Özellikle, salgının ilk evrelerinde önlem amaçlı geçici kapanmalar olduğu için satışlarda düşüş gözlemlenmiştir. İnternet üzerinden ticari faaliyetlere başlanması veya bu faaliyetlerin daha da artırılması ile birlikte bu durum engellenebilir veya daha küçük etkilerle atlatılabilirdi.

Dönem 1 için toplam 265 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 26’da gösterilmiştir.

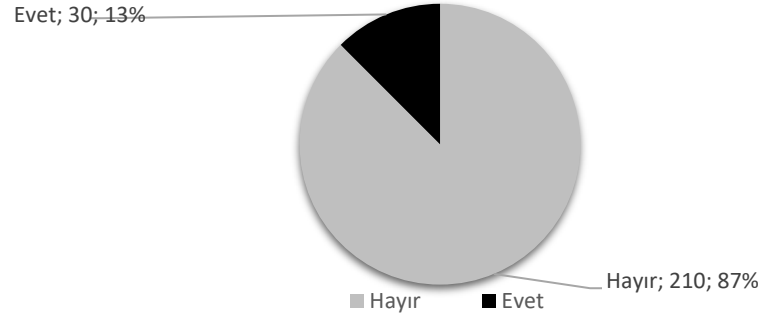

Şekil 26: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar

Şekil 26’da görüldüğü gibi 265 katılımcının 223 tanesi soruya hayır cevabını vermiştir ve genelin %84’ü anlamına gelmektedir. Firmaların salgın döneminde prosedürlerinde herhangi bir değişim yapmadığı görülmektedir. Bu durumdan kaynaklı firmaların satışlarında azalış olduğu düşünülebilir.

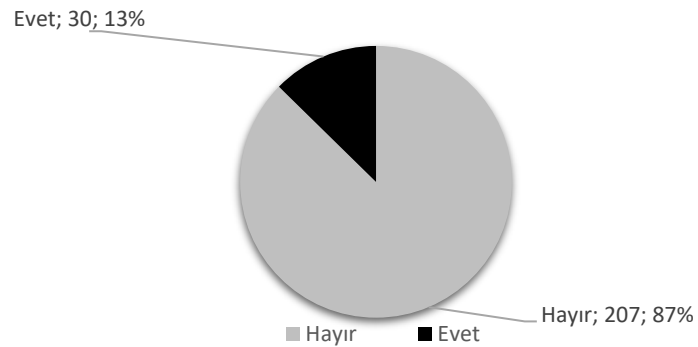
Dönem 2 için 240 katılımcı ve Dönem 3 içinde 237 katılımcı bu soruya cevap vermiştir. Aynı şekilde firmalar çoğunlukla online olarak ticari faaliyetlerde bulunmadıklarını bildirmiştir. İnsanların salgın ile yaşamaya alışması ve Covid-19’un etkisinin azalması ile birlikte sosyal hayata dönüş yaşanmış ve insanlar sokağa çıkmaya başlamışlardır.

Dönem 2 için toplam 240 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 27’de gösterilmiştir.

Şekil 27: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 3 için toplam 237 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 28’de gösterilmiştir.

Şekil 28: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar

Genel olarak bakıldığında her üç dönem içinde katılımcıların çok büyük bir kısmı online olarak ticari faaliyetlere başlamadığını veya bu durumda yenilik yapmadıklarını

belirtmiştir ve bu durumun satışlardaki azalışa sebep olacağı düşünülebilir. Örnek vermek gerekirse, 511 numaralı katılımcı salgın sürecinde online olarak faaliyetlerde bulunduğunu veya var ise bu durumu arttırdığını üç dönem içinde belirtmiştir. Ancak, aynı katılımcı satışlarınızda azalış yaşadınız mı sorusuna üç dönem içinde hayır cevabını vermiştir. Satışlarda artış yaşadınız mı sorusuna ise Dönem 1’de 3, Dönem 2’de 12, Dönem 3’te ise 20 cevabını vermiştir. Yani katılımcının bu salgın sürecinde online olarak faaliyet göstermesi onun bu durumdan minimum etki ile ayrılmasına yardımcı olmuştur. Bununla en büyük sebeplerinden birisi karantina döneminde insanlar sokağa çıkamaz iken ihtiyaçlarını alamamışlar ve bu ihtiyaçlarını online olarak temin etmişlerdir.

467 numaralı katılımcı ise salgın sürecinde online olarak faaliyetlerde bulunmadığını bildirmiştir. Katılımcının Dönem 1’de 75 oranında satışlarının azaldığı görülmektedir. Aynı katılımcı satışlarında her üç dönem içinde bir artış olmadığını belirtmiştir. Salgın gibi durumlarda 511 numaralı katılımcı gibi yenilikçi olmak veya çözüm yolu üretmek salgın dönemini en az etki ile atlattırma yardımcı olabilmektedir.

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 19’da incelenebilir:

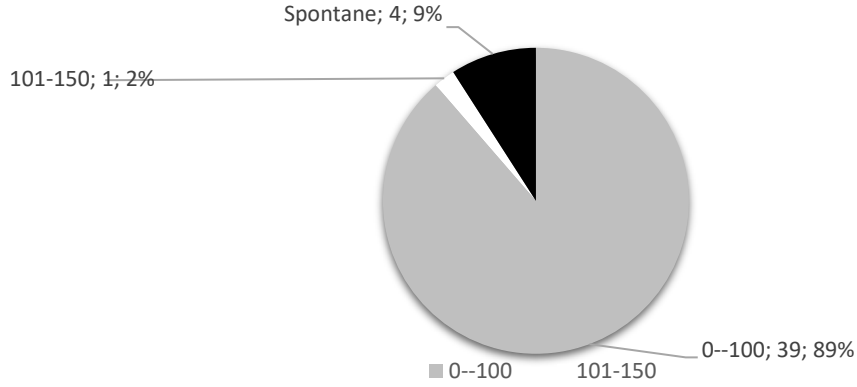
Tablo 19: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
Hayır	223	210	207
Evet	42	30	30

3.2.8. İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır?

Covid-19 salgını sürecinde firmalar çalışanlarının iş ile ilişkisini kesmiş veya ücretsiz olarak izne çıkarmıştır. Gelen kısıtlamalar sonrasında ekonomik dengelerin bozulması ile birlikte çoğu firma bu durumu yaşamış veya uzaktan çalışmaya başlamıştır. Özellikle, salgının ilk dönemlerinde bu durum çok yaygın olmuştur. Bazı firmalar salgının etkinliğini yitirmesi ve ekonomik durumların yavaş yavaş toparlanması ile birlikte ücretsiz izinleri kaldırmıştır.

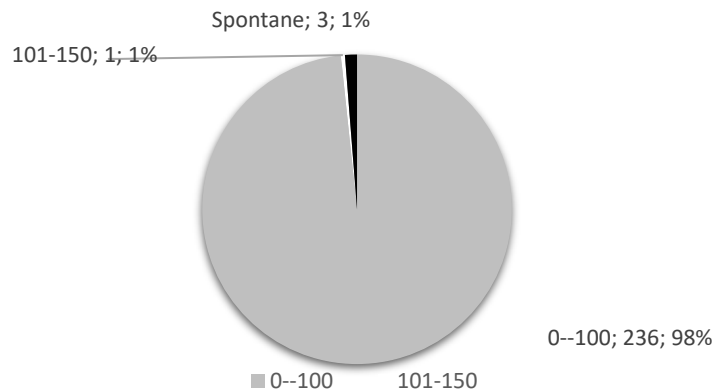
Dönem 1 için toplam 44 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 29’da gösterilmiştir.

Şekil 29: İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar

İlgili soruya daha az kişi katılım göstermiştir. 44 kişinin katılmış olduğu soruda en çok cevap verilen kısım 0 ile 100 kişinin çıkarıldığıdır. Burada çıkarılan kişilerin sayısı ile birlikte firmada kaç kişinin çalışıyor olduğu da önemli bir faktördür. 39 katılımcı 0 ile 100 kişi arasında kişinin işten çıkarıldığını söylemiş ve genelin %89'luk kısmını kapsamaktadır. Bir diğer en çok verilen cevap ise katılımcıların sayılarını bilmediğini spontane olarak verdiği cevaptır ve 4 katılımcı ilgili soruya bu şekilde cevap vermiş ve genelin %9'luk kısmına denk gelmektedir. Tek katılımcı ise 140 kişinin işten çıkarıldığını bildirmiştir. Genel olarak firmalar sıfır cevabını vermişlerdir.

Dönem 2 için toplam 240 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 30’da gösterilmiştir.

Şekil 30: İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 2’de, Dönem 1’e göre daha fazla katılımcı katılmıştır. Burada 0 ile 100 arasında toplam 236 katılımcı cevap vermiş ve genelin %98’lik gibi büyük bir kısmına denk gelmektedir. Burada katılımcılar Dönem 1’deki gibi en çok sıfır cevabı verilmiştir. Ancak, Dönem 1’e göre daha fazla işten çıkarılma bulunmaktadır. 101 ile 150 arasında ise Dönem 1’deki gibi tek katılımcı cevap vermiştir. Üç katılımcı ise kaç kişinin işten çıkarıldığını bilmediği belirtmiştir. Dönem 3 için katılımcılara ilgili soru sorulmamıştır.

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 20’de incelenebilir:

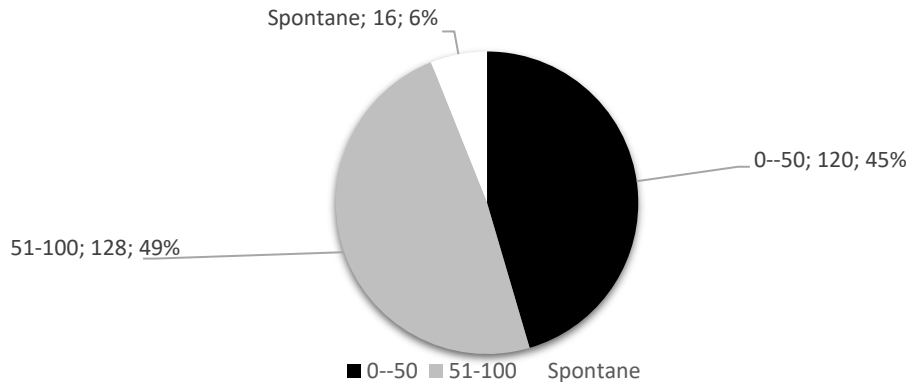
Tablo 20: İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
0-100	39	236	-
101-150	1	1	-
Spontane	4	3	-

3.2.9. Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır?

Covid-19 salgını boyunca sektör bazlı bakıldığında üretimlerde artma veya azalmalar olmuştur. Özellikle, Covid-19 salgını sürecinde sağlık sektörü alanında imalat yapan firmalar üretim rekorları kırmıştır. Bunun en büyük sebeplerinden biri insanların maske, dezenfektan ve temizlik ürünlerine yoğun ilgi göstermiş olmasıdır.

İlgili soru için Dönem 1’de toplam 264 katılımcı soruya cevap vermiş ve verilen cevaplar Şekil 31’de gösterilmiştir.

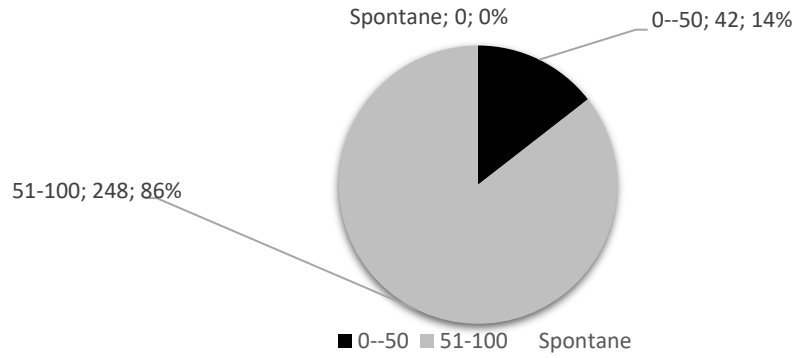

Şekil 31: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar

Katılımcılar tarafından verilen cevaplara bakıldığında üretimlerin 0 ile 50 ve 51 ile 100 arasında olduğuna dair cevap veren katılımcıların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. 0 ile 50 arasında üretim olduğuna cevap veren katılımcı sayısı 120 ve genel %45'i iken, 51 ile 100 arasında olduğunu söyleyen katılımcıların sayısı 128 ve genel %49'udur.

Bu cevaplardan aslında salgının ilk dönemlerinde üretimlerin ya düştüğünü ya da yükseldiğini gözlemlemekteyiz. Buradaki farkın en büyük sebeplerinden birisi sektörel bazlı farklılıklar olmasıdır. Bir diğer verilen cevap ise üretimin ne kadar olduğunun bilinmediğidir ve toplam 16 katılımcı cevap vermiştir.

Dönem 2 için toplam 288 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 32'de gösterilmiştir.

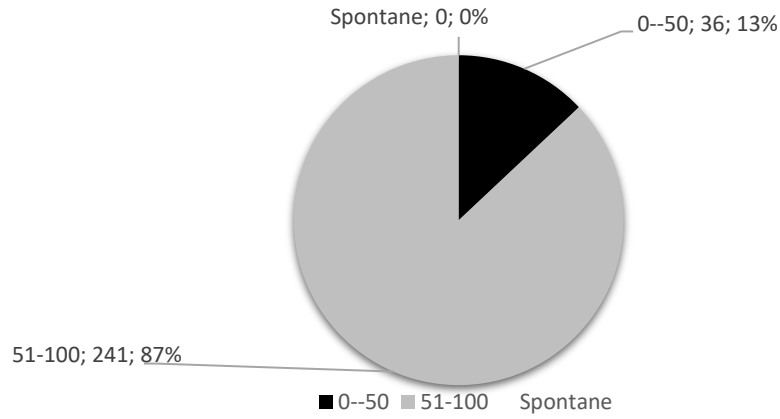

Şekil 32: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 2 için bakıldığında, Dönem 1'e göre üretimin arttığını rahatlıkla görebilmekteyiz. Dönem 1'de 0 ile 50 arasında üretim yaptığını belirten katılımcı sayısı 120 iken, Dönem 2'de bu sayı 42'ye düşmüştür. Salgının etkisini yavaş yavaş kaybetmesi ile ve sosyal hayata dönüşün olması ile birlikte üretimlerde artma yaşandığı görülmektedir. Ancak, Dönem 1'de üretimi daha yüksek olup, Dönem 2'de üretimi düşen firmalar da bulunmaktadır. Örneğin, 431 numaralı katılımcı Dönem 1'de üretiminin %100 olduğunu belirtmiştir. Fakat, Dönem 2'ye bakıldığında üretiminin %60 civarında olduğunu belirtmiştir. 431 numaralı katılımcının sektörünün temizlik veya sağlık ile ilgili üretim yaptığını tahmin edebiliriz. Salgının ilk zamanlarında yaşanan tedirginlikten dolayı maske, kolonya vb. sağlık malzemelerinde üretim çok fazla yapılmıştır. Bundan kaynaklı ilerleyen dönemlerde bu tür malzemelere olan talebin azaldığı düşünülebilir.

Bir diğ er yandan Dönem 1’de üretimi daha az olup, Dönem 2’de yükselen çok fazla firma bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse, 29 numaralı katılımcı Dönem 1’de üretiminin %0 olduğunu belirtmiştir. Verilen cevaptan fabrikanın üretimini tamamen durdurduğu belli olmaktadır. Bu süre zarfında elinde bulunan stoklar ile satış yaptığı düşünülebilir. Ancak, Dönem 2’ye bakıldığında ise aynı katılımcı üretiminin %70 olduğunu belirtmiştir. Salgının ilk zamanlarında firmaların gelecekte neler olabileceğini tahmin edememesinden ve küresel ekonomide yaşanan tedirginliklerden dolayı üretimini durdurduğu varsayılabilir. İlerleyen süreçlerde üretim kapasitesini artırmıştır.

Dönem 3 için toplam 277 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 33’de gösterilmiştir.

Şekil 33: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 2’ye göre üretimde artış, Dönem 3’te de devam etmektedir. Geçen süre zarfında salgının etkisini tamamen yitirmesi sonucunda ve düzenli hayata geçilmesi ile birlikte üretim normale dönmüştür. Dönem 2’de 51 ile 100 arasında verilen cevapların çoğunluğu 80 ve 100 civarına gelmiştir. Firmalar, salgın öncesi üretim düzeylerine ulaşmıştır. Örnek vermek gerekirse, 482 numaralı katılımcı Dönem 2’de üretiminin %30 olduğunu belirtmiştir. Ancak, Dönem 3’te üretimi %70 düzeyine ulaşmış ve üretiminin iki katına çıktığı görülmektedir.

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 21’de incelenebilir:

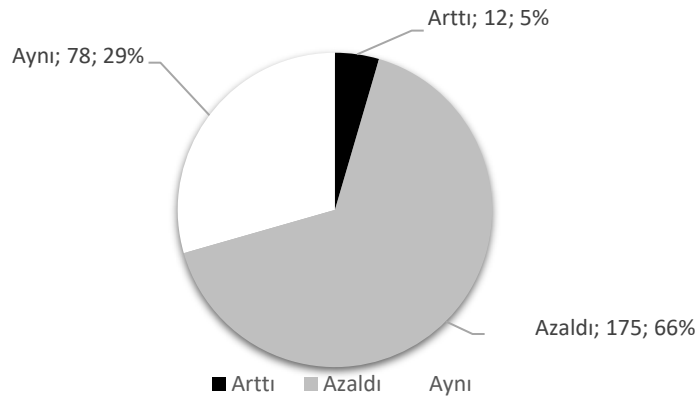
Tablo 21: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
0-50	120	42	36
51-100	128	248	241
Spontane	16	0	0

3.2.10. İşletmenizin Ürün ve Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumdadır?

Salgın öncesi dönem ile salgın süreci arasında ürünlere olan talepte büyük bir fark gözlemlenebilir. Bunun en büyük örneği olarak maskeleri verilebilir. Salgın olmadığı dönemlerde maske çoğunlukla hastane veya sağlık kuruluşları tarafından talep edilmekte iken salgın sürecinde herkes maske almış ve salgına yakalanma tedirginliğinden çok fazla talep görmüştür. Bu durumun tam tersi olarak ise, hizmet sektöründe bulunan restoranların taleplerinde büyük bir düşüş gözlemlenmiştir. Bunun nedeni ise, karantinalardan dolayı geçici olarak kapanmalara giden işletmelerin iş yapamamasıdır.

Dönem 1 için toplam 265 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 34’de gösterilmiştir.

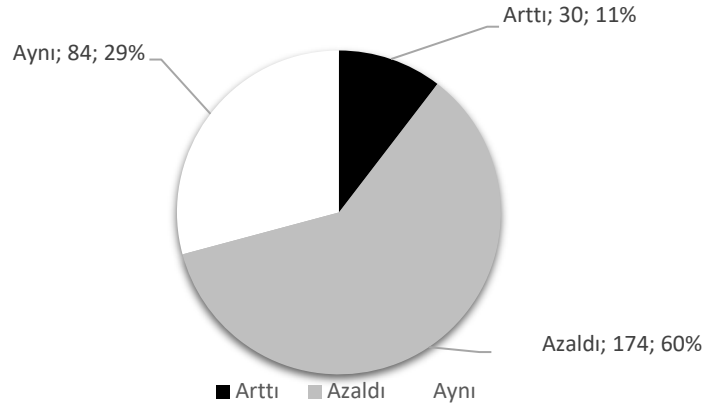

Şekil 34: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 1 için bakıldığında 175 katılımcı ürünlerine olan talebin azaldığını söylemiştir. Küresel anlamda ekonomide yaşanan tedirginlikler ile birlikte taleplere olan düşüş dikkat çekmektedir. Üretim sektöründe iş yapan firmaların büyük bir çoğunluğu

bu durumu yaşamışlardır. Teslimat sürelerinde yaşanan gecikmeler, parça üretiminin azalmasından kaynaklı tedarikte yaşanan sıkıntılar bunlardan bazılarıdır. Üretimlerine olan taleplerin aynı olduğunu söyleyen ise 78 katılımcı bulunmaktadır. Bu tür firmalar, daha çok salgından etkilenmeyen firmalardır. Ürünlere olan taleplerin arttığını söyleyen ise 12 adet katılımcı bulunmaktadır. Ürünlere olan taleplerin arttığını söyleyen katılımcıların genellikle sağlık, hijyen, vb. sektörlerle üretim yaptığı düşünülebilir.

Dönem 2 için toplam 288 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 35’de gösterilmiştir.

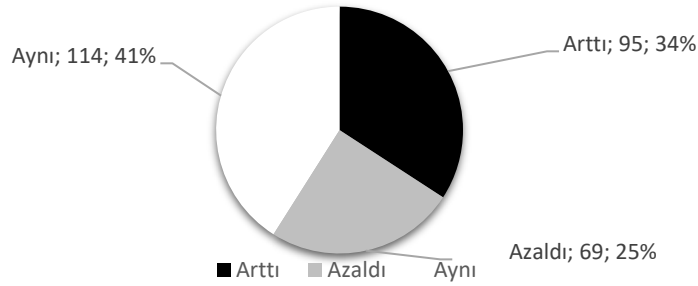

Şekil 35: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar

Katılımcıların Dönem 2’de de Dönem 1’de olduğu gibi büyük bir çoğunluğu ürünlere olan taleplerin azaldığını söylemiştir. Ancak, Dönem 1’e göre taleplerin arttığını söyleyen katılımcı sayısı artmıştır. Toplam 174 katılımcı ürünlerine olan talebin azaldığını söylerken, 30 katılımcı ise arttığını belirtmiştir. 84 katılımcı ise ürünlere olan talebin aynı kaldığını söylemiştir. Burada, Dönem 1’de taleplerin azaldığını söyleyen katılımcının, Dönem 2’de arttığını söylediğini görebilmekteyiz.

Aynı şekilde, Dönem 1’de taleplerin arttığını söyleyen ancak Dönem 2’de azaldığını söyleyen katılımcılar bulunmaktadır. Örneğin, 452 numaralı katılımcı Dönem 1’de taleplerin azaldığını söylemiştir. Ancak, Dönem 2’de ürünlerine olan talebin arttığını bildirmiştir. Dönemsel olarak ürünlere olan talepler değişmektedir. Yine de her iki dönem içinde taleplerin büyük bir çoğunlukla azaldığı görülmektedir.

Dönem 3 için toplam 278 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 36’da gösterilmiştir.

Şekil 36: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar

Dönem 3’te, diğer dönemlerden farklı olarak ürünlere olan taleplerin arttığını söyleyen daha fazla katılımcı bulunmaktadır. Toplam 95 katılımcı taleplerin arttığını söylemiştir. 69 katılımcı ise ürünlere olan taleplerin azaldığını söylemiştir. Salgının etkisinin azalması ile birlikte firmaların üretimleri artmıştır. Bunun ile birlikte insanların bu ürünlere olan talebinin arttığını düşünebiliriz. 114 katılımcı ise taleplerin aynı olduğunu söylemiştir. Aynı kaldığını söyleyen katılımcıların da ileride normalleşmenin artması ile birlikte yükseleceği düşünülebilir.

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 22’de incelenebilir:

Tablo 22: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme için Verilen Cevaplar

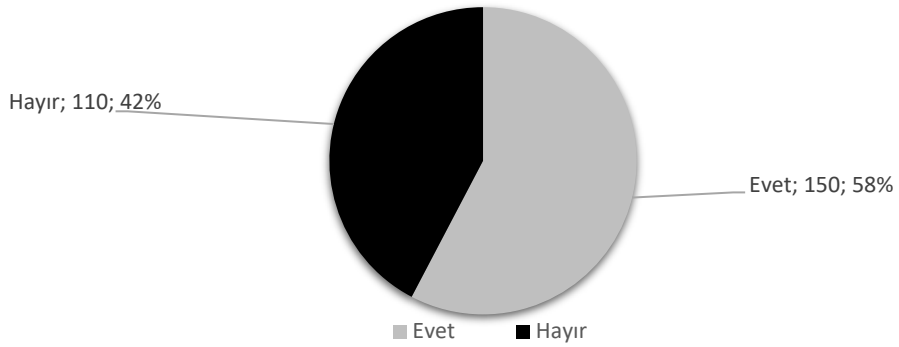
	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
Arttı	12	30	95
Azaldı	175	174	69
Aynı	78	84	114

3.2.11. Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı?

Salgın döneminden önce genellikle insanlar iş yerinde çalışıyorlardı. Ancak, salgın döneminde uygulanan kısıtlamalar ve karantinalar nedeni ile çoğu firma uzaktan çalışma yöntemine geçiş yaptı. Bazı firmalar bunda kalıcı olurken, bazı firmalar ise

belirli bir süre sonra ofis ortamına geri dönüş yaptı. Sahada çalışan kişiler için bu durum pek mümkün olmamıştır. Yapılan araştırmalara göre çoğu çalışanın evden çalışmayı daha verimli bulmuştur. Salgından sonra çoğu firma uzaktan çalışma yöntemine devam etmekte veya haftada bir veya iki gün ofis ortamında çalışmaktadır. Salgın döneminde uzaktan çalışmaya dönüş yapan firmalar veya diğer yenilikler getiren firmalar bu süreçten daha az etkilenmiştir.

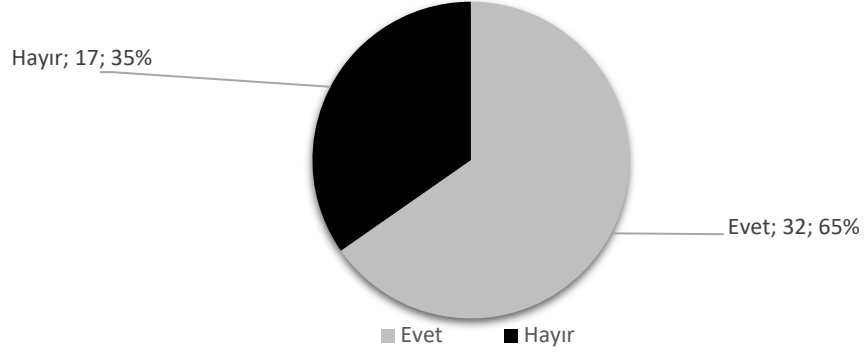
Dönem 1 için toplam 265 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 37’de gösterilmiştir.

Şekil 37: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna Birinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 1 için bakıldığında toplam 265 katılımcıdan 150 katılımcı uzaktan çalışmaya geçildiğini veya daha da arttırıldığını bildirmiştir. Salgın döneminde mecburi olarak çoğu firma uzaktan çalışma sistemine geçmiştir. Her sektör için uzaktan çalışma elverişli olmasa da saha çalışanları hariç çoğu personel uzaktan çalışmaya başlamıştır. 110 katılımcı ise bu süreçte uzaktan çalışmaya geçilmediğini veya bu durumun daha da arttırılmadığını bildirmiştir. Uzaktan çalışmaya geçemeyen firmalar mecburi zorunluluktan geçmemiş veya plansız olarak uzaktan çalışmaya geçilmesi tedirginlik uyandırmıştır.

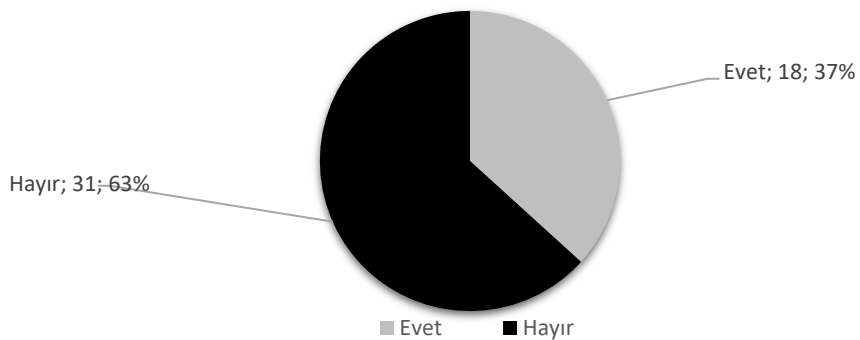
Dönem 2 için toplam 49 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 38’de gösterilmiştir.

Şekil 38: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna İkinci Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 2’de katılımı büyük bir düşüş olmuştur. Toplam 49 katılımcı katılmış olup, bunlardan 32 katılımcı evet cevabını vermiştir ve genelin %65’lik kısmına denk gelmektedir. Dönem 1’de evet cevabını %58’lik kısım oluşturmaktaydı. Toplam 17 katılımcı ise hala uzaktan çalışmaya geçilmediğini veya bu durumun arttırılmadığını söylemektedir.

Dönem 3 için toplam 49 katılımcı soruya cevap vermiş olup, verilen cevaplar Şekil 39’da gösterilmiştir.

Şekil 39: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna Üçüncü Dönem İçin Verilen Cevaplar

Dönem 3 için bakıldığında diğer dönemlere göre değişim söz konusudur. Diğer iki dönem uzaktan çalışmaya geçilmiş veya bu durum arttırılmışken, Dönem 3’de hayır cevabı daha çok verilmiştir. Toplam 41 katılımcıdan 31 tanesi hayır cevabını vermiştir.

Özet olarak verilen cevaplar Tablo 23’te incelenebilir:

Tablo 23: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Cevaplar

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3
Evet	150	32	18
Hayır	110	17	31

SONUÇ

Dünya tarihi boyunca salgınlar ülkeleri ekonomik olarak etkilemiştir. Son olarak yaşanan ve hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri her sektörde etkileyen Covid-19 salgını, sağlık sektörünün yanı sıra dünya ekonomisi de büyük ölçüde etkilemiştir. Bu araştırmada, Covid-19 salgınının dünya ekonomisine, sektörel bazda etkilerine, İtalya ekonomisine etkileri ve İtalya üretim sektörüne olan etkileri Dünya Bankası tarafından yapılmış ve yayınlanmış olan veriler üzerinden tanımsal olarak incelenmiştir.

Literatür taraması boyunca, Covid-19 salgını boyunca ülkelerin enflasyon oranlarında büyük bir yükseliş gözlemlenmiştir. Eğitim, sağlık, turizm, üretim sektörleri süreçten etkilenmiştir. Okullar uzaktan eğitime geçiş yapmıştır. Seyahat kısıtlamalarından dolayı ülkeler turizm gelirlerinde mahrum kalmıştır. Hammadde ve lojistik (navlun) fiyatlarındaki yükselişlerden dolayı ihracat ve ithalat sektöründe de büyük etkilenmeler görülmüştür. Ülkeler yardım ve destek paketleri açıklamıştır. Borsalarda tarihi düşüşler görülmüş ve salgından dolayı insanlar yatırımlarını ertelemiştir. Salgın boyunca temizlik ve hijyen ürünlerinde büyük fiyat artışları yaşanmıştır ve satışlarda büyük artışlar görülmüştür.

Araştırma kapsamında, Dünya Bankasının yapmış olduğu ve resmi sitelerinde yayınlamış olan veriler kullanılmıştır. Çalışmamızda, Dünya Bankasının İtalya için yapmış olduğu bu çalışmada üretim sektöründe faaliyet gösteren firmaların cevapları incelenmiştir.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında, İtalya'da üretim sektöründe faaliyet gösteren firmaların salgın süresince etkilendiği rahatlıkla görülmektedir. Araştırmamızda Dünya Bankası tarafından yapılan anket çalışması incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Anket çalışmasına katılan toplam 279 firmanın 239 tanesinin ilk dönemde açık kaldığını, 26 tanesinin geçici olarak kapandığını ve 14 tanesinin ise kalıcı olarak kapanmaya gittiği görülmektedir. Bu sayılar ikinci dönemde 283, 5 ve 18 olarak, üçüncü dönemde ise 278, 0, 23 olarak devam etmiştir. Buradan çıkarılan sonuç firmaların büyük bir çoğunluğunun Covid-19 salgını döneminde kapanmaya gitmediği görülmektedir. Kalıcı olarak kapanmaya giden firmalar dönemsel olarak yükselmiştir. Bununda en büyük sebeplerinden birisi salgın sürecinde yeteri kadar kâr edilmemesinden dolayı

firmanın kapanmasıdır. Üç dönem boyunca da açık kalan firma sayısı aynı düzeylerde dir.

Katılımcı firmalara kapanmaların salgından dolayı mı olduğu sorulduğunda ise birinci dönemde 128 firma evet, 107 firma ise hayır cevabını vermiştir. Bu sayılar ikinci dönemde 25 ve 210 iken, üçüncü dönemde ise 13 ve 224 olmuştur. Covid-19 salgınının başlarında firmaların kapanma nedeni salgın iken ilerleyen dönemlerde salgın olmadığı görülmektedir. Artık salgının yavaş yavaş etkisini kaybetmesi, sosyal hayata dönülmesi ve aşuların çıkması ile birlikte firmalar bu kapanmaların salgından dolayı olmadığını belirtmiştir.

Katılımcılara sorulan bir diğer soru ise salgın dönemindeki satışların bir önceki aya göre ne durumda olduğudur. Birinci dönem için 16 katılımcı arttığını, 201 katılımcı azaldığını ve 48 katılımcı aynı olduğunu bildirmiştir. Bu sayılar ikinci dönem için 33, 186 ve 69 iken üçüncü dönem için ise 95, 69 ve 114 olmuştur. Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğunun satışlarındaki azalmalar rahatlıkla görülmektedir. Hammaddede fiyatlarındaki artışlar ve lojistik anlamdaki problemlerden dolayı tedarik zincirinde yaşanan sıkıntılar satışlarda ve üretim kısıtlamaya getirmiştir. Bunun sonucunda ise arz talep dengesi bozulmuştur. Burada dikkat çeken en önemli kısım ise, satışlarında artış olduğunu belirten firmalardır. Satışlarında artış olduğunu belirten firmaların temizlik ürünlerinde üretim yaptığı düşünülmektedir. DSÖ'nün tedbir kapsamında yayınlamış olduğu durumların etkisi ile birlikte temizlik ürünlerine çok büyük talep olmuştur. Talebin artması ile birlikte fiyatlar da yükselmiştir. Bundan dolayı firmalar çok büyük kârlar etmiştir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu bir önceki aya göre satışlarında azalış olduğunu belirtmiştir. Satışlarında azalış olduğunu belirten katılımcılara bu azalışın ne kadar olduğu sorulmuştur. Birinci dönem için, 200 katılımcıdan 68'i %51 ile %100 arasında olduğunu, 87'si %26 ile %50 arasında olduğunu, 45'i ise %1 ile %25 olduğunu belirtmiştir. Covid-19 salgınının etkili olduğu dönemlerde firmalar büyük bir kayıp yaşamıştır. Katılımcıların yaklaşık olarak yarısı, satışlarının minimum %50 azaldığını belirtmiştir. İkinci dönem için ise bu durum sırası ile 21, 68 ve 97 iken üçüncü dönem için ise 8, 25 ve 36 olmuştur. Salgının ilerleyen dönemlerinde sosyal yaşama dönülmesi ile birlikte ve dünya ekonomisinin salgına alışmasından kaynaklı düzenlemeler yaşanmıştır. Firmaların yavaş yavaş toparlanma dönemlerine girdiği ve satışlarında da

toparlanmalar görülmüştür. Bunun en büyük sebeplerinde birisi ise arz talep dengesinin bozulmasıdır. Firmalar üretim yapsa dahi talep olmadığı için satışlarında azalmalar görülmüştür.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde hem dünyanın hem de İtalya'nın Covid-19 salgınından etkilendiği açık bir şekilde görülmektedir. Özellikle, İtalya gibi Avrupa ülkeleri bu durumdan daha çok etkilenmiştir. Bu sonuç Nakıboğlu'nun (2020) çalışması ile paralellik arz etmektedir. Aynı zamanda Covid-19 salgınından en çok etkilenen bir diğer sektör ise turizm sektörü olmuştur. Gelir bakımında turizm gelirine bağlı olan ülkeler bu süreçte yaşanan seyahat yasaklarından dolayı büyük bir kayıp yaşamıştır. Aynı şekilde Bahar ve İlal'in (2020) yapmış olduğu çalışmada da Covid-19 salgınında en çok satış düşüşü gösteren ekipmanlar arasında turizm için kullanılan ekipmanlar ile paralellik arz etmektedir.

İtalya'da bulunan üretim firmalarının Covid-19 salgınından genel olarak kötü etkilendiği rahatlıkla görülebilmektedir. Firmaların, kapanmaya gitmesi, seyahat yasaklarının olması, lojistik ve hammadde tedariki anlamında sıkıntılar yaşanması, turizm sektörünün etkilenmesi, satışlarda sektörel bazda büyük düşüşler görülmesi, arz talep dengesinin bozulması gibi sebeplerden dolayı firmalar Covid-19 salgının ilk dönemlerinde kayıplar yaşamıştır. Ancak, salgının yavaş yavaş gücünü kaybetmesi, aşuların çıkması ve sosyal yaşama geri dönülmesi ile birlikte bu durum yavaş yavaş kaybolmuştur. Şu anda da güncel olarak Covid-19 salgını yaşanmasına rağmen insan güncel hayatına rahatlıkla devam edebilmektedir. Dünya'da bulunan ülkelerin Covid-19 ve daha önce yaşanmış olan salgınlara hazırlıklı olmaları ve yaşanabilecek herhangi bir salgında tüm dünyanın paralel olarak etkilenmemesi için ülkelerin planı olmalıdır. Özellikle, ithalatı yüksek veya gelirlerinin çoğu ihracat ve turizme bağlı ülkeler bu gibi salgınlardan çok etkilenmiştir. Salgının ilk dönemlerinde yaşanan bu ekonomik ve sektörel bazda sıkıntılar güncel olarak azalmış durumdadır. Ancak, bu sıkıntıların etkisini ülkeler hala enflasyon olarak yaşamaktadır.

Sonraki çalışmalarda, tanımsal analiz yerine ampirik modellerle Covid-19 salgınının etkisi incelenebilir. Ayrıca bu inceleme esnasında özellikle turizm, hizmet sektörleri gibi sektörlerin veya İtalya haricinde diğer ülkelerin ne gibi problemler yaşadığı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abanoz, C. (2021). İspanyol Gribinde Kıtalararası Devrim: İngiltere ve Amerika. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 19(2), 37-43.
- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 7-21.
- Açıkkel, C. H. (2014). 2014 Yılıın En Büyük Salgını: Ebola Virüs Hastalığı. *Gülhane Tıp Dergisi*, 56, 194-197.
- Akçakcı, T., & Çınaroğlu, M. S. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Lojistik ve Ticarete Etkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19 (COVID-19 Special Issue), 447,456
- Alam, M. M., Wei, H., & Wahid, A. N. (2021). COVID-19 outbreak and sectoral performance of the Australian stock market: An event study analysis. *Australian economic papers*, 60(3), 482-495.
- Arslan, İ., & Bayar, İ. (2020). Covid-19 Salgını, Ekonomik Etkileri ve Küresel Ekonominin Geleceği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(COVID-19 Special Issue), 87-104.
- Aysan, A. F., Muğaloğlu, E., Polat, A. Y., & Tekin, H. (2023). Whether and when did bitcoin sentiment matter for investors? Before and during the COVID-19 pandemic. *Financial Innovation*, 9(1), 124.
- Bahar, O., & İlal, N. Ç. (2020). Coronavirüsün (Covid-19) Turizm Sektörü Üzerindeki Ekonomik Etkileri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 125-139.
- Bakar, N. A., & Rosbi, S. (2020). Effect of Coronavirus disease (COVID-19) to tourism industry. *International Journal of Advanced Engineering Research and Science*, 7(4).
- Banoun, A., Dufour, L., & Andiappan, M. (2016). Evolution of a Service Ecosystem: Longitudinal Evidence from Multiple Shared Services Centers Based on the Economies of Worth Frameworked. *Journal of Business Research*, 69 (8), 2990-2998.
- Barut, A., & KAYGIN, C. Y. (2020). Covid-19 pandemisinin seçilmiş borsa endeksleri üzerine etkisinin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(COVID-19 Special Issue), 59-70.

- Canelli, R., Fontana, G., Realfonzo, R., & Passarella, M. V. (2021). Are EU Policies Effective to Tackle the Covid-19 Crisis? The Case of Italy. *Review of Political Economy*, 33(3), 432-461.
- Cinel, E. A. (2020). Covid-19'un Küresel Makroekonomik Etkileri ve Beklentiler. *Politik Ekonomik Kuram*, 4(1), 124-140.
- Contuk, F. Y. (2021). Covid-19'un Borsa İstanbul üzerindeki etkisi: Bir ARDL sınır testi modeli. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (89), 101-112.
- Çatuk, C., & Aydın, K. (2021). Covid-19 Dünya ve Türkiye Tedarik Zinciri Üzerine Etkileri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 427-449.
- Çıtak, N., & Çalış, Y. E. (2020). Covid-19 Salgınının Turizm Sektörü Üzerine Olan Finansal Etkileri. *İdaAcademia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 3(2), 110-132.
- Çiçek, İ., Tanhan, A., & Tanrıverdi: (2020). Covid-19 ve Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 1091-1104.
- Demirdöğmez, M., Taş, H. Y., & Gültekin, N. (2020). Koronavirüs' ün (Covid-19) E-ticarete Etkileri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(29), 1907-1927.
- Ding, W., Levine, R., Lin, C., & Xie, W. (2021). Corporate Immunity to the COVID-19 Pandemic. *Journal of Financial Economics*, 141(2), 802-830.
- Duran, M. S., & Acar, M. (2020). Bir Virüsün Dünyaya Etkileri: Covid-19 Pandemisinin Makroekonomik Etkileri. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 10(1), 54-67.
- Elsayed, A., & Abdelrhim, M. (2020). The effect of COVID-19 spread on Egyptian stock market sectors. *Available at SSRN 3608734*.
- Eren, B. S., Goker, I. E. K., & Karaca, S. S. (2021). Covid-19 Pandemisinin Finansal Piyasalara Etkisi: Gelişmiş Ülkeler Üzerine Bir Analiz. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 39(Covid 19 Özel Sayısı), 69-90.
- Eroğlu, E. (2020). Covid-19'un Ekonomik Etkisinin ve Pandemiyle Mücadele Sürecinde Alınan Ekonomik Tedbirlerin Değerlendirilmesi. *International Journal of Public Finance*, 5(2), 211-236.
- Eryüzlü, H. (2020). Covid-19 Ekonomik Etkileri ve Tedbirler: Türkiye'de "Helikopter Para" Uygulaması. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 3(1), 10-19.
- Eurostat. (2020). *Industrial Production Down by 11.3% in euroarea*. Eurostat.

- Hacıevliyagil, N., & Gümüş, A. (2020). Covid-19'un En Etkili Olduğu Ülkelerde Salgın-Borsa İlişkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(COVID-19 Special Issue), 354-364.
- He, Q., Liu, J., Wang, S., & Yu, J. (2020). The impact of COVID-19 on stock markets. *Economic and Political Studies*, 8(3), 275-288.
- İmre Bıyıklı, S. (2022). COVID-19 pandemisinin seçili dünya borsaları üzerindeki etkisi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*.
- Johnson, D. C., Batool:, & Dalbec, R. (2008). Transcutaneous Carbondioxide Pressure Monitoring in a Specialized Weaning Unit. *Respiratorycare*, 53(8), 1042-1047.
- Korkut, Y., Mert, E. K. E. R., Zeren, F., & Altunişik, R. (2020). Covid-19 pandemisinin turizm üzerindeki etkileri: Borsa İstanbul turizm endeksi üzerine bir inceleme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(COVID-19 Special Issue), 71-86.
- Lee, K. Y. M., Jais, M., & Chan, C. W. (2020). Impact of Covid-19: Evidence from Malaysian stock market. *International Journal of Business and Society*, 21(2), 607-628.
- Loayza, N., & Pennings: M. (2020). Macroeconomic Policy in the time of Covid-19: A Primer for Developing Countries. *World Bank Research and Policy Briefs*, (147291).
- Macar, O.D., & Asal, U.Y. (2020). Covid- 19 ile Uluslararası İlişkileri Yeniden Düşünmek: Tarih, Ekonomi ve Siyaset Ekseninde Bir Değerlendirme. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 222-239.
- Mazur, M., Dang, M., & Vega, M. (2021). COVID-19 and the march 2020 stock market crash. Evidence from S&P1500. *Finance research letters*, 38, 101690.
- McKibbin, W. J., & Sidorenko, A. (2006). Global Macroeconomic Consequences of Pandemic Influenza. *Crawford School of Public Policy*, 1-81.
- Mugaloglu, E., Polat, A. Y., Tekin, H., & Dogan, A. (2021). Oil price shocks during the COVID-19 pandemic: evidence from United Kingdom energy stocks. *Energy Research Letters*, 2(1).
- Mugaloglu, E., Polat, A. Y., Tekin, H., & Kılıç, E. (2022). Assessing the impact of Covid-19 pandemic in Turkey with a novel economic uncertainty index. *Journal of Economic Studies*, 49(5), 821-832.
- Nakıboğlu, G. (2020). Covid-19 Küresel Tedarik Zincirlerinde Yaşananlar ve Dönüşüm. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 1-16.

- Norman, J., Bar-Yam, Y., & Taleb, N. N. (2021). Systemic Risk of Pandemic via Novel Pathogens–Coronavirus: A note. *New England Complex Systems Institute*, 26, 1-2.
- Onali, E. (2020). Covid-19 and stock market volatility. *Available at SSRN 3571453*.
- Özden, K., & Özmat, M. (2014). Salgın ve Kent: 1347 Veba Salgınının Avrupa’da Sosyal, Politik ve Ekonomik Sonuçları. *İdealkent*, 5(12), 60-87.
- Polat, A. Y., Aysan, A. F., Tekin, H., & Tunali, A. S. (2021). Bitcoin-specific fear sentiment matters in the COVID-19 outbreak. *Studies in Economics and Finance*, 39(1), 98-110.
- Rapaccini, M., Saccani, N., Kowalkowski, C., Paiola, M., & Adrodegari, F. (2020). Navigating Disruptive Crises Through Service- Led Growth: The Impact of COVID-19 on Italian Manufacturing Firms. *Industrial Marketing Management*, 88, 225-237.
- Schmidhuber, J., Pound, J., & Qiao, B. (2020). Covid-19: Channels of Transmission to Food and Agriculture. *Covid*.
- Sevgi, I. Ş. I. K. (2020). Covid-19’un Turizm Sektöründe İstihdama Etkisi: İtalya, İspanya ve Türkiye Örnekleri. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 38-49.
- Şahin, T., & Özkan, N. (2022). COVID-19’un Borsa İstanbul’da işlem gören otomotiv firmalarının finansal başarısına etkisi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 516-527.
- Şenol, Z. (2020). Covid-19 Krizi ve Finansal Piyasalar. *Para ve Finans*, 75, 124.
- Şenol, Z., & Başer, R. (2022). COVID-19’un Bankacılık Sektörüne Etkileri: Türkiye Örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 28-37.
- Şenol, Z., & Otçeken, G. (2021). COVID-19’un Bist Sektörlerine Etkisi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 509-518.
- Tayar, T., Gümüştekin, E., Dayan, K., & Mandi, E. (2020). Covid-19 krizinin Türkiye’deki sektörler üzerinde etkileri: Borsa İstanbul sektör endeksleri araştırması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (Salgın Hastalıklar Özel Sayısı)*, 293-320.
- Tekin, A. (2021). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Ekonomik Sonuçları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 330-355.
- Tekin, H. (2022). *Gelişen ekonomilerde sermaye yapısı*. Efe Akademi Yayınları.

- Tekin, H. (2023). Does corruption matter on corporate payouts in the Covid era? Evidence from Muslim countries. *Bulletin of Monetary Economics and Banking*, 26(4), 617-636.
- Tekin, H., & Burgazoglu, H. (2022). How do corporate sustainability and pandemic affect cash holdings in Muslim countries? *Journal of Islamic Monetary Economics and Finance*, 8(4), 615-636.
- Tekin, H., & Güçlü, F. (2023). Environmental, social, governance investing, COVID-19, and corporate performance in Muslim countries. *Journal of Islamic Monetary Economics and Finance*, 9(1), 107-132.
- Tekinay, O. N. (2022). Covid-19 Salgın Dönemi G7 Ülkeleri ve Türkiye'nin Ekonomik Performans Sıralaması ve Karşılaştırılması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 1-25.
- Telukdarie, A., Munsamy, M., & Mohlala, P. (2020). Analysis of the Impact of Covid-19 on the Food and Beverages Manufacturing Sector. *Sustainability*, 12(22), 9331.
- Temir, C. (2020). Covid-19'un Sermaye Piyasaları Üzerine Etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 4(7), 50-66.
- Trilla, A., Trilla, G., & Daer, C. (2008). The 1918 "Spanishflu" in Spain. *Clinical Infectious Diseases*, 47(5), 668-673.
- Türk Dil Kurumu. (2022).
- Türk, A., Bingül, B. A., & Rengin, A.K. (2020). Tarihsel Süreçte Yaşanan Pandemilerin Ekonomik ve Sosyal Etkileri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(COVID-19 Special Issue), 612-632.
- TÜRKER, G. Ö. (2020). Covid-19 salgını turizm sektörünü nasıl etkiler? Turizm akademisyenleri perspektifinden bir değerlendirme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 207-224.
- USTALAR, S. A., & ŞANLISOY, S. (2021). COVID-19 krizi 'nin Türkiye ve G7 ülkelerinin borsa oynaklıkları üzerindeki etkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(2), 446-462.
- Ünüvar, İ., & Aktaş, H. (2022). Dünya'da ve Türkiye'de Covid-19 Pandemisinin Ekonomik Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(1), 124-140.
- Vurur, S. N., & Özen, E. (2020). Covid-19 salgınının CDS primleri ile borsa endeksleri arasındaki ilişki üzerine etkileri: başlıca Avrupa endeksleri için bir

uygulama. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 5(Özel Sayı), 97-114.

World Bank Group. (2020). ES Follow-up on COVID-19: Italy, Round 1. World Bank Group Development Economics Global Indicators.

World Bank Group. (2020). ES Follow-up on COVID-19: Italy, Round 2. World Bank Group Development Economics Global Indicators.

World Bank Group. (2020). ES Follow-up on COVID-19: Italy, Round 3. World Bank Group Development Economics Global Indicators.

World Bank Group. (2021). ES Follow-up on COVID-19: Italy, Round 1. World Bank Group Development Economics Global Indicators.

World Bank Group. (2021). ES Follow-up on COVID-19: Italy, Round 2. World Bank Group Development Economics Global Indicators.

World Bank Group. (2021). ES Follow-up on COVID-19: Italy, Round 3. World Bank Group Development Economics Global Indicators.

World Bank, G. (2020). World Bank. The World Bank: <https://www.enterprisesurveys.org/en/covid19>.

World Health Organization. (2023). <https://covid19.who.int/>.

Worldometer. (2023, 01 30). <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/italy/>.

Yıldız, E. (2022). Salgını Hatırlamak: Veba Üzerine Tarihsel ve Sosyolojik Bir Analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 264-277.

Yorulmaz, M., Kıraç, R., & Aydoğdu, A. (2021). *Evaluation of the size of Economic Measures Against Covid-19: The Case of the USA, Germany, England, Italy and Türkiye*.

Zeren, F., & Hizarci, A. (2020). The impact of COVID-19 coronavirus on stock markets: evidence from selected countries. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 3(1), 78-84.

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Bölgeler Bazında Covid-19 Vaka Sayıları (25.10.2023 Tarihine Kadar)	22
Tablo 2: İnternet Ortamında Satışlarda En Fazla Düşüş Gösteren Ekipmanlar (2019-2020)	22
Tablo 3: Covid-19 Pandemisi İçin Uygulanmış/Uygulanan Politikalar	26
Tablo 4: Bazı Ülkelerin Yapmış Olduğu Finansal Destekler	27
Tablo 5: Bazı Ülkelerin Yıllara Göre Ekonomik Büyüme Oranları	27
Tablo 6: Dünya Geneline İşsizlik Oranları 2019-2020 (%)	28
Tablo 7: IMF'nin 2020 Yılı İçin Tahminler.....	29
Tablo 8: İtalya'nın Uygulamış Olduğu Finansal Destek Paketleri	34
Tablo 9: Dünya Borsa Verileri.....	40
Tablo 10: Covid-19 Salgınlarının Borsalara Olan Etkisi Literatür Taraması Özeti.....	42
Tablo 11: Dünya Borsa Verileri	44
Tablo 12: Covid-19 Salgınlarının Sektörlere Olan Etkisi Literatür Taraması Özeti	47
Tablo 13: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	55
Tablo 14: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	58
Tablo 15: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	61
Tablo 16: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	64
Tablo 17: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	66
Tablo 18: Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar.....	69

Tablo 19: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	71
Tablo 20: İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır Sorusuna Birinci, İkinci veya Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	73
Tablo 21: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	76
Tablo 22: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Döneme Göre Verilen Cevaplar	78
Tablo 23: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna Birinci, İkinci ve Üçüncü Dönem İçin Verilen Cevaplar	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İtalya, Enfekte ve İyileşme Oranları	32
Şekil 2: Çeyrekler Bazında Reel GSYH Tahminleri.....	33
Şekil 3: İtalya'nın Yıllara Göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve Borsa Durumu (2014-2022)	35
Şekil 4: İtalya'nın Yıllara Göre Gayri Safi Yurtiçin Hasıla Miktarları.....	36
Şekil 5: Arz-Talep Dengesi	43
Şekil 6: Düşümlü Arz-Talep Dengesi	44
Şekil 7: Mısır Borsası Endeksinin Sektörel Değişimi (1 Mart 2020- 10 Mayıs 2020)	45
Şekil 8: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	53
Şekil 9: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	54
Şekil 10: İşletmeniz Açık mı, Yoksa Geçici veya Kalıcı Olarak Kapalı mı Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	55
Şekil 11: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	56
Şekil 12: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	57
Şekil 13: Geçici Kapanmalar Covid-19 Salgınından Dolayı mı Gerçekleşti Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	57
Şekil 14: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	59
Şekil 15: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	59
Şekil 16: İşletmeniz Covid-19 Salgınından Dolayı Kaç Haftadır Kapalı Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	60

Şekil 17: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	62
Şekil 18: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	62
Şekil 19: Yapılan Satışları Bir Önceki Ay ile Karşılaştırdığınızda Düşüş, Yükseliş veya Herhangi Bir Değişim Oldu mu Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	63
Şekil 20: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	65
Şekil 21: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	65
Şekil 22: Satışlarınızda Ne Kadar Artış Oldu Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	66
Şekil 23: Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	67
Şekil 24: Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	68
Şekil 25: Satışlarınızda Ne Kadar Azalış Oldu Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	68
Şekil 26: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	69
Şekil 27: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	70
Şekil 28: Çevrimiçi Olarak Ticari Faaliyete Başladınız mı veya Bu Durumu Daha da Arttırdınız mı Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	70
Şekil 29: İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	72
Şekil 30: İşten Ayrılan veya İzne Ayrılan Çalışanların Sayısı Kaçtır Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	72
Şekil 31: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	73

Şekil 32: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	74
Şekil 33: Geçen Ay İşletmenizin Gerçekleştirdiği Üretim Yüzde Kaçtır Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	75
Şekil 34: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	76
Şekil 35: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	77
Şekil 36: İşletmenizin Ürün veya Hizmetlerine Olan Talep Ne Durumda Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	78
Şekil 37: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna Birinci Dönem için Verilen Cevaplar	79
Şekil 38: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna İkinci Dönem için Verilen Cevaplar	80
Şekil 39: Çalışan Personel İçin Covid-19 Sürecinde Uzaktan Çalışma İmkânı Sağlandı mı veya Bu Durum Arttırıldı mı Sorusuna Üçüncü Dönem için Verilen Cevaplar	80

ÖZGEÇMİŞ

Atakan KAPLAN, 2020 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İktisat (İngilizce) bölümünden derece ile mezun oldu. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Karabük Üniversitesinde Katılım Bankacılığı ve Finans bölümünde yüksek lisansa başladı. Şu an Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş. bünyesinde çalışmaktadır.